Ioan Munteanu

Monumentele istorice ale orașului BRĂILA

- O istorie ilustrată -

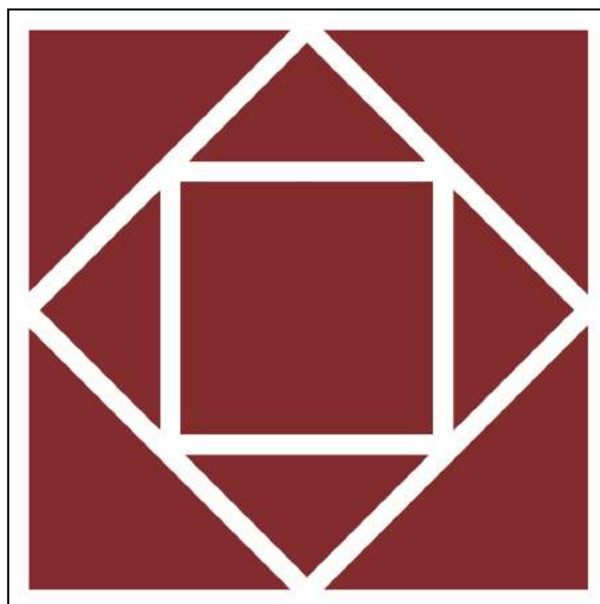

PROILAVIA

Brăila, 2016

Monumentele istorice ale oraşului Brăila

O istorie ilustrată

Lucrarea este finanţată de **Consiliul Judeţean Brăila** *prin* ***Programul pentru finanţarea nerambursabilă a activităţilor nonprofit de interes judeţean – cultură, culte, sport pentru anul 2016***.

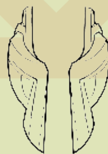

IOAN MUNTEANU

Monumentele istorice ale oraşului Brăila

O istorie ilustrată

PROILAVIA
Brăila, 2016

Tehnoredactare şi prelucrare imagini: Cerasela GEORGESCU
Copertă: Laurenţiu MUNTEANU
Foto: Daniel DELIGHIOSU
Mihai GHEORGHIŢĂ
Dragoş Adrian NEAGU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MUNTEANU, IOAN
Monumentele istorice ale oraşului Brăila : o istorie ilustrată / Ioan Munteanu. - Brăila : Proilavia, 2016
ISBN 978-606-8375-78-6

725.94(498 Brăila)(084)

ISBN 978-606-8375-78-6

Codurile QR din această lucrare reprezintă localizarea clădirilor prin intermediul Google Maps. Ele pot fi accesate cu ajutorul unui smartphone sau al unei tablete, care are instalată o aplicație capabilă să le interpreteze și pot fi un excelent ghid cu răspuns rapid de identificare a obiectivelor în teren.

Argument

Un popor care nu are monumente nu are nici spirit, pentru că spiritul e forță prin definiție și un spirit care nu se materializează e în stare de vegetare și inconștiență.

George Călinescu

Locuirea e acea trăsătură fundamentală a ființei în conformitate cu care muritorii sunt, omul locuind în măsura în care-și ocrotește locuirea.

Martin Heidegger

Locuirea este mai mult decât o nevoie elementară, este un act cultural și o viziune a viitorului.

Mahdi Elmandjra

Spațiul determină un mod specific de a fi, o personalitate unică, *o paideuma*, un suflet local, o ambianță în care hălăduiește acest suflet.

Anton Dumitriu

Călăuzit de acești maeștri și, mai ales, pătruns de o devoțiune absolută față de orașul nostru, am colindat și colind străzile sale domnești, descoperindu-i noi frumuseți.

Ajung mânat de treburi și-n cartierele - dormitor de blocuri în care oamenii își satisfac nevoile elementare, între care somnul este obligatoriu. Aici, apartamentul este echivalentul stupului, mușuroiului, bârlogului, vizuinii...

În orașul vechi este altfel...

Ghidat de tăblițele heraldice plantate de Direcția pentru Cultură și de panourile realizate de Primărie, descopăr monumentele istorice ale Brăilei.

Sunt circumscrise 90% centrului istoric, unui centru istoric românesc, diferit de centrele urbane din Transilvania, care aparțin Europei centrale și au devenit românești grație populării cu români după primul război mondial. Un centru istoric născut după eliberarea Brăilei de sub turci, a căror amintire s-a vrut ștearsă din memoria locuitorilor târgului Ibrail, odată cu pietrele citadelei. Un centru istoric românesc construit în zona centrală, paradoxal, de străinii care fuseseră atrași de portul liber, un alt Eldorado, cucerit, pe calea negoțului, de greci, italieni, francezi, armeni, evrei... Când au plecat după al doilea război mondial, aceștia nu și-au putut lua și locuințele, 90% din fondul construit aparținând alogenilor. Acest fapt - juxtapunerea unor imobile ale diferitelor etnii - stârnea admirația marelui arhitect Șerban Sturdza, aflat în vizită la Brăila.

Retrocedate în ultimii ani și oferite spre vânzare - *for sale* - , în lipsa cumpărătorilor, se degradează pe zi ce trece. Ca să vă convingeți, mergeți pe str. R.S. Campiniu și uitați-vă la Casa

Daniel și la Casa Trojanos/Luca Oancea, monumente istorice. Dar și la Consulatul italian, despre care fostul primar declarase că va amenda statul italian (deoarece a lui este clădirea!) sau la Casa Bancotescu, ultima aflată în proprietatea Camerei de Comerț, lăsată paraginii, fără ca edilii să ia vreo măsură. Nici proiectele candidaților la Primărie nu le aveau în vedere.

Este o zonă în care orice stradă ai alege, cu sau fără monumente istorice, o vei străbate cu plăcere și relaxare, pentru că fiecare casă, ca și fiecare om, are dreptul să fie altfel. Și pe aceste străzi prietenoase casele nu seamănă unele cu altele.

Orașul ne aparține ca realitate construită, dar și în calitate de confort urban. El ne seamănă, ne exprimă şi ne revelă; e un spaţiu pe care îl moştenim şi îl transmitem, modificându-l, de la o generaţie la alta, când cu fervoare distructivă, când cu benefică imaginaţie.

Pictorul Matisse constata că „ne naştem cu sensibilitatea unei anumite epoci de civilizaţie; nu suntem stăpâni pe producţiile noastre artistice; ne sunt impuse”.

Anul 1900, când arhitectul era, în primul rând, creator de fațade, asigura domnia stucului, bazat pe ipsos, cunoscut încă de constructorii romani ca amestec de pulbere de marmură și var. Modelat și aplicat pe fațade, stucul năștea motive ornamentale și florale, ființe himerice și figuri continuate cu volute.

Un atelier de pe str. Rm. Sărat oferă astăzi doar baghete și rozete din ipsos. Altădată (1913), de ex., *Atelierul cu ornamente de ipsos și ciment* ***Josef Szöllösy,*** din Piața Poporului/str. Mihai Bravu nr. 148, primea ***orice comande de ornamente după orice desemn****, putând servi onorata clientelă și cu ornamente gata, precum Capitele, Consoale, Frontoane, Rosete și altele.*

Astăzi, în locul stucaturilor artistice, remodelate la Teatrul *Maria Filotti, s-a trecut la tirania termopanelor și la preeminența funcționalismului,* astfel că *monumente istorice nu se mai pot naște decât prin accident.*

Ieri, fiecare clădire aducea ceva nou, noutate pierdută în timp prin degradarea fațadelor, prin mulțimea modificărilor, ajungându-se chiar la anularea statutului anterior.

Convins că, oricâte estompări ar aduce timpul, povestea inițială a casei nu poate și nu trebuie să dispară, adunăm laolaltă descrierea arhitectonică a monumentelor făcută de specialiști, care ne ajută să descoperim *orașul palimpsest,* cu informații despre proprietarii care și-au nemurit numele, nu doar prin monograme de stuc sau în feroneria porților.

Publicarea laolaltă a monumentelor istorice locale este **un fapt de conștiință publică și unul de exprimare a unei recunoștințe postume, de împlinire a datoriei noastre față de părinți (patrimoniu).**

Dicționarele actuale definesc **patrimoniul** (de la lat. pater „tată”) **drept** ***bunuri moștenite prin lege de la părinți; bunuri de familie; bun public*** iar **monumentul** (de la verbul „monere”- *a avertiza, a reaminti*) **drept** ***ceea ce ne ajută să rememorăm trecutul*.**

Definițiile înseși implică ideea de valorificare a patrimoniului de excepție pe care îl are Brăila, nu doar declarativ, ca sursă de mândrie față de urbea natală, ci, imperativ, ca o datorie, ca o necesitate ținând de dezvoltarea orașului și de perpetuarea unor tradiții culturale valoroase, care trezesc conștiința obligațiilor noastre.

Albumul foto-documentar s-a născut din cărți, dar, mai ales, din colindat cu aparatul de fotografiat la diferite ceasuri din zi, montajul inspirat, îndelung migălit al imaginilor de către **D-na Cerasela Georgescu** oferindu-ne date de istoria artelor, dar și de geografie sentimentală despre brăilenii de acum un veac, ctitorii unui oraș, *oraș de mâna întâi între orașele țării, oraș reprezentativ pentru Europa din anii 1900* sau, cum spunea inspirat Dr. Nicu Teodorescu, *oraș cu ștaif.*

Lucrarea continuă vol. *Aleiul Cuza și alte monumente. O istorie ilustrată. Album foto-documentar,* Editura Proilavia, Brăila*,* 2015, aducând în atenția marelui public monumentele

istorice de arhitectură și memoriale, fiecare cu istoria/ povestea sa, integrabile în criteriile selecției – vechime, valoare arhitectural-artistică, frecvența (numărul de exemplare), unicitate (cap de serie) și memorial-simbolică.

Sunt monumente de interes local (categoria **B**), doar două - Biserica *Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril* și *Biserica Buna Vestire / Greacă* - intrând în rândul monumentelor de interes național (categoria **A**). Dar sunt ale noastre și trebuie să le conservăm. De aceea, albumul se vrea și un strigăt de alarmă împotriva ștergerii însemnelor trecutului prin desfigurarea / mutilarea patrimoniului nostru, așa cum se întâmplă, pentru a vă oferi un exemplu, din multele posibile, cu pictura decorativă a holului casei Gussi, în curs de dispariție, de nerecunoscut, pe care am reprodus-o din lucrarea D-nei Maria Stoica, pentru a vedea ce valori se pierd.

Le prezint cu dragoste de brăilean get-beget pentru a trezi în sufletele concitadinilor mai vârstnici nostalgii iar în cele ale contemporanilor nu doar sentimentul de dragoste pentru locul de baștină, dar și, mai ales, sentimentul datoriei de a renaște Brăila de odinioară, care, la începutul secolului trecut, era, poate, orașul cel mai înfloritor din România Mică. Datoria este a noastră, a tuturor brăilenilor.

Adresându-se în primul rând brăilenilor, care sunt invitați la cunoaștere și autocunoaștere, albumul are în vedere și puținii turiști (în orașul nostru de tranzit, deocamdată), fiind un ghid instructiv, dar și plăcut, conform adagiului horațian *utile dulci*.

Se adresează și oficialităților: Direcției de Cultură, Culte și Patrimoniu, chemată să ducă o campanie susținută împotriva desfigurării vechilor edificii, prin presa locală și organizarea vitrinei Direcției cu exemplele de urmat sau nu**,** și **Primăriei municipiului,** care, având la îndemână instrumentele executorii, este obligată să le conserve și să le reabiliteze.

Albumul nu s-ar fi născut fără contribuția livrescă și cercetarea pe teren a **doamnelor Ana-Maria Vicol și Dr. Maria Stoica, experte în domeniu,** cărora le transmit întreaga mea gratitudine și recunoștință.

Același gând de mulțumire se îndreaptă către **doamna Corina Ciuraru,** președinte Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România - Filiala Brăila, autoarea proiectului *Orașul ca moștenire pentru viitor, clădiri de patrimoniu și de interes turistic,* finanțat prin Consiliul Județean Brăila.

Autorul

Cod LMI

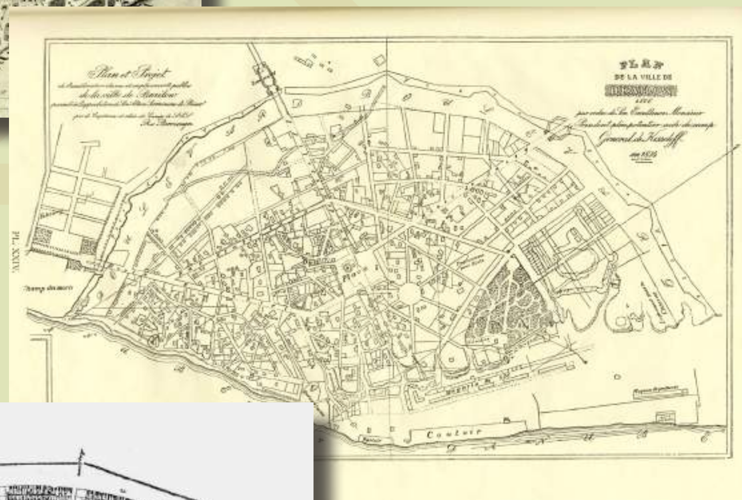
Monumentele istorice sunt identificate printr-un așa numit **Cod LMI,** de forma **BR-II-s-B-02062,** unic la nivelul țării, ce identifică județul, tipul de monument și importanța acestuia.

Codificarea cuprinde, în această ordine:

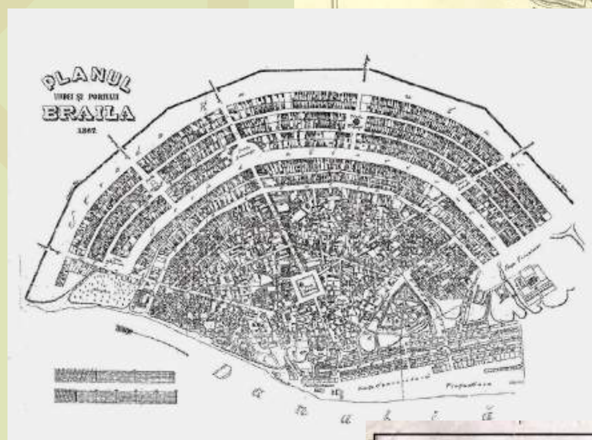
1. acronimul județului în care se află (ex. BR)
2. un numeral roman ce grupează monumentele în funcție de natura lor:
   I. Monumente de arheologie
   II. Monumente de arhitectură
   III. Monumente de for public
   IV. Monumente memoriale și funerare
3. o minusculă (*m* pentru monument, *a* pentru ansamblu sau *s* pentru sit arheologic)
4. o majusculă care descrie monumentul din punct de vedere valoric:
   I. monumente de interes național
   II. monumente de interes local
5. un număr de ordine unic la nivelul întregii țări (ex. **02062**).

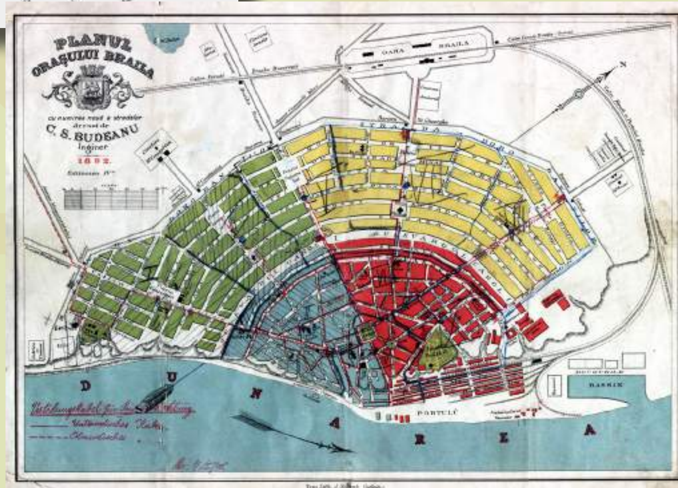
Planul Riniev, 1830

Planul Berroczyn, 1834

Planul 1867

Planul C.S. Budeanu, 1892

Centrul istoric al municipiului Brăila – BR-II-s-B-02062 = 140, 82 ha
Muzeu în aer liber

Dacă se va păstra inima Brăilei vechi, nepieritoare va rămâne (Brăila) în istoria și geografia țării.

Fănuș Neagu

Zona cuprinsă între Bd. Al. I. Cuza și Dunăre cu străzile: Calea Călărașilor, Malului, Veche, Gh. Marinescu, Justiției, Pensionatului, Vapoarelor, Danubiului, Rubinelor, Pietrei, Ion Băncilă, Mărăști, Orientului, A. Saligny, Bastionului, Școlilor, R. S. Campiniu, Frumoasă, Rozelor, Petru Maior, M. Sebastian, A. Aslan, C. Hepites, Bd. Al. I. Cuza, Brașoveni, Roșie, Fragilor, Băii, Pomilor, Cojocari, Tâmplari, I. L. Caragiale, N. Bălcescu, Catolică, Mașinilor, C.A. Rosetti, Împăratul Traian, Belvedere, Oituz, Neagră, E. Nicolau, D. Bolintineanu, Golești, Fortificației, Cetății, Albă, N. Grigorescu, Zidari, Albiei, Albastră, Grădinii Publice, Cazărmii, Citadelei, Militară, Mare, Mărfurilor, Mercur, Ancorei și 10 magazii, Debarcaderului și 5 magazii, Vadul Sergent Tătaru, Vadul Schelei și 4 magazii, Bd. P. Istrati, Bateriei, Galați, Piața Traian, Piața Poligon, M. Eminescu, Polonă, Mărășești, Colței.

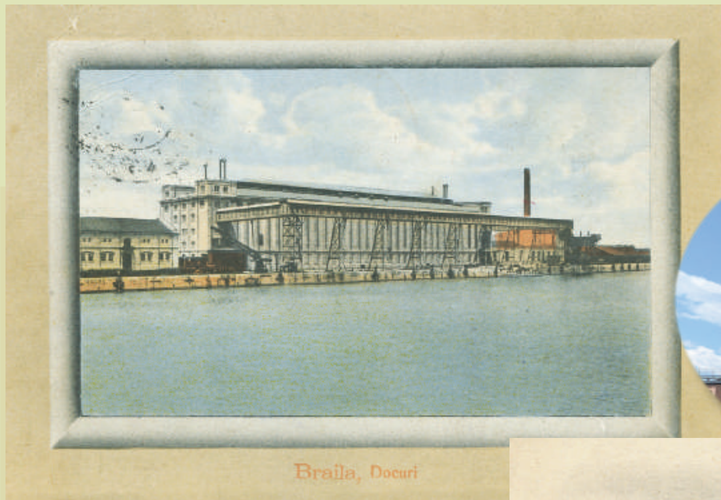
Centrul istoric se suprapune limitei cetății otomane, care se întindea de la Dunăre și până la „zidul" acesteia, plasat pe aliniamentul de astăzi al Bd. Al. I. Cuza.

Situl centrul vechi / istoric al orașului Brăila, caracteristic pentru anul 1900 românesc, este unic în toată zona extracarpatică. Cuprinde perimetrul orașului medieval, limitat de malul stâng al Dunării și de Bd. Al.I. Cuza.

Conservă până astăzi, pe toată suprafața, una din cele mai complexe texturi urbane din țară, cu întreaga zestre a fondului clădit din prima jumătate a secolului al XIX-lea până la jumătatea secolului al XX-lea. Este singurul oraș care poate oferi la scară naturală imaginea evoluției istorice, economice și urbanistice a unei așezări românești din epoca modernă (*Atlas istoric Brăila* - Maria Stoica, p. XI). Este inclus în întregime în categoria monumentelor istorice de interes local și amintit alături de Sighișoara, oraș-muzeu reprezentativ pentru epoca medievală.

Centrul istoric al Brăilei concentrează arhitectura veche a orașului, care încearcă să supraviețuiască. Are regim de rezervație urbanistică, presărată fiind cu numeroase monumente, înregistrate ca atare, pe care Direcția pentru Cultură a montat inscripții cu denumirea clădirii și anul de construcție, lucru întru totul lăudabil. Alte panouri stradale, realizate de Primărie, surprind aspecte din evoluția orașului. Este un perimetru în care nu ar trebui să apară construcții din beton și sticlă. Pe numeroase imobile apar *buline roșii : Clădire expertizată tehnic, încadrată în clasa I risc seismic.* Expertiza tehnică înseamnă bani, numeroase clădiri așteptându-și rândul… Urmează apoi reabilitarea, care cere… fonduri UE, așa cum s-a întâmplat la Casa Goangă sau la casele de pe str. Ana Aslan nr. 27-29, ori administrative, centrale și locale, după cum ne-a demonstrat Casa Embiricos / Centrul Cultural Nicăpetre.

Planurile Brăilei din 1867 și 1892 includ și străzile radial – concentrice, în amfiteatru, ale orașului, dincolo de zidul și șanțul cetății.

Braila, Docuri

Bazinul
Docurilor

Brăila
Docurile

Salutări din Braila

Fără Dunăre, Brăila ar fi un oraș oarecare... (Ion Simionescu, 1925)
Portul reprezintă Academia Comercială practică a Țării Românești (I. Vârtosu, 1935)

Silozurile „Anghel Saligny”

1897-1891, BR-II-m-B-02061

Istoria orașului s-a identificat, timp de sute de ani, cu istoria portului, a cărui europenizare a început de abia în 1883. S-au construit docurile cuprinzând un întreg complex de cheiuri și dane, silozuri și magazii, rezervoare de petrol, căi ferate și șosele, precum și un bazin de iernat pentru vase. Lucrările erau deosebit de dificile, deoarece **Dunărea avea la Brăila 30 m adâncime sub etiaj iar terenul pentru fundație era foarte slab.**

Silozurile de lângă Bazinul docurilor au fost construite între anii 1887 - 1 septembrie 1891. Șef al serviciului construirii docurilor din Brăila și din Galați a fost ing. Anghel Saligny, părintele podului de la Cernavoda, iar șefi de șantier, ing. Iarca şi Sion. La executarea lor au participat firme olandeze, germane, franceze şi române.

Magazia de cereale cu silozuri. Silozurile sunt nişte celule verticale, care se umplu cu grâne. Sistemul s-a întrebuinţat prima dată în America de Nord, extinzându-se apoi în Europa, în Germania şi Rusia, unde staţiile de cale ferată erau prevăzute cu silozuri. Faţă de magaziile cu etaje, cele cu silozuri conservă mai bine grânele, asigurând o manipulare mai comodă şi o economie considerabilă a spaţiului construit. Capacitatea unui bloc de silozuri s-a fixat la 25000 tone. Construcţia silozurilor a reprezentat o operaţie deosebit de dificilă, alegerea materialului trecând prin 4 faze. Un jurnal al Consiliului de Miniştri prescria fierul ca material de construcţie. În urma studiilor, s-a renunţat la fier, fiind înlocuit prin cărămidă, cărămida prin beton simplu, în final recurgându-se la plăci de beton, sistemul Joseph Mo(u)nier, intrat în practică de-abia în 1887. Astăzi, vorbim de beton armat, introdus în construcţia silozurilor brăilene, pentru prima dată în ţară, de Anghel Saligny.

Magazia de grâne constă dintr-un singur corp de clădire de 120 m lungime, 30 m lăţime, înălţimea cornişei principale deasupra terenului de 18,14 m iar fundaţia coboară până la 9,50 m. În exterior se disting 3 părţi: o parte lungă centrală şi două anexe laterale, din care cea din stânga are două pavilioane. În interior, se disting 3 compartimente, împărţind clădirea în 4 secţiuni diferite, cea din centru fiind ocupată de 336 silozuri hexagonale, alipite unul de altul, din care 185 având o capacitate de 100 tone iar restul de 50 tone; părţile extreme conţin aparatele pentru ridicarea grânelor şi cea de-a patra destinată instalaţiei de curăţit. Anexele şi instalaţia de curăţit au câte 5 etaje.

Întreaga clădire este aşezată pe un radier de beton de 1,50 m grosime, suportat de un pilotaj continuu compus din piloţi de 12 m înălţime, la distanţă de 0,80 m, numărul total al piloţilor bătuţi fiind de 6306. Numărul plăcilor şi al colţurilor a fost de 35000, fierul – 290000 kg. Dozajul întrebuinţat: 3 părţi nisip, 3 părţi pietriş de grosimea unei alune şi 3 părţi ciment de la uzinele Iosson - Belgia, Misburg - Germania şi Tamchon din Boulogne - Franţa.

Fiecare element constitutiv al silozurilor (aparate ce servesc pentru transportul orizontal al grânelor / *bande transportatoare,* sistem Luther; aparate ce servesc pentru transportul vertical / *elevatori*; aparate ce servesc pentru cântărit - balanţele automatice Reuther şi Reisert, de mărimi variabile de 50 şi de 500 de kg, modelul cel mai mare construit până acum, debitând într-o oră 75000 kg, putându-se cântări 1200 tone/oră; aparate ce servesc pentru curăţit - compuse din site orizontale, site cilindrice şi triori - şi manipulaţiuni analoge) are istoria sa şi interesează în primul rând pe specialişti.

BRAILA. Vedere generala. Perspectiva portului

Vadul
Schelei

Ancorei și 10 magazii, Debarcaderului și 5 magazii, Vadul Schelei și 4 magazii

Profesorul Ion Simionescu, în 1925, când comerțul era în declin: ***Magazii lângă magazii în rânduri paralele*** (subl.ns.-I.M.)***,*** *cu liniile de drum de fer ocupate de vagoane înțepenite aici cine știe de când.*

Vasile M. Sassu: *De sus, de pe alee, vezi jos la rând,* ***armata magaziilor*** (subl.ns.-I.M.) *portului așteptând toamna, să vină recolta. Stau la rând militărește, unele dintre ele invalide în urma războiului, iar cele valide de culoare închisă, acoperite cu olane fumurii, și toate la aceeași înălțime, cam de aceeași lungime. Ele au cunoscut gloria Brăilei din trecut, plină de activitate, de bani, de petreceri, de mari bogătași. Ele sunt mărturia tragediei de azi, când multe dintre ele așteaptă; anii trec și nici șobolanii nu le mai găsesc bune, fiindcă nu-i mai hrănesc. Printre unele a crescut iarba, necălcată de nimeni.* (*Brăila,* Editura *Cartea Românească*, București, 1941, p.15).

Theodor Constantin: ***În prelungirea străzii Misitiilor și până departe, până în apropierea Docurilor, se înșiră, pe mai multe rânduri, magaziile, asemenea unor nesfârșite și ciudate trenuri de marfă*** (subl.ns.-I.M.)***.*** *Magaziile acestea au fost construite de către proprietarii lor – cerealiști - pe vremea când încă nu existau silozuri, pentru a adăposti în ele tot ceea ce producea binecuvântatul nostru pământ, începând cu grâul și sfârșind cu turtele de floarea-soarelui.*

Cohortele acestor foste magazii de cereale vorbesc despre epoca de glorie a portului nostru, când cerul era străpuns de sutele de catarge ale vaselor de tot felul, începând cu cele ale corăbiilor și sfârșind cu ale cargoboturilor.

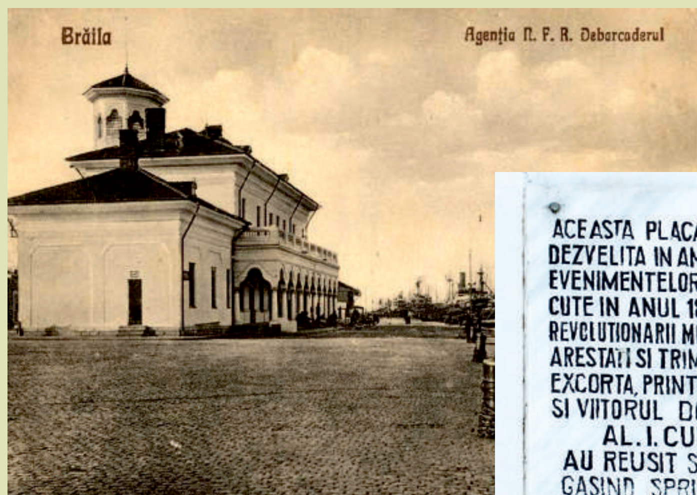
Astăzi, aceste magazii sunt în cea mai mare parte goale, cu acoperișurile fără olane și pe jumătate putrezite, cu grinzile roase pe dinăuntru – atât cât mai au ce roade – de carii, cu dușumelele zdrumicate de dinții ascuțiți ai șobolanilor, mari cât niște mâțe.

Din loc în loc, şirurile de magazii se întrerup. Doi, trei pereţi, arareori patru, între ele movile de moloz, acoperite cu bălării şi puiandri de oţetari. Cu ani în urmă, înainte de Primul Război Mondial, în locul acestor dărâmături, se înălţau tot magazii, aidoma acestora care se mai văd astăzi şi pe care vremea încă nu le-a colbuit. Au zburat însă zepelinele nemţeşti şi au lăsat bombe. Unele au căzut în apă, fără să producă pagube, altele pe chei, distrugând caldarâmul iar altele, din întâmplare, au nimerit magaziile, dărâmându-le. (Fiul lui Monte Cristo, Editura Adevărul Holding, Bucureşti, 2008, p. 145).

Emilia Dumitrescu, într-o plimbare printre şirurile de magazii, are senzaţia că se află pe ***o alee imperială.***

Construcţia acestor magazii de depozitare a mărfurilor începe în anul 1841. Planurile C. S. Budeanu (1883) şi Dufour (1898), ingineri şefi ai Urbei, consemnează, înspre Grădina Publică, străzile: *Malului*, urmată apoi de şase rânduri de magazii cu cele cinci rânduri de cale ferată ; *Productelor* (linia a V-a, cu numerele 1-53 şi 2-64) ; *Mare* (linia a IV-a, cu numerele 1-51 ; 2-68) ; *Magaziilor* cu numerele 1-27 (pe care se aflau 14 magazii) şi 2-20 (10 magazii); *Mărfurilor (Mărfilor),* cu numerele 1-11 şi 2-4 ; *Misitiilor* sau *Samsarilor,* care începea din str. Împăratul Traian şi mergea spre Docuri, cu numerele 2-34, aici fiind centrul afacerilor din port.

Magaziile, câte mai sunt, incluse în centrul istoric al Brăilei, au fost utilizate în câteva filmări, Cinematografia dinainte de 1989 arătându-se doritoare să le cumpere.

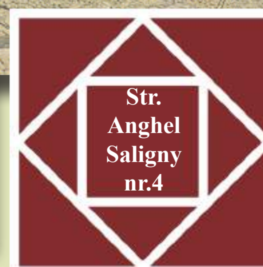
ACEASTA PLACA A FOST
DEZVELITA IN AMINTIREA
EVENIMENTELOR PETRE-
CUTE IN ANUL 1848, CIND
REVOLUTIONARII MOLDOVENI,
ARESTATI SI TRIMISI SUB
EXCORTA, PRINTRE CARE
SI VIITORUL DOMNITOR
AL. I. CUZA
AU REUSIT SA FUGA
GASIND SPRIJIN IN
RINDUL POPULATIEI
BRAILENE

Gara fluvială

1906-1907, BR-II-m- B- 02128

Aşa cum arăta ministrul de externe al României, Vasile Boerescu, într-o corespondenţă din 27 ianuarie 1873, „cel dintâi local public, cea dintâi autoritate publică ce se prezintă unui străin îndată ce pune piciorul pe pământul nostru din partea dinspre Dunăre este Căpitănia portului" (*apud* E.O. Mocanu, op. cit., p.70). Vor trece însă 36 de ani până la realizarea unui edificiu reprezentativ în 1909.

La începutul secolului, agenţia NFR funcţiona într-un hangar, care nu mai corespundea intereselor portului, şi, la solicitarea direcţiei NFR ,se aprobă construirea unui local care să servească Agenţiei Fluviale Brăila: birouri, case de bilete, sală de aşteptare, restaurant, poliţia portului, sector vamal, căpitănia de port la parter, iar la etaj, Serviciul Hidraulic - sectorul Brăila.

Între 10-31 iulie 1906, vechiul hangar este demolat. În urma unei licitaţii (*v*. Panait Popescu, art. cit, pp. 110-111), ing. arh. V. Hălăceanu din Iaşi semnează contractul de construcţie în valoare de 70000 lei, cu termen de execuţie - 30 martie 1907. Din diferite motive, recepţia provizorie s-a făcut la 8 februarie 1908 iar cea definitivă, după anul de garanţie, la 7 aprilie 1909. Lucrările fuseseră avizate de ing. Anghel Saligny, directorul Serviciului Hidraulic din Ministerul Lucrărilor Publice. Proiectul a avut în vedere caracteristicile fizice ale terenului de care a trebuit să se ţină seama: consolidarea malului Dunării împotriva erodării în timp, drenajele clădirii în interior şi a apelor pluviale de pe terenul înconjurător etc.

În 1990, guvernul Roman şi ministrul Reformei, Adrian Severin, au dispus „împroprietărirea" unităţilor de stat cu spaţiile ce le aveau în administrare. Ca atare, Direcţia condusă de Traian Băsescu, ca reprezentant al ministerului Transporturilor, a trecut patrimoniul Agenţiei la "Navrom" Brăila.

Fostul "Navrom", devenit "Romnav", s-a privatizat prin metoda "Mebo" iar noul proprietar-director, ing. Antistescu, după ce a cumpărat majoritatea acţiunilor salariaţilor, a dobândit clădirea emblematică a Brăilei, simbol al portului brăilean, lucru nemaiîntâlnit în niciun port românesc. În prezent, fosta gară fluvială îndeplineşte două funcţiuni: sediul firmei "Romnav" şi locuinţă particulară pentru Gheorghe Antistescu, patronul societăţii, care ocupă cele cinci camere de la etajul clădirii.

Se compune dintr-un volum central, cu parter şi etaj, şi două aripi laterale cu un singur nivel. La parter se aflau sălile de aşteptare pentru public, amplasate în centrul compoziţiei, flancate de cancelaria agentului vamal, respectiv de birouri şi magazie. Etajul, mai scund, a fost ocupat de birourile Serviciului Naval.

Faţada principală, orientată spre Dunăre, se identifică prin porticul extins pe toată lungimea volumului central, suprapus la nivelul etajului de o terasă limitată de balustradă. Pe faţada opusă, deschisă spre oraş, corpul principal al clădirii este marcat prin două accente verticale, în formă de foişor, amplasate lateral, iar în centru de porticul redus ca lungime la trei travee, care protejează intrarea, suprapus de balconul deschis, limitat de balustradă (Atlas istoric Brăila - Maria Stoica, p. XV*).*

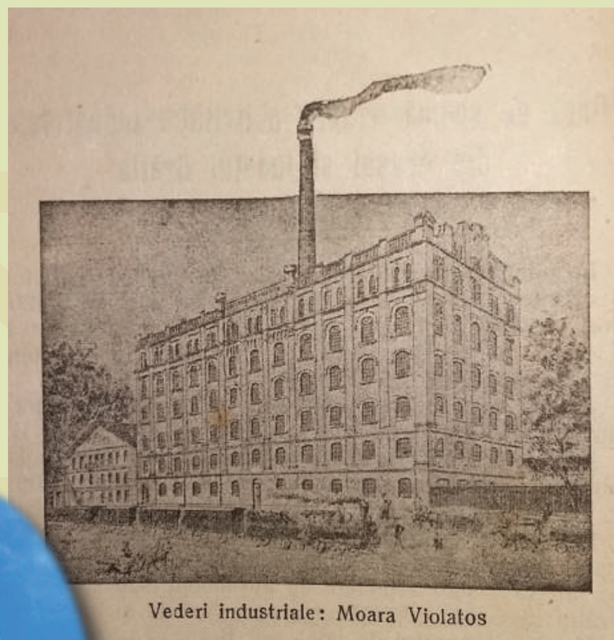
Construcție în stil neoromânesc, solidă, pe piloni de beton, clădirea a rezistat timpului fără modificări, neprezentând fisuri. Etajul are o terasă sprijinită pe 10 coloane cilindrice.

Pe fațada clădirii se află o placă de marmură, 60x40 cm, cu următorul text: *Această placă a fost dezvelită în amintirea evenimentelor petrecute în anul 1848, când revoluționarii moldoveni, arestați și trimiși sub escortă, printre care și viitorul domnitor Al.I.Cuza, au reușit să fugă găsind sprijin în rândurile populației brăilene.*

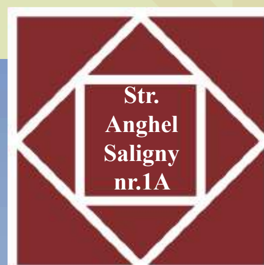
În anul 2008, drept Vadul Danubiului, s-a ridicat noul sediu al Căpităniei.

Port de export cerealier, a oferit locuri ideale (în preajma Agenţiei navale şi a Docurilor) pentru construirea a **două din cele mai mari mori din sud-estul Europei.**

Vederi industriale: Moara Violatos

Moara Violatos cu uriaşul coş

1898, BR-II-m-B-02127

În epocă se numea **Fabrica de făină Panait Violattos,** *cea mai impozantă şi mai perfecţionată instalaţiune din toată ţara şi, probabil, din întregul Orient,* care, prin instalaţia electrică, oferea de pe Dunăre o priveliște feerică. Panait Violattos a fost între 1889-1892 asociat la Moara Milas, premiată cu medalia de aur la Expoziția Universală de la Paris. Apoi a demarat ambiţiosul proiect al construirii celei mai moderne mori din sud-estul Europei. A fost construită fără aprobarea consilierilor comunali şi în ciuda interpelării făcute de senatorul dr. Butărescu despre violarea legii sanitare în cazul amplasării morilor cu aburi pe malul Dunării.

Dat fiind nivelul ridicat al pânzei freatice, pentru construirea ei s-a recurs la plantarea unor piloţi din stejar, înmuiaţi în catran, la mare adâncime. O soluţie originală s-a folosit şi pentru aducerea grâului direct din şlepuri printr-un canal subteran, amenajat sub nivelul de călcare de astăzi, *dotat cu mecanică specială pentru introducerea cerealelor din şlepuri în fabrică pe cale automată.* Într-un contract de închiriere din 1939 cu SH (dosar 1/1946) se menţionează : „canal de zidărie cu două conducte - conductă sorb de alimentare cu apă din Dunăre şi un canal de evacuare, conducte metalice pentru produse petroliere, toate pe sub platformă, şi linie ferată de garaj pentru încărcarea şi descărcarea vagoanelor, de 164 metrii liniari**,** construită în 1912”.

„ Energia electrică și motoarele aduse din Braunschweig permiteau desfășurarea unei activități continue. Mecanicii-șefi și maeștrii morari erau aduși din străinătate” (Doina Bubulete).

George Radu, inspector principal, Direcția de Cultură : *A fost ridicată pe piloni de lemn înfipți în solul argilos, solidarizați cu elemente liniare din beton, suprastructura fiind realizată din cărămidă iar planșeele peste parter și peste cele 5 nivele (dintre care două ocupate de depozitele colosale de făinuri de toate calitățile) din profile metalice cu placă din beton armat. În timp, au fost executate mai multe lucrări de consolidare, cele mai multe fiind realizate după cutremurul din 1977, prin montarea unor tiranţi din oţel beton. La construcţie a fost utilizat betonul armat şi cimentul produs la Fabrica de Ciment Portland I.G. Cantacuzino din Brăila, astăzi demolată. La data construirii, era cea mai mare moară din sud-estul Europei, fiind alimentată cu energie electrică de motoare proprii, ce permiteau măcinarea unor cantităţi impresionante de cereale care, ulterior, erau exportate în Orientul Apropiat şi în nordul Africii* (*Obiectiv,* 23 aprilie 2013).

Calendar 1922: Moara Gabriel Violattos & Co. Cu un capital social de 2000000 lei şi cu unul rulant de 20000000; maşini cu forţa de 1200 H.P. consumând zilnic 8 tone de păcură iar materii prime 700 vagoane anual; capacitatea de producţiune în 24 de ore - 15 vagoane. Utilizează 100 de lucrători.

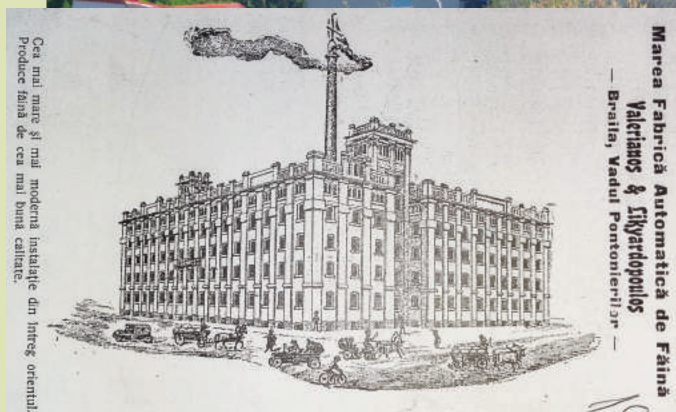
După cel de-al doilea război mondial, clădirea a fost naționalizată, schimbându-și destinația iar instalațiile - dezafectate. Expresivitatea arhitecturală exterioară a fost păstrată.

După 1989, este în curs de derulare un proces deschis de ultimii moștenitori (dintre care profesorul Bunea a decedat în 2014).

Brăila
Fabrica de Făină Valerianos Lykiardopoulos

Vadul
Rizeriei
nr.2

Marea Fabrică Automatică de Făină
Valerianos & Likyardopoulos
— Braila, Vadul Pontonierilor —
Cea mai mare şi mai modernă instalaţie din întreg orientul.
Produce făină de cea mai bună calitate.

Moara «Lykiardopoulos»

BR-II-m-B-02133, 1911-1912

O clădire asiriană, prismatică, masivă. (Prof. Ion Simionescu,1925)

Fabrica automată de făină Valerianos & Lykiardopoulos a fost apreciată drept cea mai mare și modernă moară din întregul Orient. „A consolidat, prin performanțele sale tehnice și prin calitatea produselor, întâietatea Brăilei în industria morăritului” (arh. Doina Bubulete), cea mai mare parte din producția de făină a morilor brăilene fiind exportată în Grecia, Turcia, Egipt și Algeria.

Dreptatea Brăilei, 1915

Prima fabrică automată Valerianos & Likiardopoulos*. Cea mai mare și cea mai sistematică fabrică din țară și din Orient. Demnă rivală a fabricilor din Apus. Instalată după ultimele creațiuni ale tehnicii moderne. Produce zilnic între 20-26 vagoane de făină excelentă. Exportă făină în toate centrele mari din Orient. În depozitele mari ale fabricii se găsesc diferite cantități de făină superioară.*

Calendar 1922: Valerianos & Lykiardopoulos. Moară sistematică**,** inaugurată în decembrie 1912, cu un capital investit în instalațiuni de 1200000 lei, capital rulant de 20000000 lei. Are mașini care dezvoltă o forță motrică de 1200 HP, consumând 10 tone de păcură în 24 de ore. Materii prime: 28 vagoane grâu, putând produce 25 vagoane făină. Întrebuințează 100-200 lucrători, în funcție de perioada de lucru.

S. Semilian, **Anuar economic 1933**: 11000 mp, 5 niveluri. Capital social-20000000 lei iar valoarea instalațiilor, a terenului și a construcției se apreciau la 120 milioane lei. Exploatarea cu mașini de vapori, cu o forță motrică de 1350 HP. Capacitatea instalației era de 40 vagoane zilnic, dar n-a funcționat niciodată la această capacitate. În 1933, producea 24 vagoane de făină în decursul a 24 de ore.

După 1990, moara, botezată la naționalizare “Nicolae Bălcescu”, a intrat în proprietatea *Demopan*, privatizată prin *Mebo*, și, de la aceasta la *Galmopan* - Galați. Astăzi, falimentară, în conservare.

Puțină genealogie. Ilie Lykiardopol vine din Kefalonia împreună cu familia și se stabilește inițial în Tulcea, orașul unde se nasc cei 9 copii ai săi. Se mută apoi la Brăila, intrând în negoțul cu cereale. Fiul său, Spiru, construiește cea mai mare moară din Brăila și din sud-estul Europei. După moartea lui Ilie, toate afacerile familiei sunt preluate și conduse de fiii săi Spiru, Theodor și Stavru Valeriano, ginere, căsătorit cu fiica sa, Maria. Alt fiu, Polydor, în asociere cu Ambatis, înființează o altă moară și o fabrică de paste făinoase, „Ambatis-Lykiardopol”, situată pe vadul Danubiului 12, distrusă din temelii după câtiva ani de funcționare în urma unui incendiu. Atunci, Polydor împreună cu alt frate, Eros, deschid fabrica de biscuiți „Ancora”, de pe Bd. Cuza.

Alegerea amplasamentului pentru cele două stabilimente pe malul Dunării şi rezolvarea la scară monumentală a volumetriei lor, deşi dictate, în principal, de raţiuni economice, erau subordonate funcţiei simbolice a reprezentării. Văzute dinspre Dunăre, morile impresionau prin soliditatea şi grandoarea arhitecturii şi creau impresia că oraşul întreg creşte din substanţa lor. Ele glorificau vizual prosperitatea oraşului şi o aşezau, sugestiv, sub semnul grâului ***(Arh. Doina Bubulete).***

Salutări din Brăila
Piaţa Sf. Arhangeli

Braila, Parcul Sfinţi Arhangeli

Brăila. Piata Sf. Arhangheli.

Brăila. Centru şi Piaţa Sf. Archangheli.
ROMANIA
5 BANI

Ansamblul Piața Traian, sec. XIX

BR–II–a–B-02131= 4,74 ha [« a »= ansamblu]

Orașul nostru cu „străzi domnești” (Vasile Băncilă*)* își are centrul urbigen, întemeietor, în Piața Traian, numită, de-a lungul timpului, *Piața cea mare, Sf. Arhanghel Mihail, Sfinții Arhangheli (Mihail și Gavril), Grădina Mică, Grădina Tiriplic, Rally* („Rally” fusese primul proprietar al hanului de pe locul Teatrului de astăzi)*, Dumitru Ionescu* (mare filantrop, care dăruise orașului clădirea Teatrului) și *V.I.Lenin.* Din 1990, se numește **Traian.**

Pentru Nicolae Iorga, este *miezul Brăilei. Nici un oraș în România n-are o astfel de piață și ea-și află cu greu părechea chiar în centrele mai mici ale Apusului.* Clădiri înalte, unele deosebit de monumentale, ca *Teatrul Rally, Otelul Francez*, formează zidurile (pieței) …armatorul, bancherul grec sau italian își ia masa supt lumina electrică, în sălile luxoase ale *Otelului Francez* sau *Splendid*.

Circumscrisă **centrului istoric al Brăilei**, **BR-II-s-B-02062,** unde se află concentrată arhitectura veche a orașului, are regim de rezervație urbanistică, presărată fiind cu numeroase monumente, înregistrate ca atare, pe care au fost montate inscripții cu denumirea clădirii și anul de construcție. Este un perimetru în care n-ar trebui să apară construcții din beton și din sticlă.

Existentă din vremea ocupației turcești, trasată în planurile lui Riniev și Berroczyn ca piață publică („Place”), considerată drept ,,singura podoabă” a acestui oraș, piața a stat permanent în atenția edililor, încă din 1839 datând proiectul amenajării pieței centrale o orașului, numită atunci **Piața cea Mare.**

Planul prevedea delimitarea perimetrului prin ,,împrejmuirea cu parmaclâc vopsit” şi sădirea de copaci. De-abia în 1843, după 4 ani, se primeşte poruncă de la Departamentul din Lăuntru pentru punerea ,,în lucrare”, plantarea pomilor ,,din cei mari neroditori, salcâmi mai mulţi şi orice alte feluri”, aduşi din satul Viziru, care nu se va realiza mai devreme de decembrie 1844!

Are forma unui pătrat cu colţurile rotunjite, din acest « rătund » pornind principalele străzi ale vechiului oraş: *Calea Galaţi,* spre nord – 1500 m; *Mihai Eminescu*, spre vest – 1300 m; *Calea Călăraşilor,* spre sud-est – 1800 m şi *Împăratul Traian,* spre est, o a patra rază, tăiată după eliberarea de sub turci, cărora li se mai adaugă încă trei, mai mici: *Hepites, Braşoveni* şi *Oituz.*

În centrul pieţei, în 1860 a fost amenajat un parc de cca 8000 mp, căruia i se zicea **,,Grădina Mică” sau ,,Grădina Tiriplic”**, un cuvânt turcesc ce înseamnă ,,ghem”. I se spunea aşa, deoarece, aici, în zilele de sărbătoare, era o aşa de mare aglomeraţie, încât oamenii se pierdeau pe aleile sale. La început, grădina era împrejmuită, la intrare aflându-se aşa-numitele ,,cicrîcuri”, un fel de porţi turnante făcute dintr-un lemn fixat în cruce, care se învârtea pe un stâlp de fier.

Amenajarea modernă a pieţei ca parc englezesc datează din anul 1906.

Piaţa Traian reprezintă centrul vechi al oraşului şi Brăila a avut, timp de 150 de ani, un monocentru. Un oraş care nu are ,,centru”, unde oamenii să se adune, nu permite o viaţă socială. Şi **Piaţa Traian** a fost o **agora brăileană,** cu sensul ei originar de ,,piaţă publică în care se concentrau negoţul şi toată viaţa civică a unui oraş din vechea Grecie, mai ales a oraşului Atena”.

Piaţa Traian reprezintă inima oraşului, centrul întemeietor de la care acesta a iradiat şi ea stăruie ca atare în imaginarul nostru, dar şi în imaginile pe care ni le oferă ilustratele anilor 1900, cel puţin 50% dintre acestea fiindu-i dedicate, din diferite unghiuri, şi vorbindu-ne, implicit, şi despre naşterea ei.

Piaţa se constituie şi într-o ,,rezervaţie naturală”, de-a lungul timpului edilii plantând exemplare de vegetaţie rar întâlnite: *magnolia*, originară din China, cu flori mari, albe și lila, ce apar înaintea înfrunzirii; *pinul negru, merişorul*, două exemplare de *tisă,* care poate atinge impresionanta vârstă de 3000 de ani, *Paulownia*, arborele lui Iuda, *prunul japonez*.

Reper identitar al Brăilei de aproape un veac, în piaţă se află câteva monumente ce o individualizează între valorile culturale naţionale.

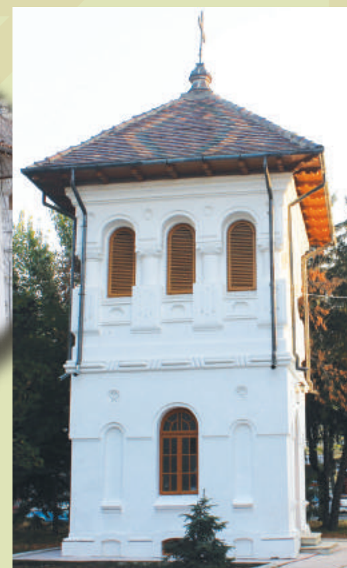

FOTO
BRĂILA-BISERICA SF.ţii ARHANGHELI (Fostă geamie)

MIHAIL SI GAVRIIL MARTURIE A TRECUTULUI BRAILEI DESPRE TARIA CREDINTEI FIILOR EI
PE VREMEA PREFECTULUI DE BRAILA SLATINEANU A FOST DESAVARSITA COMPLECT CA BISERICA CRESTINA ORTODOXA SI SFINTITA LA 8 MARTIE 1831 DUMINICA ORTODOXIEI DE CATRE DELEGATUL SFINTEI EPISCOPII A BUZAULUI IN CURGEREA VREMEI AJUNGAND IN RUINA DIN INITIATIVA SI CU STARUINTA NOULUI PREOT PAROH SI SUBPROTOIEREU. ECONOMUL STAVROFOR MIHAIL A PANAIT, CU EPITROPII RADU RASVAN NAE CAROFOIU SI UN COMITET IN ANI 1922-1924 A FOST DESAVARSIT RESTAURATA IN VECHEA SA FORMA CU INTREAGA LOR CHELTUIALA SI DARUITA CU BOGATE ODOARE DE CATRE EVLAVIOSII CRESTINI NEDELCU P. CHERCEA MARE INDUSTRIAS DIN BRAILA SI SOTIA SA ANA CA MULTUMIRE CATRE BUNUL DUMNEZEU PENTRU AJUTORUL DAT IN RASBOIUL INTREGIREI NEAMULUI ROMANESC SI PENTRU PASTRAREA CREDINTEI CRESTINE STRAMOSESTI. ZIDIND SI O NOUA CLOPOTNITA CU DOUA CLOPOTE MARI DUPA PLANUL INTOCMIT DE INGINERUL G. MARINESCU: IAR IN ZIUA DE 19 LUNA OCTOMBRIE ANUL 1924 A FOST SFINTITA SUB PREA SFINTITUL D.D GHENADIE EPISCOPUL EPARHIEI BUZAULUI
PRIM MINISTRU AL TARII FIIND ION I.C. BRATIANU AL CULTELOR SI ARTELOR AL LAPEDATU. PREFECT AL JUDETULUI SERBAN PRIMAR AL ORASULUI RADU PORTOCALA. AL JUDETULUI P.C. STAVROFOR ILIE DIDICESCU CARE

Piața
Traian

Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”
mărturie a trecutului Brăilei despre trăinicia credinței fiilor ei, după cum citim în Pisania din 1922

BR-II-m-A-02130 [„A”, monument de interes național], înc. sec. al XVIII-lea

Conform tradiţiei, vechimea clădirii este de aproximativ 250 de ani. A fost construită în timp ce Brăila era cetate turcească şi a servit acestora drept casă de rugăciune. După eliberarea de sub turci, fosta casă de rugăciune a fost transformată în biserică ortodoxă din iniţiativa marelui duce Mihail Pavlovici Romanov (pe care îl aflăm şi printre donatori), sfinţită fiind la 8 martie 1831.

În ciuda intervenţiilor repetate, se mai păstrează câteva elemente cu specific turcesc: plafonul de lemn, având în centru göbecul; stâlpii masivi din lemn care susţin plafonul şi streaşina din lemn mult prelungită (saceac).

Monument arhitectonic de interes naţional, a fost declarat prima oară monument istoric prin Legea pentru conservarea şi restaurarea monumentelor istorice din iulie 1919 iar a doua oară prin HCM nr. 1160 din 23 iunie 1955.

Biserica a fost restaurată în anii 1922-1924 prin contribuţia de peste două milioane de lei a milostivilor filantropi Ana şi Nedelcu P. Chercea. Tot acum, în locul clopotniţei vechi din lemn (înălţată pe locul fostului minaret, de unde hogea chema credincioşii la rugăciune), s-a ridicat, de către aceiaşi donatori, o clopotniţă din zid în stil românesc, cu două clopote mari (baza 9x9 m iar înălţimea, 22m), după planul întocmit de inginerul Gh. Marinescu, fondatorul revistei Analele Brăilei (1929-1940).

Opera de restaurare este înscrisă pe o placă comemorativă de marmură aşezată deasupra intrării, ale cărei prime trei rânduri au fost răzuite la instaurarea puterii comuniste iar prezentul nu le-a rescris (!). Iată textul răzuit : ***În zilele de glorioasă Domnie a Făuritorilor României Mari M.S. Regele Ferdinand I şi soţia sa M. Sa Regina Maria, această sfântă biserică cu hramul Sf. Arhangheli…***

Istoria Sfântului lăcaș cunoscuse mai multe încercări de demolare: *patru primari ai Brăilei, la rând, voind să o dărâme, au murit iar un al cincilea nu mai îndrăznește să se atingă de ea* (André Bellesort, *La Roumanie contemporaine,* 1904).

A cincea încercare data din 1962, când se afla pe lista demolărilor alături de bisericile cu hramul *Sf. Spiridon* (aflată la intersecția Bd. Independenței cu Calea Călărașilor, pe locul căreia s-a ridicat „palatul telefoanelor”, devenit astăzi localul „Pomodoro”!) și *Sf. Parascheva,* ***dinamitată*** (aflată pe diagonala Spitalului Sf. Pantelimon, pe Calea Călărașilor, spre barieră). Atunci, Sfatul Popular al Regiunii Galați refuza eliberarea autorizației de consolidare, ținând seama de propunerea organelor de stat brăilene de a se demola construcția, propunere motivată de sistematizarea pieței centrale și de starea de degradare a monumentului.

Autoritățile au avut de înfruntat argumentele preotului paroh Alexandru Mateescu, care a demonstrat valoarea monumentului, bazat și pe studiul „Monumente musulmane civile și religioase din orașul Brăila”, 1956, al cercetătorului H. Stănescu (Heinz Rottenberg, evreu brăilean), care definea lăcașul drept unicul monument de acest gen din țară – geamie transformată în biserică ortodoxă, în Balcani mai existând doar două monumente similare în Jugoslavia și Bulgaria.

Intervenind la Academia R.P.R. Institutul de istoria artei (director, prof. G. Oprescu) și Institutul de Studii Sud-Est Europene (director, prof. M. Berza) și la Muzeul Româno-Rus (director, Scarlat Callimachi), prin intervenția hotărâtoare a Prea Fericirii Sale Părintele Patriarh, Justinian Marina, preotul luptător Alexandru Mateescu obține păstrarea calității de monument istoric și începe opera de consolidare a bisericii, secondat de dr. ing. Octavian Coșovliu.

Preotul *de pioasă amintire* (Dr. Ionel Cândea), *parte vie a istoriei Brăilei din sec. XIX* (Pr. Victor Țugui), *s-a identificat* (timp de 64 de ani) *cu un singur altar al slujirii preoțești* (P.S. Dr. Casian Crăciun, Episcop al Dunării de Jos).

Braila

Piața
Traian

Fântâna arteziană în stil baroc

BR-III-m-B-02145, 1891

Date primare: nesemnat, nedatat; fontă turnată; 185 cm diametru x 300 cm înălţime; bazin de ciment ; diametrul bazinului – 600 cm; piesă în stil baroc pentru decorarea parcurilor şi grădinilor (*Monumentele judeţului Brăila,*1977).

Fântâna, proiectată în anul 1887 de inginerul M. Mironescu, a fost instalată în anul 1892, după finalizarea lucrărilor de alimentare cu apă de către firma scoţiană Glendfield et Co. Limmited. Este un obiect decorativ Art Nouveau, plasat în centrul unei compoziţii spaţiale şi integrat firesc în context. Are forma unei cupe etajate, cu marginile evazate spre exterior, cu patru figuri alegorice (putti), dintre care una poartă un snop de spice, sprijinindu-se pe soclul fântânii şi ţinându-se de axul ei. Inspirate de regnul vegetal, cupele se deschid asemenea petalelor unei flori; exteriorul lor este acoperit cu ornamente în relief, rezultate din repetarea motivului scoicii, compus din vrejuri de acant afrontate ce închid câte o palmetă; soclul este ornamentat cu o friză de palmete înlănţuite, fragmentată de triglife. Bazinul circular, cu diametrul de 6 m, accentuează, prin rotunjimea sa, principiul centralităţii căreia i se subordonează compoziţia (Maria Stoica, *Brăila. Memoria oraşului*, Muzeul Brăilei. Editura Istros,Brăila, 2009, p.149-150).

De ani de zile, această primă decoraţie a grădinii este o ruină, cu un *putti* spart, fără apă, colectoare de gunoaie.

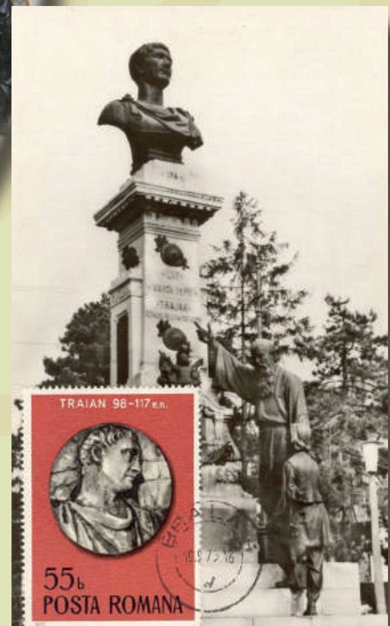

Statuia lui „Trajan" montată în grădina Sfţii. Arhangeli
Salutări din Brăila
1906
RIDICAT IN AL 40lea AN
DE GLORIOASA DOMNIE
M.S.REGELUI CAROL I

BRĂILA — Monumentul Traian

Piața
Traian

TRAIAN 98-117 e.n.
55b
POSTA ROMANA

Grupul statuar Traian de Take Dimo Pavelescu
BR-III-m-B-02144 ; 1904-1905

Alături de iniţiativa înfiinţării Bibliotecii Publice şi a Muzeului Ştiinţific, recunoscute prin decretul regal nr.2134 din 23 august 1881, profesorii Liceului ,,Nicolae Bălcescu", dimpreună cu elevii lor, au înălţat un monument împăratului Traian, ,,primul ce se ridică pe pământul românesc marelui împărat şi, în acelaşi timp, primul monument ce se ridică în Brăila", afirmaţie cât se poate de exactă, deoarece Monumentul dedicat eroilor ruşi căzuţi în războiul din 1828 nu fusese ridicat de români. Au participat, la inaugurarea monumentului în data de 8 noiembrie 1906, oficialităţi din Bucureşti, în frunte cu C. Disescu, ministrul Cultelor şi al Instrucţiunii Publice, şi savantul Gr. Tocilescu. Inaugurarea celebrează 1800 de ani de la cucerirea Daciei de către romani şi 40 de ani de glorioasă domnie a regelui Carol I, aşa cum suna textul răzuit dinspre strada Regală şi omis la reabilitarea din anii trecuţi: **Ridicat în al 40-lea an de glorioasă domnie a M.S. Regelui Carol I.**

Date primare - Grupul statuar este format din **bustul lui Traian** (bronz patinat ; 130 x 106 x 70 cm – semnat şi datat lateral dreapta : *Take Dimo Pavelescu, sculptor,1904)*, **două personaje secundare de la baza monumentului** (un bătrân care *explică* unui copil ,,lecţia" oferită de Traian) [bronz patinat ; 260 x 140 x 70 cm] şi **trei basoreliefuri de bronz încastrate pe soclu,** reprezentând lupoaica alăptând pe Romulus şi Remus (bronz patinat ; 69 x 26 cm), o scenă din războaiele daco-romane şi Columna lui Traian (bronz patinat, 69 x 26 cm).

Soclul a fost proiectat de arhitectul Ion D. Trajanescu, piatră şi marmură, 380 x 127 x 125 cm (*Monumentele judeţului Brăila,* 1977).

Piesa principală *o constituie bustul lui Traian, supradimensionat. Pentru a realiza o reprezentare corectă, exactă, sculptorul a folosit drept modele un bust al lui Traian aflat la Florenţa şi un altul aflat în Serbia. Portretul creat de sculptor exprimă autoritatea, forţa de stăpânitor a împăratului, dar şi forţa personalităţii sale. Inscripţii, elemente decorative simbolice (ramuri şi frunze de laur şi stejar, arme şi scuturi, coifuri şi pieptare, drapele) şi cele trei basoreliefuri contribuie la fixarea sensului istoric şi memorial al monumentului. Două personaje secundare – bătrânul şi copilul – asociind textul cărţii de istorie cu reprezentarea monumentală a împăratului, adaugă ansamblului semnificaţii morale, patriotice, didactice. Compoziția unitară, echilibrată, ușor de „lecturat", posibilitatea de acces la monument, amplasarea într-un spațiu de mare densitate istorică și culturală a orașului au făcut ca grupul statuar Traian să devină un reper în geografia culturală a Brăilei* [Ana – Maria Vicol, *Patrimoniu*].

Monumentul a trezit opoziţia bisericii ortodoxe, dat fiind proslăvirea unui împărat păgân, prigonitor al creştinilor, dar şi a discipolilor lui Nicolae Iorga, care, referindu-se la ceremonia de la Brăila, scrisese în *Neamul românesc:* ,,pe soclul divului împărat au fost agăţate nişte linguri şi furculiţe de bronz", după cum comenta Perpessicius, nemulţumit şi de ,,tăierea braţelor".

Braila, Vedere din Centru

Piața
Traian

Brăila.
Centru și Piața Sft. Arhangheli.

Ceasul public

BR-III-m-B-02146

Date primare: constructor – Carol Sakar, datat 1909; două plăci de metal fixate la bază cu următoarele inscripţii: ,,Carol Sakar ; Praga–Karlin; Bohemia–Austria"; "Reconstruit în 1968 de Întreprinderea de Industrie Locală nr. 1 Brăila"; metal turnat şi sudat; dimensiuni aproximative – 1150 x 192 x 192 cm; piesă în stil baroc pentru decorarea parcurilor şi grădinilor (*Monumentele judeţului Brăila,*1977).

De dimensiuni monumentale, având o înălţime de 11,5 m, este o piesă în stil baroc cu caracter decorativ. Fostul consilier Petre Naum Petru (1842 - 1898) a lăsat primăriei oraşului prin testament suma de 8000 lei pentru cumpărarea unui ceas public amplasat în grădina Tiriplic, cu patru cadrane, corespunzând celor patru străzi principale care plecau din piaţă.

Comandat la Viena, ceasul este adus în 1909 odată cu plăcile care trebuiau să formeze soclul. Apoi, plăcile au fost asamblate, după cum se vede şi astăzi: sus, la cadrane, s-a trecut în trei părţi anul 1909 iar pe latura a patra - ,,Donaţiunea Petre Naum Petru".

Ceasul a fost ,,reconstruit" în 1968, atunci plantându-se în partea superioară însemnul comunist ,,Secera şi ciocanul" , ,,debarcat " între timp.

În partea de jos, spre vest, este pictată o corabie cu pânze, prezentă adesea și în vechile sigilii ale orașului. Cu timpul, navele cu pânze (veliere) au fost înlocuite cu bastimente propulsate de mașini cu abur, cu zbaturi sau elice. Corabia fusese și emblema Parisului. Sub cea a Luteției scria: *Fluctuat, nec mergitur! – E bătută de valuri, dar nu se scufundă.* Deviza este valabilă și pentru Brăila, ale cărei „ceasuri" erau măsurate în port, într-un port prin care astăzi mai trec din când în când doar barje către și dinspre Galați.

Monumentul este menționat de cunoscutul călător Mihai Tican Rumano în 1933, de brăileanul Ury Benador sau de Perpessicius, care scria: *La stereoscop am văzut cocheta grădină Tiriplic în mijlocul căreia se înalță monumentalul ceas, care și astăzi își păstrează nota sa originală.*

Ceasul din centru a fost reper temporal pentru toți trecătorii în drum spre port sau spre gară, chiar după ce brăileanul Ștefan C. Hepites, creatorul Institutului Meteorologic, organizase Serviciul orei.

Reper temporal, el este și un reper sentimental, întâlnirile *la ceas* intrând în obișnuința întregului oraș.

Orice ar fi, *Ceasul continuă să troneze și acum, asemenea unui rege al cărui regat a apus de mult* (Sorin Ivan).

***

Primarul Marian Dragomir a anunțat că a depus documentele, astfel ca obiectul de patrimoniu centenar, **Ceasul din Piața Traian,** să devină marcă înregistrată a Primăriei Municipiului Brăila.

Str. Mihai
Eminescu
nr.2

Teatrul „Rally”,
azi Teatrul Municipal ,,Maria Filotti”

BR –II-m-B- 02097, 1896

Imobilul - han din anii 1849-1850 era considerat pe atunci cea mai frumoasă clădire a orașului. Între anii 1886 și 1895, proprietarii Ianache, Demostene și George Rally au demarat ample lucrări de consolidare și modernizare, inclusiv a sălii teatrului italian, introducând grinzi și armături de fier. Proiectul somptuoasei Case Rally a aparținut lui Adolfo Vasconi di Varese, antreprenor (*diresse i lavori*) - arh. Lorenzo Costa.

În anul 1900, familia Rally cedează imobilul baroc lui Dumitru Ionescu, contra sumei de 985000 lei aur, considerabilă pentru acea vreme. Înțelegând „să fie folositor patriei și neamului”, Dumitru Ionescu face, în 1910, un testament prin care întreaga sa avere revenea Primăriei Brăila. La decesul său în 1919, Primăria primea imobilul situat între strada Regală, Piața Sfinții Arhangheli și strada Polonă, în care se aflau teatru, hotel, club, restaurant, cinematograf, berărie, cofetărie, arenă de vară, având instalații electrice cu uzină proprie.

Clădirea s-a identificat cu teatrul și a purtat de-a lungul timpului denumirile: **Teatrul Rally, Teatrul Regal, Teatrul Comunal** (în urma donației filantropului Dumitru Ionescu), **Teatrul de Stat** și, din 1969, primind numele marii artiste de sorginte brăileană, **Teatrul Municipal *Maria Filotti*.**

Construcția are un volum monumental și este decisivă pentru expresia pieței. Stilistic, arhitectura ei ilustrează barocul. Compozițional, forma se desfășoară pe trei niveluri, simetric față de centrul celor două fațade evidențiat printr-un ușor rezalit, printr-o decorație aparte și prin prezența unui atic cu baluștri. Această diferențiere apare și la nivelul acoperișului, supraînălțat și boltit, semnalând spațiul destinat sălii de spectacol. Fațadele clădirii au un decor somptuos, dar el se desfășoară sub semnul echilibrului și este subordonat funcției spațiului, asupra căreia atrage atenția (Maria Stoica, op. cit., p.239-240).

Ultima consolidare (refacerea în totalitate a structurii de rezistență) - restaurare a clădirii (1980-1988), arhitecți Viorel Oproescu, Doina Juncu și colectivul de artiști plastici condus de Virgil Mihăescu, distins pentru această remarcabilă operă cu Premiul Academiei, a adus numeroase îmbunătățiri cu elemente de stucatură, pictură, vitralii și candelabre.

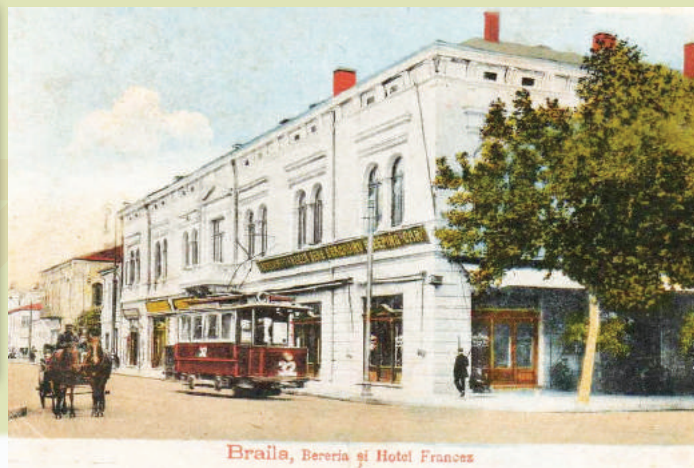
Totalizând o suprafață de peste 5000 mp, edificiul restaurat se constituie din componente de mare valoare artistică:

- **holul monumental (creat în locul curții interioare)**, aureolat de un fascinant vitraliu (autor Virgil Mihăescu), scările pe trei nivele, flancate de baluștri din marmură albă de Rușchița;
- **3 foaiere**, dintre care unul este punct muzeistic al teatrului brăilean;
- **sala de spectacol** (370 de locuri), o neprețuită bijuterie, în care se distinge bogăția de picturi și basoreliefuri ale plafonului, din care coboară, ca o floare, candelabrul supraetajat (800 kg), compus din 150 de brațe și 1000 de ace și frunze de cristal.
- **cortina** (autor Val Munteanu), *metaforă a Brăilei, ochii Chirei Chiralina,* cu flori, holde și corăbii, efluviu artistic încorporat cu fir de aur, de argint și de mătase în peste 800 de nuanțe;
- **sala de conferințe și recepții** (150 locuri) și **sala Studio** (100 locuri) .

TMF s-a bucurat în perioada februarie 2014 - 30 iunie 2016 de importante lucrări de restaurare și consolidare în valoare de 18701747,66 lei, care se întind din subsol și până la acoperiș, clădirea căpătând o haină nouă de la exterior și până în ultima încăpere.

În absența unei săli de spectacol la nivelul municipiului, TMF și-a continuat activitatea pe scenele teatrelor din județele limitrofe: Galați, Bârlad, Buzău, Ploiești, Tulcea sau din București -Odeon. Astfel, ultimile premiere, *Jack și stăpânul său* de Milan Kundera și *Schimb urgent … trei surori* de Nagle Jackson, au văzut lumina rampei la Teatrul Fanny Tardini, Galați, în zilele de 28 ianuarie și 27 martie 2016, la ele participând și iubitori ai Thaliei din Brăila transportați gratuit cu autocarul teatrului.

AU FOST OASPEȚII ACESTEI CASE
REGELE FERDINAND: 1902, 1925
I. L. CARAGIALE: 1902
NICOLAE IORGA: 1923
AL. TZIGARA - SAMURCAȘ: 1933
MIHAIL SEBASTIAN: 1936
CEZAR PETRESCU: 1936

Braila, Bereria și Hotel Francez

Piața
Traian
nr.3

BRĂILENII ȘI MUZEUL BRĂILEI,
RECUNOSCĂTORI
REGELUI CAROL I AL ROMÂNIEI
LA IMPLINIREA A
125 ANI
DE LA
INTEMEIEREA MUZEULUI BRĂILEAN
PRIN DECRETUL REGAL 2134
DIN 23 AUGUST 1881,
AȘEAZĂ ACEASTĂ PLACA ÎN ANUL CAROL I.
BRĂILA, 23 AUGUST 2006

Imobil 1830, azi sediul Muzeului Brăilei „Carol I”

BR-II-m-B-20909

Cazinoul Armelin - Marele Hotel Francez – Muzeul Brăilei, aflat pe latura nordică a Pieței Traian, datează embrionar din 1830. Primul proprietar cunoscut al clădirii este Nicoletto Armelin: ,,Cazinul Armelin / Armelino” (cazin - *local public, hotel și restaurant*).

La parterul cazinului, a luat naștere **prima farmacie din Brăila, în 1833, a lui C. Hepites, medicul Carantinei, *La Pajura Românească,*** devenită mai apoi ***Aquilla Română,*** care s-a făcut cunoscută în întreaga Valahie. Constantin Hepites a fost mulți ani Maghistrat, adică primar al Brăilei, dar și profesor la Școala Națională de Medicină și Farmacie, creată de Carol Davilla, în care calitate a redactat ***prima farmacopee românească***, primul rețetar farmaceutic, unul dintre primele din Europa.

Cazinul avea o sală de spectacole în care au jucat Costache Caragiale și Matei Millo. Era locul de întâlnire a personalităților locale, aici funcționând cluburile unor formațiuni politice și având loc banchetele oficiale. Aici s–au sărbătorit aniversarea zilei Domnului Țării Românești Barbu Știrbei (1854) și primul 24 Ianuarie ca zi națională (1862). Tot de aici au pornit manifestările de simpatie cu memorandiştii din 1893, conduse de profesorii I.C.Tacit şi Leonte Moldovan.

În 1897, clădirea cunoaşte lucrări de reparaţii şi extindere, devenind **Marele Hotel Francez** şi **Restaurantul Francez,** cu berărie şi cafenea, având mai întâi ca antreprenor, apoi ca proprietar ,,Casa P. Carivelli şi M. Bucur”.

Protipendada apela la restaurantul de vază al Brăilei şi ,,uneori patronul, după cum mărturiseşte Nicu Carandino în memoriile sale, domnul Carivelli, italian de origine, bătrân şi solemn, fost *maître* la case mari în străinătate, servea el însuşi, îmbrăcat în frac şi cu decoraţii”.

Aici vor fi găzduiți și ospătați până în 1945 toți oaspeții de seamă ai Brăilei: principele Ferdinand (1902), regele Ferdinand (1925), Nicolae Iorga, I.L.Caragiale, Cezar Petrescu și, din surse orale, pe 30 august 1944, mareșalul Tolbuhin.

Cafeneaua, amenajată și ca sală de cinematograf, și berăria în care concerta orchestra comunală condusă de **Leopold Hans Kern** asigurau localului o clientelă numeroasă.

La 6 august 1945, clădirea, cuprinzând 10 camere cu două paturi și cincisprezece camere cu un pat, toate în bună stare și mobilate, a fost rechiziționată de trupele sovietice, situație menținută până la plecarea acestora din 1958. Ca și Palatul Lyra, Liceul Comercial ,,Petre Bancotescu” (azi, ,,Nicolae Iorga”) și multe alte clădiri de patrimoniu.

În 1958 parterul va deveni sediul **Muzeului Memorial Hristo Botev și de Istorie al orașului Brăila,** extins în 1968 și la etaj**.**

Atlas istoric Brăila - Maria Stoica, p. XIII: *Corpul principal are sălile repartizate simetric de o parte și de alta a unui hol central din care pornește spre etaj o scară monumentală care se desface în două rampe spre camerele de hotel de la etaj, dotate cu mobilier sculptat și sobe de faianță, aduse de la Viena. În exterior, elementele de plastică arhitecturală se concentrează in jurul ferestrelor de la etaj, în timp ce parterul cu deschideri mari este tratat **à rustica.***

Anuar 1913: **Hotel Francez.** Piața Sf. Arhanghel No. 2. **Antrepriza Carivelli & Bucur.** Restaurant și bucătărie de primul rang. Cafenea. Berărie. Cinematograf.

Brăila
Librăria J. Gheorghiu & Co., Brăila
Hotel Splendid

Piața
Traian
nr.12

Brăila
Hotel Splendid

Hotel „Danubiu” - *azi*, ***BRD, Groupe Société Générale***

BR-II-m-B-02132, 1890

Unde astăzi este sediul BRD, a funcționat în secolul trecut **Marele Hotel Hugo** al lui Hugo Filip, antreprenor și proprietar de hoteluri în București și în Brăila. În 1899, clădirea purta firma **Hotel Splendid**, având ca antreprenor pe Hugo Singer. *În acest an, hotelul este supraînălțat cu un nivel, refuncționalizându-se spațiul și remodelându-se fațadele. La subsol a fost amenajată o sală de popice, la parter două spații mari pentru restaurant, cafenea și sală de biliard cu acces spre salonul de jocuri iar la cele două etaje câte 15 camere de închiriat*. În 1908, noii antreprenori *Carivelli și Bucur* (aceiași de la *Marele Hotel Francez*) anunțau deschiderea marelui **hotel *Principele Ferdinand***, în locul hotelului *Splendid*. În 1907, în martie, în faţa hotelului, a fost arestat *instigatorul* la răscoală, N.D. Cocea.

În perioada intrebelică, clădirea a mai adăpostit *Direcţia Regională a Societăţii Albina, Banca Belgiei (Banque Belge pour les Etrangers)* şi *Banca Comercială Română,* ambele având ca director pe Alfred Trivier.

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p. XIV: *Edificiul se distinge în contextul ansamblului urbanistic prin cele trei faţade identice, a căror decoraţie ignoră plastica arhitecturală consacrată de ordinele antice. Parterul sobru, tratat à rustica, formează, în ciuda deschiderilor mari, un soclu masiv pentru etajul nobil din care creşte, într-o dezvoltare firească, înălţimea următorului cat. Efectul perspectivei ascendente este susţinut de suprapunerea ferestrelor şi îngustarea treptată a luminii lor, dar şi de cele două turnuleţe în consolă, acoperite de cupole, ce încununează colţurile libere ale clădirii.*

Clădirea poartă şi stema municipiului, plantată în 1968, la aniversarea a 600 de ani de atestare documentară a oraşului Brăila, deoarece a fost fief administrativ şi de partid din 1949 şi până în 1980, când s-a inaugurat noua clădire a administraţiei în Piaţa Independenţei. A fost, pe rând, sediu al Comitetului Provizoriu al oraşului (1949-1950), al Sfatului Popular oraş (1951-1968) şi al Consiliului Popular Municipal (1968-1980). În paralel, aici, s-a mai aflat şi administraţia raională, mutată apoi în fostul Palat Administrativ (actuala Facultate de Inginerie), ca şi aceea a judeţului nou înfiinţat în februarie 1968. La parter era sala de şedinţe. Oraşul ocupa etajul I iar raionul etajul al II-lea. Din 1980, imobilul devine Hotelul şi Restaurantul *Danubiu.* Vândut de OJT BRD-ului, cunoaşte întâi o reparaţie de faţadă şi apoi o consolidare-restaurare, fiind unul dintre imobilele cele mai reprezentative din oraşul Brăila.

Anuar 1913 : **Hotel Splendid. Piaţa Sf. Arhanghel No. 12. Camere elegant mobilate. Preţuri moderate.**

Magazinul Grigore Bezanoff,
azi Centrul de Creație Brăila

Casa Zamfir C. Zamfirescu

Fosta Banca Italiană, azi Rest. ***Carol***

Soc. de Navigație Gattorno

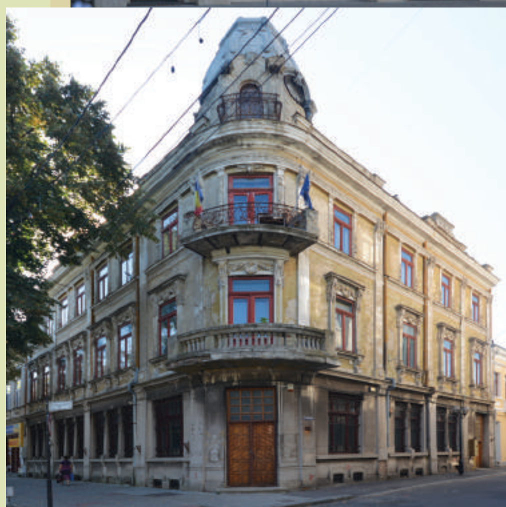

Imobil 1924

Banca Ellino- Română

Casa C.S. Budeanu

Banca Hrisoveloni

Imobilul *Odiseea*

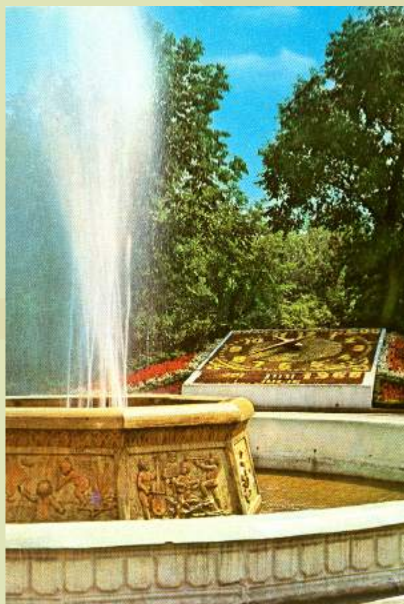
Piața - gazda ceremoniilor oficiale

Grădina publică cea mare din Br
ROMANIA
1866
1906
15
15
POSTA

Grădina Publică în timpul iernei

Grădina Publică - Grădina Împărătească

În zona dinspre Vadul Schelei ar fi fost **Grădina Pașei,** atestată și de numirea străzii de către riverani **„Strada Grădinei Împărătești”.** La extremitatea sudică, în planul lui Berroczyn (1834) găsim proiectată o grădină publică numită **Belvedere** (drept strada căreia i-a dat numele).

Grădina Publică își merită numele de Belvedere datorită priveliștii pe care ți-o oferă.

O spune Nicolae Iorga în ,,*Drumuri și orașe din România”*, în 1904: ,,splendida grădină publică de pe terasa căreia ochiul cuprinde acoperișurile roșii ale magaziilor, catarturile pe care se țes funii și gurile negre ale vapoarelor ce se odihnesc de drum pe Dunăre.” Astăzi, **magaziile, ce se-ntindeau pe 16 ha oferă o imagine dezolantă**, cele câteva care au mai rămas aflându-se în ruină iar ,,catarturile” lipsesc cu desăvârșire.

O spune și Panait Istrati, cel care o compara cu una dintre cele șapte minuni, justificând astfel apelativul de **Grădină Împărătească**: ,,*suspendată perpendicular pe marginea platoului care domină majestuoasa Dunăre și Delta cu bălțile ei fără pereche…,Grădina Publică te ajută să-ți închipuiești faimoasele grădini suspendate ale Semiramidei*…”

Privind în depărtare, vezi **Dobrogea, ,,muzeu geologic natural”**, cum o numea Vasile Pârvan; vezi Munții Măcinului, rest din Munții Hercinici, cei mai vechi din Europa, alcătuiți din granit, din care s-au pietruit străzi în Constantinopol sau în Marsilia iar în 1972 s-a construit Stadionul Olimpic din München.

S-a numit și se numește **Grădina Mare** pentru a o deosebi de Grădinița - Grădina Mică din centru (azi Piața Traian).

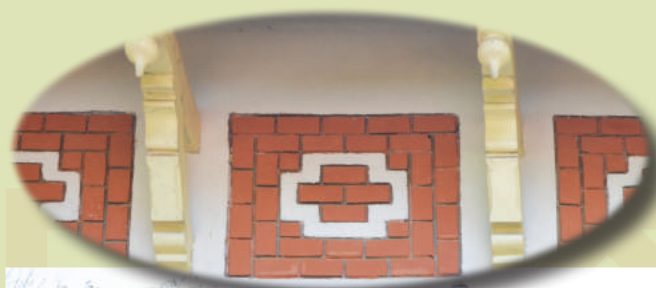
Primăria a avut permanent în grijă amenajarea grădinii (60000 mp). Se aducea ,,pământ vegetabil” și se plantau puieți. Astfel, în februarie 1864, Anton Cheleru, grădinarul orașului, este trimis la București spre a aduce ,,modele” pentru ,,plantația” Grădinii Publice, a pieței Sfinții Arhangheli și a Bulevardului (Cuza).

Se realizau diverse utilități în consens cu modernizarea orașului. De aceea, proiectul aprovizionării cu apă a orașului prevedea și ,,două fontene în Grădina Publică, care vor procura oricâtă apă va trebui pentru întrebuințarea plantațiilor și a grădinii” (Primăria Brăilei, dosar 5/1863) iar prin realizarea centralei termoelectrice în 1893 se asigura **iluminatul** cheiului, docurilor, **grădinii publice** și al stației C.F.R.

În 23 mai 1864, **municipalitatea**, având în vedere că „singura distracție ce pot avea domnii orășani și mulțimea de străini ce se află în acest oraș, în timp de vară, se mărginește numai într-o grădină publică”, **hotărăște să angajeze o fanfară.**

Fanfara concerta în chioşcul construit din metal dantelat în stilul feroneriei *noului stil*. Acordurile orchestrei se auzeau dincolo de porțile grădinii. Din repertoriu nu lipsea Strauss, dar nici ,,Valurile Dunării” de Ivanovici.

Grădina a fost împrejmuită cu grilaj metalic pe soclu din zidărie.

PANAIT ISTRATI
1884-1935

Grădina
Publică

Casa „Panait Istrati”

BR-IV-m-B-02157, sf. sec. XIX

În 1984, în fosta casă a grădinarului, care devenise casa arhitectului Constantin Niculcea, șef al Serviciului Tehnic din cadrul Primăriei, în perioada interbelică (deși avea propria-i casă pe str. Brătianu), o cochetă vilă în stil brâncovenesc /neoromânesc, lua ființă **Expoziția memorială permanentă ,,Panait Istrati” / Casa Memorială „Panait Istrati”**, inaugurată cu prilejul centenarului scriitorului (1884-1984), marele scriitor care, iubind Brăila cu patimă de ibovnic, a făcut-o cunoscută pe toate meridianele globului.

Deși Panait Istrati nu a locuit aici (niciuna dintre clădirile în care a locuit la Brăila nepăstrându-se), alegerea se justifică prin prezența lui ca « băiat de alergătură » în *Casa Thüringer,* limitrofă Grădinii, și în Grădină, unde viitorul scriitor și eroii săi erau adesea prezenți.

Aici sunt valorificate expozițional manuscrise, obiecte personale, piese de mobilier, cărți cu autograf, ediții rare, ediții prime, fotografii – document, obiecte ce au fost achiziționate în cea mai mare parte de la ultima soție a scriitorului, Margareta Istrati.

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p. XIV. *Construită în 1898, odată cu serele, este o clădire cu parter și demisol înalt, cu o planimetrie simetrică, transpusă în compoziția fațadelor. Efectul decorativ al exteriorului rezultă din zidăria de cărămidă aparentă pe care se detașează verticalele albe, segmentate, ale ancadramentelor de fereastră și ale pilaștrilor de colț.*

Antablamentul preia distribuția clasică a registrelor, le sugerează formal, dar elementele decorative aparțin altui repertoriu. Console de lemn, amintind clasicele triglife, încadrează panouri de forma metopelor, cu ornament geometric centrat, desfășurat sub streașina largă a acoperișului, asemenea butonilor decorativi din monumentele românești medievale.

Construcția este realizată din zidărie de cărămidă și planșee din lemn, având acoperișul tip șarpantă din lemn și învelitoare din tablă. Are accesul principal pe o scară care duce la parterul aflat la cca 1,50 m deasupra terenului natural, parter așezat pe un demisol ce coboară la 1,40 m de la cota ±0.00.

Parterul este compus dintr-un hol central cu suprafața de 20,12 m^2 din care se asigură accesul în cele 3 săli aflate aici: două au suprafața de 20,24 m^2 și una - 35,64 m^2.

În cele două săli se recompun interioarele casei scriitorului, camera de lucru cu biblioteca și sufrageria. Sala mai mare, fotodocumentară, este un reper bio-bibliografic al celor cincizeci de ani de viață zbuciumată a scriitorului, reconstituiți prin intermediul fotografiilor, documentelor și citatelor din opera sa.

Grădina
Publică

Bustul lui Panait Istrati de Oscar Han
BR-III-m-B-02142, 1968

Date primare. Semnat și datat lateral dreapta – O. Han, 1968
Material - bronz; soclu de zidărie
Dimensiunile bronzului - 110 x 127 x 80 cm
Dimensiunile soclului - 315 x 800 x 800 cm

Oscar Han (1891-1976), autor, monograf și sculptor român - tată german, mamă româncă din Vrancea; elevul lui D. Paciurea; membru în *Grupul celor patru* (1925), împreună cu N.N. Tonitza, Ștefan Dimitrescu și Fr. Șirato; preocupat de transpunerea plastică a unor valori ale porteretului fizic și moral al personalității.

Ana-Maria Vicol. *Poate că modul în care sculptorul Oscar Han* ***îl vede*** *pe Panait Istrati nu se conformează imaginii pe care ne-au format-o fotografiile, portretele și – nu în ultimul rând - lectura operei și a corespondenței scriitorului, și nu la datele fizice ne gândim, pentru că există fotografii de maturitate de la care Oscar Han putea porni în interpretarea sa.*

*Când a realizat acestă sculptură, Oscar Han avea 77 de ani și crease deja opere definitorii, între care cele mai apropiate în timp erau „Mircea cel Bătrân” (1967, Turnu Măgurele) și „Mihai Viteazul” (1968, Alba Iulia). În acord cu sine și cu lungul său exercițiu, Oscar Han l-****a monumentalizat pe vagabondul de geniu****; a depozitat în această formă plastică însușiri pe care Panait Istrati le avea - chiar dacă nu le-a lăsat vederii în mod constant; avea – ca în portretul lui Han - siguranță de sine (dar subminată metodic de disperări!); avea forță fizică (subminată de boală) și rezistență morală (subminată de dezamăgiri); știa ce înseamnă stabilitatea (a cărei nostalgie a cultivat-o constant). Și s-ar putea continua.*

Rezumând, se poate spune că Oscar Han a ales să-l reprezinte pe Panait Istrati ca pe eroul de ținută clasică – puternic, sobru, echilibrat, privind spre posteritate, netulburat de conjuncturi și accidente.

Lui Panait Istrati

În urbea ce te crede, just,
Scriitorul ei cel mare
Ți s-a ridicat un bust
Fără de … asemănare.
*****
Cel mai iubit dintre hoinari
Stă galeș în Grădina Mare.
Să scrie, n-are ochelari;
Să plece, nu are picioare.

Inscripție pe bustul lui Panait Istrati

Te-au hărțuit câinește
Și unii de la noi:
Un bronz se lustruiește
Adesea cu noroi.

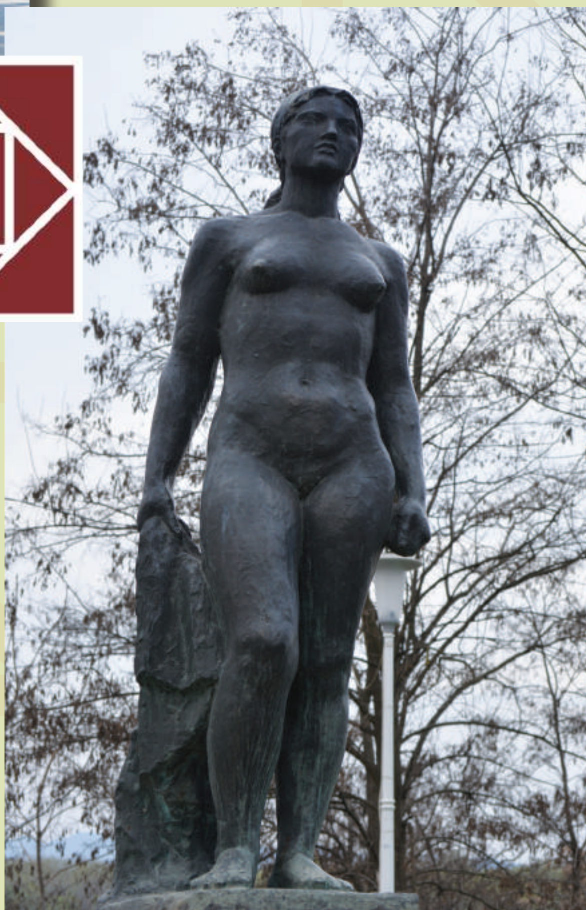
Ștefan Tropcea

Grădina
Publică

Extaz - Constantin Baraschi

BR-III-m-B- 02141, 1960

Constantin Baraschi (1902-1966) - autor de portrete și lucrări de artă decorativă și monumentală (*George Enescu, dr. Petru Groza, chimistul George Spacu, Nicolae Bălcescu).* Este autorul unui *Tratat de sculptură.*

Date primare: bronz ; 250 x 30 x 50 cm. Monumentul este semnat lateral stânga : Ctin Baraschi. Bronzul este amplasat în Grădina Publică, pe latura dinspre Dunăre.

Silueta adolescentină, cu forme epurate, suple, respirând cuminţenie şi decenţă, este un elogiu adus feminităţii inocente. Ea se abandonează, extatic, luminii şi căldurii soarelui. Decorativismul tratării formelor şi proporţiilor se extinde şi asupra atitudinii şi poziţiei. Bronzul nepatinat primeşte cu generozitate lumina solară care valorizează curburile calme şi calde ale volumelor.

Un exemplar al bronzului ***Extaz*** *şi alte două înrudite (****Pe valuri*** *şi* ***Fata cu căprioara****) sunt amplasate pe litoral, la Mamaia. Exemplarul în marmură al lucrării este deţinut de Muzeul de Artă din Constanţa (*Ana-Maria Vicol***,*** *Patrimoniu cultural).*

Nud – Ion Jalea

BR-III-m-B-02140, 1960

Ion Jalea (1887-1983) - autor a numeroase monumente (*Spiru Haret, George Enescu*), statui (*Mircea cel Bătrân* - Tulcea, *Decebal* - Deva), busturi (*Ştefan S. Nicolau*) şi reliefuri (*Obeliscul Unirii*-Focşani). *Arcaş odihnindu-se* este considerată lucrarea sa cea mai reprezentativă.

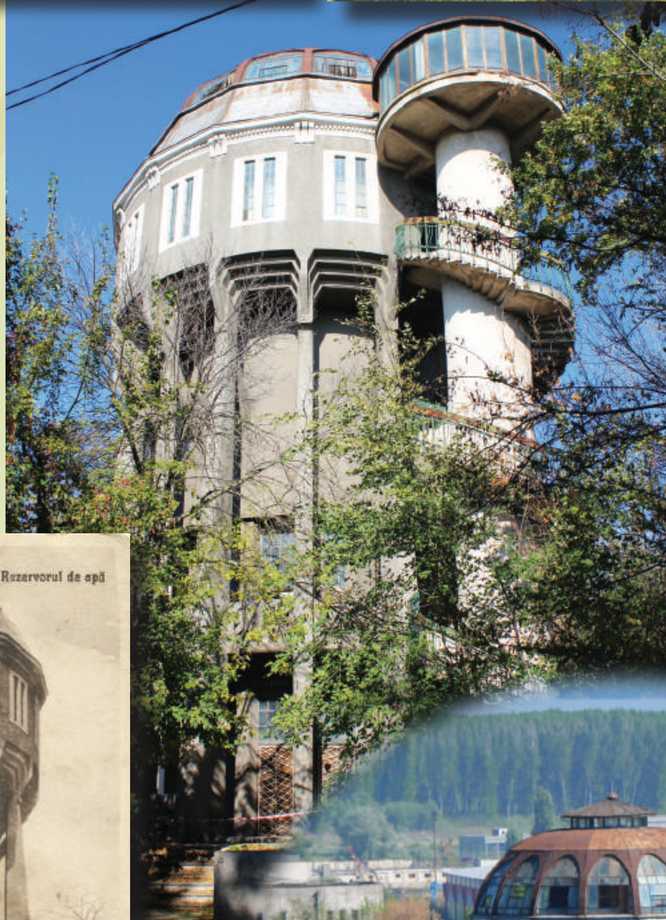
Date primare: bronz patinat, 175 x 50 x 60 cm. Monumentul nu este semnat şi nici datat. Bronzul este amplasat în Grădina Publică, pe latura dinspre Dunăre.

Dimensiunea clasică a operei lui Ion Jalea se exprimă prin fiecare operă a sa. ***Nudul*** *din imagine – singura lucrare de Ion Jalea aflată la Brăila – este observare a realului și consemnare a lui, după ce i-a fost simțită miraculoasa și secreta viață interioară. În „arhitectura minunată a omului”, Jalea sesizează – dincolo de exactități fizice – pulsația vieții, mecanica ei subtilă. Rigoarea biologicului se supune unei finalități înalte, dominate de spirit. Nudul acesta are nu doar caracterele celei ce-i va fi servit drept model; are forța feminității demne și libere (ca în* ***Victoria*** *sa din 1938, de exemplu); are echilibru interior și exterior, are și comunică stabilitate, induce admirație și respect pentru superioritatea condiției umane.* (Ana-Maria Vicol*, Patrimoniu cultural).*

Brăila
Grădina Publică şi Reservorul de apă

Grădina
Publică

Brăila
Rezervorul de apă

Castelul de apă

BR-II-m-B-02104, 1914

În 1894, *Analele* ministerului de lucrări publice include sub formă de proiect pentru alimentarea oraşului un **Castel de apă**, rezervor de 2000 mc. Autorul, ing. Elie Radu, i-a dat înfăţişarea unui templu, având în vedere vecinătatea bisericii Sf. Spiridon (azi Palatul Telefoanelor), castelul urmând a se ridica pe actualul loc al Palatului Agriculturii.

Conceput în stilul Renaşterii timpurii italiene, Castelul de apă a rămas în stadiul de proiect, niciunul dintre aceste elemente neregăsindu-se în **Rezervorul de apă**, înalt de 30 de metri, construit în Grădina Mare douăzeci de ani mai târziu, în anii 1912-1913, din fondurile Primăriei.

Este o construcţie modernă, cu o aparenţă spaţială aerodinamică. Are forma unui cilindru din beton armat, cu înălţimea de 30,15 m (măsurată de la nivelul de călcare al parterului), cu trei niveluri (subsol, parter şi etaj), peste care sunt amplasate două rezervoare inelare, ultimul acoperit de cupolă (Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p.XIII).

Ştefania Botez-Ion Volcu, *Brăila în cărţi poştale ilustrate,* p.139 : Construit din beton armat cu parter şi 4 etaje, cu o înălţime de 32 m, pe o rază de 14 m. Proiectul a fost elaborat de inginerul Ghermani, fiind pus în circuitul reţelei de apă pentru a asigura o presiune constantă în conducte şi, în acelaşi timp, pentru a evita aşa-zisele *lovituri de berbec.* Conceput şi folosit ca rezervor de apă potabilă şi regulator de distribuţie a apei în oraş şi întreţinut de Primărie prin Întreprinderile Comunale Brăila. Proiectul prevedea instalarea a două conducte de câte 400 mm, alimentate fiecare la câte o pompă, care să debiteze apa de la uzină la castel. Până în anul 1944, nu se instalase decât o conductă cu o pompă de 600 mc/oră.

În 1982, Castelului i se schimbă destinaţia în spaţiu de alimentaţie publică. În acest scop s-au realizat mai multe modificări, în urma cărora rezervorul superior al castelului, în care s-a amenajat un bar, se deplasa în jurul axului într-o rotaţie completă, oferind o panoramă inedită asupra oraşului, Galaţiului şi Munţilor Dobrogei. Unică în ţară, o astfel de rotativă se mai putea întâlni în Japonia şi în Germania. Tot atunci, au fost adăugate cele două turnuri cilindrice, simetrice, dotate cu ascensor în interior, şi câte o scară în exterior.

A fost folosit ca turn de apă, ca foişor de foc şi ca depozit de vin, terasă de vară, cofetărie şi restaurant, restaurant cu platformă rotativă, turn de televiziune etc.

Datorită unei legi strâmbe date după ureche de celebrul politician care nu ştia formula apei, clădirile au trecut în proprietatea administratorilor. Aşa se face că, în 1990, a devenit proprietatea Cooperativei Orăşeneşti ,,1 Mai”, care, la rându-i, a vândut-o Cony-Sat-ului, Primăria reuşind, după îndelungi procese, să intre în posesia turnului. Se intenţionează a se instala în el un observator astronomic.

Salutări din Brăila
Calea Regală-Vest

Brăila.
Strada Regală.

Strada Regală,
Centrul principal al orașului
Salutări din Brăila
E DELICATESE

Brăila. Strada Regală.

Ansamblul «Str. Mihai Eminescu - str. 1 Decembrie 1918»,

până la intersecția cu str. Griviței - sec. XIX
BR-II-a-B-02096

S-a numit întâi **Uliţa târgului cu prăvălii** (1828). Mai apoi, **Uliţa Kiseleff** şi **Uliţa Bucureşti; strada Regală** şi **strada Ferdinand I.** În tot acest timp, brăilenii îi ziceau şi **Strada Mare.** După al doilea război i s-a zis **Republicii**, pentru ca, în 1990, să se numească **Mihai Eminescu** [pe plăcuţele indicatoare fiind trecut **Mihail (!) Eminescu**], până la Bulevardul Independenţei şi **1 Decembrie 1918**, până la Dorobanţi. Nu suntem de acord nici cu împărţirea străzii *à* la Bucureşti, nici cu atribuirea numelui Poetului Naţional vadului comercial nr.1 al Brăilei. Dar asta e! Era o contra-replică la numirea cu Mihai Eminescu a unei străduţe de dincolo de Dorobanţi. Este principala stradă radială, care, pornind din Piața Traian, formează una din nervurile evantaiului compus din străzi semicirculare inconfundabile.

Pe **Ulița târgului cu prăvălii** se aflau în 1828 negustori mari, mijlocii și mici, români (74), armeni (25) și evrei (21), trăind în bună înțelegere.

Prăvăliile au fost construite repede, din materiale ieftine, nu erau aliniate, drumul era tot numai o băltoacă iar scurgerea se făcea pe mijlocul străzii. În 1982, când s-a tras hidrantul pentru teatrul „Maria Filotti”, la 80-85 cm sub nivelul de călcare, a fost descoperită **ulița București.** Era podită cu lemn. „Pavajul” a fost distrus și șanțul acoperit…Nivelul de călcare actual era mult mai ridicat decât acum 100 de ani sau 150 de ani, blocând aerisirile iar hrubele/ beciurile nu mai respirau.

Reabilitarea zonei a ajustat nivelul de călcare și s-a renunțat la asfalt. Prin pietruire, beciurile pot respira, asigurându-și și o aerisire *sui generis.* Intrările în magazine, turnate fără cap, și trotuarele clămpănind urâțesc strada.

Cum va fi arătat strada în zilele de sfârșit de secol XIX și început de secol XX, când Brăila era poate orașul cel mai bogat din țară, putem să aflăm privindu-i cu atenție clădirile, admirând imaginile surprinse de ilustratele din epocă, răsfoind anuarele și reconstituind prăvăliile număr după număr sau imaginându-ne-o ca un corn al abundenței, așa cum a făcut Fănuș Neagu în romanul **Scaunul singurătății**, poem al Străzii Mari și al Brăilei care a fost.

Numeroase clădiri au fost revendicate. Altele aparţin de Direcţia Serviciului Public, care nu are bani de investit. În timp, locatarii clădirilor naţionalizate s-au mutat la bloc, şi, pe Republicii, ca şi pe alte străzi ultracentrale, s-au mutat cu sau fără forme legale concetăţenii noştri romi care nu s-au îngrijit defel de întreţinere, aşa cum s-a întâmplat şi în cazul clădirii –monument istoric de pe strada Colţei nr.1, surpată în august 2005.

HOTEL BRISTOL
OTEL BRIST
CAFFE RESTAURANT
BERERIA BRISTOL

HOTEL PESCARUS

Brăila Bulevardul Cuza

Brăila
Str. Regală
HOTEL TRAIAN
LIBRARIA & PAPETERIA
"UNIVERSALA"
LIBRARIE
PAPETERIE

În anii ‘80 s-a iniţiat un proiect de restaurare (realizat doar de la Teatru la strada Goleşti şi din Piaţa Traian la strada Cojocari), prin demolare şi reconstrucţie, cu păstrarea faţadelor, ceea ce nu se mai cheamă restaurare. În cazul Teatrului ,,Maria Filotti”, restaurarea a adus ca noutate o serie de încărcături baroce alto-relief, lesne de dovedit prin compararea cu fotografiile anterioare ale acestui monument de arhitectură.

Tot în aceiaşi ani, de o parte şi de alta a străzii, mai puteau fi văzuţi salcâmii ornamentali de un farmec aparte (nu însă cei evocaţi de Mihail Sebastian în ,, Oraşul cu salcâmi”, cum credeau călătorii prin oraş!). După ce un edil străin de Brăila a desfiinţat trotuarele, plantând jardiniere mamut de ciment şi stâlpi de iluminat - gen felinare, astăzi s-a revenit la salcâmii ornamentali, aduşi din Germania.

Pentru a păstra şi a reînvia vechiul statut al străzii de alee pietonală şi vad comercial, dar fără imixtiuni şi improvizaţii şi cu păstrarea identităţii străzii, aşa cum rezultă din numeroasele vederi din prima jumătate a secolului al XX-lea, nu trebuie să se mai aprobe “opere” precum **Casa de Modă** (pe locul Grădinii de vară a Cinematografului Trianon, devenit Popular), **Magazinul Universal ,,Dunărea”**, devenit,,Winmarkt”, **Blocul Turn** din colţul cu strada Unirii şi **Eurostil,** mutilări ale vetrei istorice a Brăilei.

Strada Mihai Eminescu fusese principala stradă de promenadă, lumea bună etalându-şi toaletele în perimetrul grădiniţei din Centru sau pe strada Regală, numai până la Bd. Cuza, pentru că ,,de la Cuza încolo, strada şi cartierele aparţineau mahalalei, pitoreştii, coloratei mahalale brăilene, cu oameni curaţi, muncitori cinstiţi şi fete frumoase”, după cum îşi aduce aminte Mihai Berechet. Şi situaţia a rămas neschimbată până la construcţia ,, Casei Albe” şi a arterei Călăraşi.

Fiecare imobil are istoria lui. Vom aminti doar povestea câtorva.

Au existat mai multe hanuri. În Piaţă, pe stânga se afla **Hanul de Piatră** al căpitanului bulgar Vâlcov, implicat în mişcările bulgăreşti antiotomane din anii 1840, pe care îl cumpărase în 1830, iar pe dreapta **Hanul lui Rally**, construit în anii 1840 şi distrus de incendiul din 1859, reconstruit în 1864 şi devenit Teatrul Comunal.

Cu timpul, **hanurile au devenit casinuri şi hoteluri.** Numărul lor era un semn de prosperitate. O statistică din 1860 consemna nu mai puţin de 11 astfel de stabilimente pe strada Bucureşti, cum se numea pe atunci. Două dintre ele îşi păstraseră statutul: **hotel Bristol** (devenit **Pescăruş**, azi în stare de ruină, vândut de S.C. Traian unui străin, probabil pentru loc! şi retrocedat în 2005 Bisericii Romano-Catolice, căreia îi fusese lăsat prin testament de către Hirschhorn Rosologa, după ce, în timpul guvernării A.C.Cuza-O. Goga, trecuse la catolicism. Azi, după 10 ani de procese, a revenit SC Unita-Traian. Construit în 1893, arhitect Ştefan Mihail, a fost iniţial casă de modă, apoi hotel. Stilul eclectic. În 1900, faţada a fost bogat şi divers ornamentată, ca dovadă a prosperităţii proprietarului.) şi **Hotel High Life/Traian** (fost **Delta**). Un altul, **Hotel Petersburg** (colţ cu Bd. Cuza), unde a fost Şcoala de Cooperaţie, este astăzi sediul unei direcţii a Primăriei.

La nr.2 se află o casă barocă (azi intrare a actorilor în Teatrul ,,Maria Filotti“), pe care se lăfăiau trei coroane regale şi statuile Esculap, Hipocrat şi Higia. Era ,,farmacia cu hrisov domnesc”, construită în 1858 de arhitectul italian Zambetti pentru farmacistul grec Rasty Petzalis, socrul profesorului Mina Minovici, de la care a cumpărat-o în 1921 colonelul farmacist C.Ionescu-Berechet.

Farmacia la „Minerva"
Mihail St. Pantely
Braila, Strada Regală No. 26

DROGUE
Specialități indigene și streine
APE MINERALE
Obiecte de Chirurgie
Articole de Pansamente

Deposit de Parfumerii
din Fabricele
Houbigant, Guerlain, Lenthéric, Pivér, Pinaud, Roger & Gallet
etc. etc.

Laborator Special
de Analise de Urină

Se numea **Farmacia Curţii Regale**. Era o modă-titlu de nobleţe şi reclamă, justificată prin serviciile aduse cândva Casei Regale. Existau deci **Teatrul Regal** şi **Clubul Regal** (în clădirea Teatrului ,,Maria Filotti”), deoarece în octombrie 1878, cu ocazia trecerii trupelor române în Dobrogea, avusese loc aici un spectacol de gală, dat de trupa Tardiny-Vlădicescu şi de Costache Halepliu, în cinstea domnitorului Carol şi a suitei sale. Exista şi atelierul lui Marco Klein din str. Goleşti nr.3, cumpărat în 1897 de la Josef Kózmata, care-l înfiinţase în 1879. **Marco Klein era fotograful Curţii Regale.** Obţinuse şi o medalie de aur la Nisa în 1900. Mai exista şi Atelierul de Cizmărie (fondat în 1889) al lui Vasile Ştefan Ionescu, **furnizor al Curţii Regale**, după cum se scrie într-un **Anuar** din 1922.

Farmacia Curţii Regale era farmacia protipendadei. Aici poposise şi Panait Istrati. La parter era farmacia iar la etaj, după ce urcai 23 de trepte, casa de locuit. Aşa erau construite toate prăvăliile de pe strada Regală, cu o singură intrare.

Şi cum farmacistul C. Ionescu - Berechet, editor al unei reviste de specialitate, **Farmacia română**, şi preşedinte al Colegiului farmaciştilor brăileni, era senator în timpul guvernării Iorga - Argetoianu, în această casă a poposit însuşi marele Profesor iar din balconul casei ,,a gângăvit” mulţimii despre apariţia *Moşului* însuşi Petrache Lupu.

Alte farmacii şi-au păstrat însă ,,locaţia”.

Cea de-a treia farmacie particulară din Brăila (prima fiind ,,La Pajura Românească”/ ,,Aquila Română”, înfiinţată în 1833 de Constantin Hepites) va purta numele de **Minerva** în 1853, aparţinând mai întâi lui Rudolf Scharmelly. Ea a funcţionat la parterul imobilului (proprietar Iacob Bolehover) de pe strada Regală, colţ cu str. Goleşti, unde în prezent funcţionează Farmacia nr.15. Au trecut de atunci 150 de ani! În 1921 este cumpărată de farmacistul Mihail Pantely Stanciu, care o va conduce până la naţionalizare. Personalitatea sa era bine cunoscută în epocă: deputat independent în Parlamentul de la Iaşi, 1918, şi în primul parlament naţional-ţărănist (1928-1931).

Cea de-a cincea farmacie, **Aurora Carpaţilor**, înfiinţată în 1889, aparţine farmacistului Nicolae Jaja. Ea a funcţionat, pe str. Regală la nr.73, din 1899 într-un imobil nou ce poartă pe faţadă însemne farmaceutice. Este imobilul dintre Unirii şi Carol. S-au comandat mobilier special, instrumente, vase pentru prepararea medicamentelor la firme specializate din Austria. Ceea ce s-a păstrat din vechea moştenire a farmaciei ,,Aurora Carpaţilor” se află într-un punct muzeistic cu acces redus, într-o încăpere aparţinând Farmaciei Nr.23 de pe str. Călăraşi. Din 1892 şi până la naţionalizare listele de medicamente vor fi semnate de N. Jaja succesor, practic două generaţii de farmacişti din aceeaşi familie .

O altă farmacie având continuitate în acelaşi imobil este **Farmacia poporului** a lui P. Constantinescu (1922), Regală colţ cu Ştefan cel Mare. Alte farmacii: **La Salvatoru** (Regală 55), farmacist N.S. Bârzănescu, **Naţionala** (Regală 66), farmacist Al. Malcoci. Sporirea numărului spiţeriilor era în avantajul pacienţilor: ,,cu cât concurenţa farmaciilor va fi mai întinsă, cu atât preţul medicamentelor neapărat are a fi mai scăzut în folosul orăşenilor şi mai mult pentru cei fără mijloace” (*apud* Elena Ilie, *Din istoricul farmaciei la Brăila* , Istros, VII, 1994, pp.397-409).

LIBRARIA
Hotel Bulevard

Salutări din Brăila
TARA
UNIVERSUL
Librăria Kostomyris
Editura Librăriei G. Kostomyris

LIBRARIA D. JONESCU
Brăila - Librăria J. Gheorghiu & Co

Salutări din Brăila
Casa Perlea

LIBRARIA UNIVERSALA

Pe strada Regală erau concentrate principalele librării şi papetării din oraş. În marea lor majoritate pe partea stângă, începând cu **Librăria Modernă a lui Löbel Louis** (nr.5) de unde, la ,,terminarea celor şapte ani de acasă", Mihai Berechet a ieşit cu primul ghiozdan în spinare, cu penar şi rechizite. Urma la nr. 17, ,,**Hestia",** la nr.21 ,,**Ancora",** la nr.25 ,,**Librăria Naţională a lui Apostol Ciuntu"**, nr.33 ,,**Cultura".** Cea mai cunoscută a fost **Librăria şi papetăria ,,La Cartea de Aur" a lui Teodor Manea,** de pe Cuza, colţ cu Regală. La parterul cinematografului *Trianon*, peste drum de *Librăria şi papetăria ,,La Cartea de Aur",* se afla **Librăria Universală a lui Pandele Stănescu**, cumnatul lui Teodor Manea.

În imobilul aparţinând fostului primar al Brăilei, N. V. Perlea, funcţiona în 1903 *Librăria Centrală Fränkel.* Max Fränkel deţinea încă din anul 1892, împreună cu I. Apter o tipografie cu sediul pe *Calea Regală*. Atelierul de papetărie şi librărie din imaginea ilustratei a fost deschis la 10 februarie 1899.

Erai pasionat de cinematograf, te duceai la **,,Comunal"** (actualul Teatru ,,Maria Filotti"), la ,,**Lux**" - pe locul fostei Arene de box -, la ,,**Lira**" (pentru achitarea unor lucrări, Academia de Muzică ,,Lyra" închiriase sala unui întreprinzător) sau la **,,Trianon",** devenit **„Popular",** azi, **„Casa Învățătorilor".**

Şi prin anuarele Brăilei se poate reconstitui istoria fiecărei case, noi oprindu-ne doar la monumentele istorice...

Stilul arhitectural preponderent al străzii este cel neoclasic de inspiraţie franceză, nelipsind însă nici elemente neogotice, academiste sau aparţinând direcţiei ,,Arta 1900". Se cade ca privirea să urmeze linia faţadelor de la parter la etaj, cu balcoane ilustrând o bogată feronerie, şi de aici la opritorile pentru zăpadă, atâtea câte au mai rămas. În aşteptarea restaurării, să ne-nchipuim trotuarele din dale de bazalt şi pavajul de granit din pietre cubice, între care în anii 1950 se turnase bitum, şi acoperişurile de olane şi ţiglă, tabla fiind de dată recentă. Să zăbovim asupra colţurilor/ capetelor de străzi şi să observăm cum cresc dimensiunile clădirilor în raport cu cele din vecinătate şi cum sporesc articulaţiile volumetrice de inspiraţie dominant barocă.

Dacă **Bucureştiul era micul Paris,** în perioada sa de glorie, **Brăila,** cum s-a spus, **a fost picior de Paris.** Şi a fost **picior de Paris** în vatra veche a oraşului, până la Bd. Cuza, în perimetrul Pieţei Poligon şi al Grădinii Mari, dar şi / mai ales al Regalei.

Palatul „Lyra"

Palatul Societăţii Filarmonice «LYRA»

BR-II-m-B-02082, 1924

La 23 octombrie 1883 se înfiinţează Societatea Filarmonică ,,Lyra", care, în 1919, va crea Conservatorul / Academia de Muzică, sub conducerea lui Jean Adrian. Neavând un spaţiu propriu, compozitorul de romanţe şi cântăreţul de lieduri George Cavadia, preşedintele Societăţii ,,Lyra", ia iniţiativa construirii unui local propriu, primind în 1923 din partea Primăriei, gratuit (primar Radu Portocală), un teren viran, cu suprafaţa de 1416 mp proprietatea Comunei, donaţia Dumitru Ionescu, situat în strada Cojocari (fostă Grădina *Paradis*). Clădirea se va ridica între anii 1924-1926, după proiectul arhitectului **Florea Stănculescu**, datorită unor generoşi donatori, între care George Cavadia: 1000000 lei, 200 de scaune pentru sala de spectacol şi un pian de concert. Pentru finalizarea lucrărilor la sala de concerte şi plata acusticienilor aduşi din Italia, Societatea ,,Lyra" a închiriat holul şi sala de concerte unui antreprenor de cinematograf, pe nume Stavru Valerianos, care şi-a denumit întreprinderea cinematografică tot ,,Lira", ortografiată cu ,,**i**".

Datorită acusticii perfecte, sala de concerte a fost numită ,,Sala Dalles a Brăilei", aici concertând nume sonore, în frunte cu George Enescu.

În noua clădire, la a cărei construcţie contribuise şi Primăria cu 500000 lei şi Prefectura cu 100000 lei, Societatea ,,Lyra", condusă de muzicianul şi filantropul George Cavadia sau de profesorul şi artistul liric Liviu Macedonescu, va întreţine ani de-a rândul o atmosferă muzicală elevată, mulţi dintre elevii Academiei afirmându-se pe scene din ţară şi din străinătate.

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p. XV - *Clădirea ocupă latura sudică a piaţetei spre care se deschide faţada principală, definită printr-o compoziţie tripartită, de inspiraţie neoclasică. Centrul compoziţiei conţine, la parter, intrarea cu trei arcade semicirculare iar la etaj loggia limitată de balustradă şi ritmată de coloane ionice pe care se sprijină cornişa. La catul următor, foarte scund, loggia este suprapusă de o terasă.*

Volumul corespunzător sălii de concerte, supraînălţat, este terminat cu frontonul ascuţit, articulat de o fereastră diocleţiană, cu vedere spre terasă.

Două pavilioane înguste, a căror decoraţie accentuează verticalitatea volumului, flanchează corpul central al clădirii.

După o întrerupere de peste 20 de ani, Societatea Muzicală ,,Lyra" va fi reorganizată în 1974 de un grup de inimoşi iubitori ai muzicii, în frunte cu muzicologul Nicu Teodorescu, devenit şi preşedinte al acesteia. Între iniţiativele societăţii, la loc de frunte se situează înfiinţarea **Orchestrei simfonice de amatori** şi a festivalurilor muzical-literar-coregrafice **Orfica Lyra.**

Ultima iniţiativă a Societăţii Muzicale Lyra, respectiv a aceluiaşi strălucit animator, muzicologul Nicu Teodorescu, este aceea din 1995, când se naşte Concursul de Canto Hariclea Darclée, gândit ca o sursă de revitalizare a vieţii muzicale a brăilenilor, ,,napolitanii de la Dunăre", cum îi numea George Cavadia, mentorul marii cântăreţe. Festivalul a fost trecut însă sub patronajul sopranei Mariana Nicolesco.

Datorită Societăţii Filarmonice ,, Lyra", Brăila a devenit ,,mica Vienă" a muzicii româneşti, dând naştere la numeroase generaţii de artişti lirici fără egal, din rândul cărora amintim doar pe **George Niculescu-Basu** şi **Petre Ştefănescu-Goangă,** bariton, pe **Elisabeta Neculce – Carţiş**, soprană, şi **Ionel Voineag**, tenor, din generaţiile mai apropiate, şi mulţi, mulţi alţii care atestă Brăila drept oraş al muzicii.

Acelaşi neobosit animator al vieţii muzicale, dr. Nicu Teodorescu, şi-a înscris numele în istoria Palatului, readucând Societatea Lyra la menirea iniţială de Palat al muzicii, după ani de luptă cu justiţiari mărginiţi, prin retrocedarea Lyrei din proprietatea Cinematografiei.

1897
NEDELCU P CHERCEA

Str.
1 Decembrie
1918 nr. 52

NEDELCU P. CHERCEA

NEDELCU P. CHERCEA
ANUL 1893

Casa Nedelcu Chercea

BR-II-m-B-02063, 1898

Nedelcu P. Chercea (1857-1946), cel mai mare filantrop brăilean alături de Dumitru Ionescu, exemplu de muncă cinstită şi hărnicie, condus de îndemnul «Nimic pentru tine, totul pentru ţară», a contribuit la înălţarea urbei prin numeroase danii, dintre care amintim :

- restaurarea Bisericii cu hramul «Sfinţii Arhangheli» (1922-1924);
- imobil pe str. Tâmplari, inclusiv Sinagoga, donate Comunităţii israelite (demolate);
- clădirea de pe str. Regală nr. 56, pentru amenajarea unui dispensar, ce a fost dotat cu tot mobilierul necesar (1936), destinat comunităţii israelite;
- şcoala primară din satul Ghecet, dotată cu tot mobilierul necesar;
- dotarea unei săli de clasă la Liceul de Fete;
- construirea bisericii Adormirea Maicii Domnului de la Mănăstirea Tudor Vladimirescu din judeţul Galaţi, unde a şi murit. Înmormântat în cimitirul mănăstirii, a fost adus, prin grija preotului Vasile Frăţilă, şi înmormântat în cripta bisericii Sf. Mina, alături de soţia sa, Ana.
- Biserica Sf. Mina, şcoala, primăria, dispensarul şi monumentul eroilor din satul său natal Vatra Veche, care, ridicat la rangul de comună suburbană, a primit numele *Nedelcu Chercea* (1923), aşa cum i-au spus băştinaşii şi în regimul comunist, care-i schimbase numele în cartierul *1 Mai.*
- Astăzi, numele *Nedelcu* şi *Ana P. Chercea* se află înscris pe frontispiciul locuinţei sale de pe str. *Ana Aslan* nr. 42-44, al clădirilor de pe străzile *Mihai Eminescu* nr. 56 (vezi mai sus), *1 Decembrie 1918* nr. 52 (*Casa Mihai)*, şi **Piaţa Halelor (1893)**, latura de nord, zugrăvită în albastru.
- **Casa Mihai (Dănuţ),** cu faţada reabilitată în urmă cu mai mulţi ani, devenită proprietatea familiei Grosu Graţian Dorin şi Grosu Mirela (suprafaţă de teren de 383,89 mp, şi imobilul aferent, cu o suprafaţă desfăşurată de 887,14 mp), **cunoaşte o nouă reabilitare: reparaţie faţadă.**
- Locuința are dimensiunile maxime la teren : 40,66 x 10,16 m și un regim de înălțime: P (18 încăperi)+ E (14 încăperi cu destinația locuință) + subsol (8 încăperi), înălțimea spațiilor interioare la parter fiind de 4,20 m iar a spațiilor interioare la etaj - de 4,00 m.
- Construcția este alcătuită din pereți portanți din zidărie de cărămidă, de format 7/14/28cm ; planșeele peste parter și etaj sunt din lemn; învelitoarea din tablă zincată; șarpanta din lemn de rășinoase.

Fabrica de Bere, Maltz și Ghiață

Rudolf H. Müller

Braila, Strada Plevnei No. 165, Braila

Fondată 1872

Telefon 61/3

Produce cea mai bună, cea mai gustoasă, cea mai sănătoasă bere albă și neagră. Comenzile pentru sticle sau butoae de bere se pot adresa și telefonic biroului fábricei.

Efectuare promptă la domiciliu.

Fabrica de bere «R.H. Müller»

BR-II-m-B-02119, 1872-1873

• **Marea Fabrică de Bere Rudolf H. Müller. Brăila , Strada Plevnei.** Producțiunea se găsește de vânzare pretutindeni; precum și în localurile proprii de consumațiune din Bd. Cuza, colț Regala (casa Economu). Bere superioară altor produse similare, fabricată după ultimele științe moderne. Gustați-o spre convingere ! (*Lumina liberă,* 30 martie 1915)

• ***Dreptatea Brăilei:***

1. Cereţi pretutindeni numai bere Bavareză din fabrica R. H. Müller, care este cea mai bună şi cea mai igienică. Fabrica R. H. Müller e singura din ţară, în oraşul nostru Brăila, care produce o asemenea bere (8 dec. 1914).

2. Rudolf H. Müller. Fabrica de bere și malz cu aburi. Fondată în 1872. Gustați Bere Export, Bere Bavareză, Bere à la Pilsner. Se servește în sticle și bidoane în orice cantitate la domiciliu (18 aprilie 1915).

3. *R. H. Müller. Fabrica de bere.* Felicită cu ocazia Anului Nou 1916 onor[abilii] săi clienţi şi amici, urându-le viaţă lungă sub sceptrul unei Românii Mari.

• ***Publicaţiune***

Populaţia civilă este obligată prin aceasta de a preda berăriei «Müller» contra garanţiei depuse, toate sticlele şi butoaiele provenite de acolo. Orice întrebuinţare abuzivă a sticlelor şi butoaielor, chiar în gospodărie, este strict interzisă prin aceasta. Contravenţiile se vor pedepsi cu amendă până la 500 lei sau cu închisoare.

Comandamentul Imperial German, Brăila, 27. 6. 1917 (*Donau Armée Zeitung,* **28 iunie 1917**)

• **N. Petrovici, *Brăila sub ocupaţiune,*** ed. cit., p. 93

Germanii au perfecţionat şi organizat Fabrica de bere « Müller » în aşa fel, încât să furnizeze bere armatei de ocupaţie a Brăilei. Când s-au retras, au lăsat fabrica în stare perfectă iar proprietarul ei, întorcându-se din Moldova, a găsit un cadou neaşteptat : « o fabrică modernă în funcţiune ».

Calendar Brăila 1922: Fabrica de Bere, Maltz şi Ghiaţă

Rudolf H. Müller Brăila, Strada Plevnei No. 165, **Fondată 1872**; Telefon 61/3. Produce cea mai bună, cea mai gustoasă, cea mai sănătoasă bere albă şi neagră. Comenzile pentru sticle sau butoae de bere se pot adresa şi telefonic biroului fabricei. **Efectuare promptă la domiciliu.**

Pe Bd. Cuza nr. 97, funcţiona, cu începere de la 10 noiembrie 1906, un restaurant şi **o berărie cu emblema *Picadilly,*** sucursală a firmei Rudolf H. Müller, de pe str. Plevnei 159 (sediul fabricii). Din 1934, emblema devine *Coroana Picadilli.* Imobilul fusese cumpărat din 1919 şi vândut *Casei Învăţătorilor* în 1935, devenit, după război, cinematograful *Popular*.

11 iunie 1948, la naţionalizare, devine Fabrica de bere „Delta”, Plevnei nr. 173; apoi, prin Decretul 92/1950, Anexa nr. 9, se confiscă și cele 4 apartamente de serviciu.

Str.
Mărășești,
nr. 22
fostă Pru-
siană

Casa A.Teodorescu

Br-II-m-B-02114, 1890-1921

Alexandru Teodorescu, născut în Chercea (fiul lui Gheorghe, preot iconom, provenit din Balta Brăilei, zona Măraşu), **comerciant, dragoman şi comisionar** [Camera de Comerţ, firme individuale, anii 1941-1945], căsătorit cu Aneta Piperea, 5 copii: Eugenia, Angela, Constantin, Jean (tatăl lui Alin şi al lui Dan) şi sora lui geamănă, decedată la 5 ani. Piperea, cunoscută familie de negustori, originară din Transilvania-Sf. Gheorghe-Feldioara, având 10 copii cu nume neaoş româneşti, de origine latină, nemaghiarizabile, poseda un atelier de cizmărie în Piaţa Halelor. Dintre membrii familiei amintim pe George Alin Teodorescu, sociolog, deputat Uniunea PSD-PUR, legislatura 2004-2008, membru al Guvernului Adrian Năstase.

Naţionalizată prin decretul 92/1950, anexa nr. 9/ poziţia 381, unde Teodorescu Alexandru figurează cu 8 apartamente: Rodnei 12, fost Jupiter 14, Rahovei 285, Mare-Port 70, Mărăşeşti 20. Separat, figurează Ţigoi Eugenia cu 4 apartamente pe Goleşti 45, primite ca dotă.

Prin legile 18/1991 şi 69/1999, ordinele Prefecturii 268/1994 şi 10/2001, familiei îi vor fi retrocedate imobilele din str. **Rahovei 282,** casă dotă pentru Aneta Piperea; **str. Goleşti 45,** dotă pentru fiica Eugenia Teodorescu la căsătoria cu lt. Ţigoi Remus, Reg. 38 Infanterie, 30 nov. 1936; **Rodnei** (fost Jupiter) **14**; **două ochiuri de magazie, str. Mare 70,** linia IV, azi Ancorei, colţ Rizeriei; **magaziile Manos** (str. Magaziilor nr. 2 şi 2 bis, fostă Piaţa Portului nr. 40); **loc de casă** în cartierul Comorofca, cumpărat de la Primărie în 27.3.1925 **- gheţărie; terenul pe care s-a aflat Dunărea Cherestea S.A.R.,** achiziţionat în 1947, care nu fusese naţionalizat (nerestituit) şi **Mărăşeşti 18.**

Imobilul din str. Mărăşeşti nr. 18, construit în 1921, 126,12 mp, fusese cumpărat de la Leonida Cuzumbris şi Menelas Pasalacqua la data de 29 febr. 1924. În curte, va construi un nou corp, 118,01 mp, pentru cei 4 copii, câte 2 apartamente la etaj şi la parter, fiecare având dormitor, cameră de primire şi toaletă. În partea din stânga, stăteau băieţii, Constantin şi Jean iar în cea din dreapta, fetele, Jeni-Eugenia şi Angela. Fundaţie de piatră, pereţi de cărămidă, pardoseli de duşumea şi gresie, învelitoare din şarpantă de lemn acoperită cu tablă, instalaţie electrică, de apă şi canalizare. Rechiziţionată de ocupantul sovietic, care a permis, totuşi, numeroasei familii să ocupe o cameră.

Acestui corp i s-a atribuit calitatea de **monument istoric**. Imobil caracterizat prin amestecul de stiluri, având în centru balconul şi coloanele. Asemănător / identic ca arhitectură, diferind doar prin dimensiuni, cu casa Florescu de pe str. Mihail Sebastian.

Ana-Maria Vicol. *Faţadă simplă, armonizată de aşezarea deschiderilor parterului şi etajului pe aceleaşi axe.*

Ancadramente simple cărora la etaj li se adaugă ghirlande fragile şi mici grupaje ornamentale centrate de capete de leu; ele se regăsesc, amplificate şi ocrotite de o cochilie, deasupra uşii balconului.

Balconul masiv se sprijină pe console puternice de zidărie; coloane cu capiteluri eclectice sprijină acoperişul supraînălţat al balconului, care centrează de fapt întreaga faţadă.

Str.
Polonă
nr. 14

Casa Alexiu, fostă Casa Municipală de Cultură

BR-II-m-B-02121, 1910

Personalitate proeminentă a Brăilei până la Primul Război Mondial (*apud* St. Lascu, *Partidele politice...,* p. 315). Proprietar de moşii în Moldova. Debut politic încurajat de ministrul conservator al justiţiei, Al. Marghiloman, care l-a numit la începutul anilor ’90 ai sec. 19 judecător de şedinţă la Tribunalul Brăila. Prin 1895, începe să facă politică miltantă național-liberală, fiind apropiat de D.A. Sturdza. În 1898, ales prima dată deputat PNL. Dispută cu C. Cociaș pentru șefia PNL Brăila, acordată în 1909. Deputat de Brăila în mai multe rânduri (de ex., în februarie 1914 în Cameră, col.I, cu 333 voturi din 497 votanți iar în mai 1914, la Senat, col.I, împreună cu N. Filipescu, conservator); pentru scurt timp, în 1907, primar al orașului. Apreciat ca avocat și orator; colecționar de artă. În perioada interbelică, șef al averescanilor. Prin testament, lasă o parte din colecția sa de tablouri Liceului din Brașov, unde își făcuse studiile, iar o altă parte, soției sale, Eliza.

Reabilitată de Consiliul Județean, care a investit circa 2,28 milioane de lei fără TVA, sediul Secției de etnografie a Muzeului Brăilei „Carol I”. În spațiul curții, extins prin demolarea vechii arene de spectacole, s-ar putea reconstitui, în aer liber, fostele exponate din Grădina Publică.

Construit la începutul sec. XX, imobilul a fost cumpărat de avocatul Constantin Alexiu / Alessiu, după Primul Război Mondial, de la moștenitorii negustorului Evloghie Gheorghief. În inventarul din 1941, imobilul are ca proprietar pe Lizeta Alexiu. Casa era locuită de o singură familie și avea 7 camere de locuit. Proprietar în momentul retrocedării: Niculescu Nicolae și Niculescu Costel (conform Dispoziției de restituire a Primarului Municipiului Brăila Nr. 8566 / 15.02.2006). Cumpărată de Consiliul Județean Brăila cu suma de 2 818 376 863 lei.

Încadrare stilistică: Academism de dominantă neoclasicistă

Componente artistice: Decorații și picturi în zona tavanului holului de acces, ancadramente sculptate din lemn la ușile interioare, decorații florale în zona frizei, mascaroni în zona parapeților exteriori ai ferestrelor, decorație metalică la tâmplăria metalică a verandei de acces ș. a.

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p. XIV. *Decorația exteriorului se distinge prin friza ce dezvoltă motivul delfinilor afrontați, prin lesenele fragmentate ce marchează limita fiecărei travee, prin mascheronul din panoul parapeților de la ferestre.*

Imobilul este compus din 24 de încăperi cu o suprafață de 715 mp. Reproducem i**nventarul fix al încăperilor cu numerele 1, 2 și 6.**

1. Ancadrament principal din zidărie format din pilaștri în stil ionic. Mic antablament și cornișă pe opt consolițe decorate cu frunze de acant. Glassvand și ușă de acces principal din exterior metalică, cu decorații în zona parapeților. Cele două foi ale ușii de acces în holul principal sunt decorate cu motive animaliere și vegetale prin intermediul unui chenar dispus în jurul părții vitrate.

2. Holul principal are funcțiunea de acces și de distribuție având câte două uși cu ancadrament și frontoane decorate pe fiecare dintre trei laturi ale lui și una pe latura de acces. Pereții sunt tratați cu o tencuială din stuco-marmură, prezentând un brâu orizontal la cota 96 de cm și cu casete mari de formă rectangulară.

Partea superioară a pereților este închisă cu o decorație formată dintr-un brâu orizontal, o cornișă susținută de consolițe tratate cu câte o frunză de acant, între care sunt dispuse ghirlande.

Tavanul susținut de o cornișă care închide planul vertical al pereților este tratat în manieră academistă. Suprafața plană a tavanului este bordată de un brâu de formă dreptunghiulară bogat decorat cu motiv floral – arhitectural.

6. Sala este tratată cu lambriu din lemn în tăblii cu decorații sculptate și tavan bogat tratat decorativ. Ușile sunt tratate cu motive simbolice și vegetale, fiind suprapuse de frontoane „rupte” de inspirație barocă, decorate cu motive simbolice, antropomorfe, vegetale și arhitecturale.

Gh. Eremie

Casa Irimia / Eremia - fostă cămin de bătrâni

BR-II-m-B-02122, 1912

Construită la începutul sec. al XX-lea, 1912 fiind anul dării în folosinţă. Zonă rezidenţială prin amplasament, volumetrie şi spaţiul liber din jur. Casa (ca şi Alessiu) reflectă structura spirituală şi raţională a proprietarului, îndeplinind funcţiile de reprezentare şi de protecţie a unei personalităţi concrete.

Construcția are o volumetrie compactă, cu două fațade la cele două străzi, la care se aliniază, colțul fiind rotunjit și pus în valoare de o cupolă, motiv apărut prima dată în Brăila în anul 1891.

Corpul principal cuprinde un demisol, parter, etaj și pod și se evidențiază prin compoziția simetrică a spațiului interior și a fațadelor.

Accesul principal din curtea interioară este marcat de o copertină din sticlă și fier forjat flancat de un ancadrament cu arcadă în plin centru cu pilaștri cu capitel ionic și decorații Art Nouveau pe fronton.

Fațadele la str. Polonă și str. Mărășești sunt divizate pe orizontală în două registre (demisol-parter și etaj): demisolul este tratat simplu, cu asize orizontale, ferestre dreptunghiulare cu ancadrament (parterul este străpuns de ferestre înalte, arcuite semicircular la partea superioară și decorate cu motive vegetale (frunze de stejar); etajul are ferestre mai suple, dreptunghiulare și decorate la partea superioară și la pervaz cu motive vegetale sau cu baluștri.

Ferestrele etajului sunt completate la nivelul pervazului cu balcoane false cu parapet din fier forjat sau baluștri și sprijinite pe console decorative.

Parterul și etajul sunt împărțite în câmpuri verticale de pilaștri cu capitel ionic din tencuială, decorat cu elemente vegetale (frunze de stejar și ghirlande de factură Art Nouveau).

Arhitrava este decorată la colțurile clădirii și în zona rotundă (centrală) a compoziției. La partea superioară, cornișa puternică este susținută de console decorative.

Fațadele deschise la curtea interioară sunt tratate în aceleași registre orizontale, cu aceleași tipuri de ferestre și decorații.

Acoperișul este de o formă geometrică compusă, cu două corpuri în formă de „L” la cele două străzi, un corp central spre curtea interioară și o cupolă octogonală pe colț (intersecția celor două străzi).

Nu s-au executat extinderi, nu s-au constatat intervenții structurale. Nivel de conservare: stare bună.

Are o arhitectură eclectică cu elemente de factură neoclasică și romantică, în variantă neogotică și elemente vegetale de proveniență Art Nouveau.

* Familiei Eremia, originară din Săcele, îi aparținea și proprietatea din vecinătate de la nr. 24, aflată într-o avansată stare de degradare. **Mari proprietari de pământ în Comuna Stăncuţa.**

Anuar SOCEC, 1923-1924: Eremia Ioan, Eremia Niculae și General Eremia Gh.-7066 ha.

***** N.G.Eremie (1886-1949) Studii clasice la Liceul *I.C.Massim* din Brăila, Facultatea de Drept din București, doctorat în științe politice și economice la Paris. Participă la Războiul de Întregire, decorat cu Coroana României cu Spade, în grad de cavaler. Preocupat de ziaristică și de literatură. Colaborator la revistele *Din durerile neamului, România, Neamul Românesc, Bilete de papagal* ș.a. Poseda câteva moșii în Bărăgan și s-a ocupat temeinic de agricultură și apicultură. Senator în ultimul Parlament (1938), ca președinte al Camerei Agricole Brăila. Prieten cu Panait Istrati, prezent în somptuoasa casă (Maria Cogălniceanu, *Reîntoarceri, semnături celebre pe documente de arhivă,* Editura Zeit, Brăila 2010, p.9-14).

* După război, casa moșierului Eremia, un fel de mare hotel particular ținut închis și nelocuit zeci de ani, devenise sediul „Uniunii patrioților”. Sediul din casa Eremia adăpostea sâmbăta și duminica „seri artistice urmate de bal” pentru membrii organizației, membri simpatizanți și tineret… Uși imense, ferecate… splendide *persiene* („oblon de lemn sau din metal; jaluzea”), întotdeauna lăsate…portalul de feronerie franțuzească era larg deschis, mari candelabre de cristal și *girandolele* („candelabru, sfeșnic cu mai multe brațe”) „à la Versailles” își revărsau lumina. Pe pereții de marmură, cu complicate lucrături, se întindeau lozinci mari, alb pe albastru, sintetizând în câteva cuvinte drumul progresist al organizației (Mihai Berechet, *9 Caiete albastre, Block-Notes*, Editura Muzicală, București, 1983, p.87).

Brăila - Biserica Sf. Petru

Str. Petru
Maior
nr.24

IN NUMELE TATALUI SI AL FIULUI SI AL SF. DUH AMIN
IN BISERICI BINECUVANTATI PRE DUMNEZEU

Biserica Sfinții Apostoli Petru și Pavel

BR-II-m-B-02112, (1872-1894)

O inscripţie în marmură de mari dimensiuni (3/2 m), executată de S. D. Lyritis, sculptor, aşezată pe sol, în dreapta intrării, fiind Episcop D.D. Nifon Nicolescu (1912) **şi un istoric al Sfântului lăcaş**, datorat pr. paroh Const. Ioan (1978), ce pot / trebuie să servească drept model tuturor bisericilor brăilene, **rezumă istoria bisericii.**

Biserica veche, zidită în 1835-1836, pe locul dăruit de Cinstitul Maghistrat (primar), ctitori fiind Petre Boiangiu; Petcuţa, soţie; Ioniţă, fiu şi Hristu Ciacâru, cu hramul *Sf. Apostoli Petru şi Pavel* şi *Sf. Mucenic Gheorghe,* sfinţită de Episcopul Eparhiei Buzăului, D.D. Kesarie, în zilele Măriei Sale Alexandru Dimitrie Ghica, domn al Ţării Româneşti. Ruinându-se, **a fost demolată în 1869.**

Biserica nouă a fost ridicată pe locul bisericii vechi, cu binecuvântarea Prea Sfinţitului Melchisedec, Episcopul Dunării de Jos cu reşedinţa la Ismail, de către soţia ctitorului, Petcuţa, după planurile ing. - arhitect P.A.Tabai, **primind şi al doilea hram: *Sf. Parascheva*.** Când în 1875, Petcuţa moare, zidul ajunsese la cota 2 m deasupra solului. Datorită proiectului grandios şi lipsurilor materiale, biserica s-a înălţat eşalonat, **între 1872 şi 1936**, din donaţii particulare, colecte publice, ajutoare Primărie şi o loterie, fiind sfinţită provizoriu în 1881, 20 iunie, înainte de terminarea lucrărilor, de Prea Sfinţitul Iosif Gherghişan, Episcopul Dunării de Jos, cu reşedinţa la Galaţi, în vremea Regelui Carol I al României.

Biserica posedă un **Antimis,** sfinţit în 1818 de către Mitropolitul Proilaviei Antim şi dăruit bisericii de către sora acestuia, Dieleta, după desfiinţarea Mitropoliei, iar ca avere, hanul *Poarta de fier,* în valoare de 100000 lei în 1885.

Este un edificiu din zidărie masivă de cărămidă pe fundație de piatră; are planul în formă de cruce greacă înscrisă, cu absida altarului semicirculară și o amplă turlă susținută de pandantivi, pe naos. De o parte și de alta a intrării, alăturate fațadei de vest, și nu integrate acesteia, se află două turnuri-clopotniță, dotate cu un clopot de 800 kg și cu un orologiu cu opt cadrane, cumpărat de la München, în anul 1886, cu banii donați de Anghelache Minculescu („dăruit” Primăriei în anii 1960, pentru înzestrarea ceasului de flori – n.n. I.M.). *Spațiul dintre turnuri a fost transformat, cu ajutorul unui portic de inspirație clasică, într-o intrare monumentală, care se detașează de fațadele a căror decorație combină elemente decorative caracteristice romantismului. La interior, biserica impresionează prin somptuozitatea materialelor, prin calitatea meșteșugului și prin coerența stilistică. Pereții, placați cu marmură policromă și cu mozaic venețian, și profilele aurite completează vizual decorația pictată, în anul 1936, de Vasile Robea, Sandu Dima și Ioan Ciurea, în stil neoclasic* (Maria Stoica, *Brăila. Memoria orașului,* loc.cit., p. 217-218).

Alte evenimente: 1893 - executarea cupolei mari și învelirea bisericii cu tablă de aramă; 1894 - Petre Bancotescu donează cele două vitralii mari; 1895 - executarea decorației interioare; **1918 - germanii, după încheierea Păcii cu Puterile Centrale din 7 mai 1918, dezvelesc biserica, luând tabla de aramă și cele două clopote, dintre care a fost recuperat doar cel mare, în urma memoriului preotului paroh Ștefan Bârzănescu;** 1920-1921 - învelirea bisericii; 1923-1926 - zidirea casei parohiale; **prin ordinul Episcopiei nr. 1220 din 1950, este declarată Catedrala Municipiului Brăila;** 1956-1959 - preoții Vlad Dumitru și Neguț Constantin salvează biserica de la demolare, dat fiind urmările cutremurului din 1940, realizând consolidarea temeliei bisericii, refacerea celor două turle, turnătura din beton armat a plafonului din pronaos. Urmează alte și alte lucrări de reparații și înfrumusețare.

1899
Str.
Golești
nr. 29

Casa V. Ştefănescu

BR-II-m-B-02102, 1899

Azi, Ocolul Silvic Brăila / Regia Națională a Pădurilor Romsilva / Direcția Silvică Brăila, fost sediu al Federalcoop / Cooperația de Consum / Controlul Plantelor. Tot aici își are sediul „Balta Mică a Brăilei".

Ana-Maria Vicol. *Monograma **V S** din interiorul ușii secundare îl indică pe proprietar. Un cartuș pe un amplu spațiu liber de pe aceeași fațadă indică anul construcției: **1899.***

Clădirea are un demisol înalt, cu bosaje, și două nivele de locuire. Deschiderile demisolului, parterului și etajului sunt ordonate pe axe comune. Ferestrele parterului au ancadramente - terminații în arc turtit și un mic ornament central. Ferestrele etajului au ancadramente în relief simplu, cu un mic grup de ornamente la jumătatea laturii superioare.

Cornișa alternează fleuroane și mici console decorative.

Intrarea principală, în surplombă, este instalată spre spațiul curții și păstrează ancadramentul inițial din lemn fin sculptat.

Situată la intersecția străzilor Golești cu Mașinilor. Proprietar – V. Ștefănescu, sub acest nume putând figura atât Vlasie L. Ștefănescu, cât și Victor L. Ștefănescu, frați, antreprenori, înscriși ca alegători în lista definitivă a alegătorilor pentru Senat, Colegiul I, perioada 1 mai 1914-30 aprilie 1915.

Victor Ștefănescu este numit membru al noii Comisii interimare comunale la 15 mai 1918, în urma încheierii Păcii cu Puterile Centrale.

1905: V.L. Ștefănescu & Co, *Întreprinderea de lucrări publice „Cariera de Granit Iacob-Deal", condusă de Vlasie L. Ștefănescu,* str. Golesci 35, Tel 433.

Procura de la cariera de granit „Muntele Carol" (Turcoaia-Dobrogea): piatră cubică, borduri, piatră brută „pentru pavage și construcțiuni", pietriș sfărâmat (macadam) pentru șosele etc. *Furnizat în cantități importante Ministerului de Lucrări Publice, granitul nostru este recunoscut ca cel mai bun și mai resistent material de șoseluire,* în conformitate cu *certificatul de analisă liberat de Școala Națională de Poduri și Șosele.*

Astfel, la 11 iunie 1905, oferă Primăriei *cantitatea de 1000 metri cubi de piatră spartă de care are necesitate pentru împietrirea șoselelor, cu prețul de lei 7 (șapte lei) de metru cub, predat pe malul Dunărei la punctul Lânăria* (Michaela-Cristiana Cândea, *Evoluția spațiilor verzi brăilene,* Muzeul Brăilei-Editura Istros, Brăila, 2012, p. 284).

În 1915, firma *V. L. Ștefănescu et Co, Cariera de Granit „Iacob – Deal", Muntele Carol I, Turcoaia*, cu sediul pe str. Germană (azi, Oituz) nr. 7, **se află în concurență cu Soc. „Turcoaia Granit" S. A.** (fost „Michel Daniel"), deschiderea plicurilor din 31 mai 1915 oferind următoarele prețuri: la 2400 mc pavele cubice pentru str. Unirii - M. Daniel-20,15 bani fiecare pavea și Ștefănescu-214 lei, mia de bucăți; la 4000 mc piatră sfărâmată de granit de mărimea de la 0,002 la 0,04 mm - 9,85 lei/mc-Michel și 9,50 lei/mc-Ștefănescu etc.

Lângă parcela dedicată eroilor din războiul 1916-1919, se află cavoul Familiei Vlasie Ștefănescu. Placa ce acoperă intrarea în cavou cuprinde numele mai multor membri ai familiei, dintre care reținem: **Vlasie Ștefănescu, 1869-1940; Wilhelmina Ștefănescu (n. Tuffli), 1884-1952.**

Str. I.L.
Caragiale
nr.3

Casa Varlaam

BR-II-m-B-02073, 1912

Constantin Varla(a)m, avocat, al doilea ajutor de primar sub primariatul lui Nestor Filotte (în urma alegerilor din mai 1914), prim ajutor fiind Liviu Macedonescu. În ziarul *Dreptatea Brăilei,* din 9 iulie 1914, citim: *Dl. Varlam a secondat în toate împrejurările pe dl. Primar Nestor Filotte.* Alegător la Colegiul II pentru Cameră. Decorat cu *Coroana României cu Spade* (*Anuar 1913*).

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p. XV. Arhitect Iancu L. Predinger. *Elementul dominant al plasticii arhitecturale îl constituie decroșurile robuste ale volumelor și articulațiile puternice ale acoperișului. Faţada dinspre curte este marcată, în centru, de pavilionul intrării pe care se detaşează ancadramentul dreptunghiular al uşii, suprapus de o marchiză din fier forjat, încadrat de două ferestre înguste şi înalte, amplasate pe extremităţile rotunjite ale acesteia.*

Ana-Maria Vicol. *Volume dispuse pe un singur nivel. Vederea estetică asociază elemente de neobaroc şi Secession.*

Deschideri rezolvate diferit; dreptunghiuri simple, arce turtite, arce în plin cintru.

Laturile arcuite sunt accentuate vizual prin benzi decorative reprezentând frunze de stejar. Cornişa e marcată de benzi de ornamente geometrice. Bosaje.

Feronerie de foarte bună calitate – poate importată – cu monograma parţial deteriorată: ***C V.***

Demne de menţionat sunt teracotele de culoare albă cu ornamente florale, candelabrele metalice din bronz cu 10 şi, respectiv, 5 braţe şi oglinzile de cristal, din hol, încastrate în perete cu rame din ipsos.

Timp de peste 20 de ani, aici a funcţionat Inspectoratul Şcolar Judeţean. Înainte de retrocedare, se zvonise că era destinată Casei Căsătoriilor, retrocedată la rândul ei.

Până la retrocedare (ultimul proprietar: Panas), a găzduit, între decembrie 2000-aprilie 2005, *Galeriile Emilia Dumitrescu,* cuprinzând donaţia artistei, pictor şi gravor (7000 de piese de artă), dar şi piesele *Memorialului Nae Ionescu, Vasile Băncilă şi Anton Dumitriu*, care fiinţase pe aceeaşi stradă la nr. 32. În urma retrocedării imobilului, ambele colecţii au fost strămutate la Casa *Perpessicius.*

Str.
Galaţi
nr.21

Hanul Malcoci

BR-II-m-B-02100, 1864

A fost construit de negustorul Basile D. Malcoci, înmormântat la Cimitirul Sf. Constantin, pe aleea centrală, în zona stejarului maiestuos, înainte de Cimitirul eroilor, unde citim: *Basilie D. Malcoci. 1821-1884; Pandrea B. Malcoci. 1833-1906.*

În 1915, proprietari erau Malcoci B. Mihail și Malcoci B. Gheorghe. În anii 1950, locuiau aici familiile Radomsky (inginer la *Progresul* și contabilă șefă la Banca Națională), Ștefănescu, arhitect șef al Brăilei, sau Negulescu, profesoară, directoare la Școala *Ecaterina Teodoroiu.* Fiul, Ioan I. Negulescu (n.1942), inginer chimist, doctor în științe tehnice, specializare post-doctorat în științe și ingineria polimerilor în SUA, cercetător la Institutul de Chimie Macromoleculară *Petru Poni* din Iași și cadru didactic asociat la Institutul Politehnic Iași. Din 1990, profesor la Universitatea Louissiana, Baton Rouge-SUA. Membru a numeroase societăți academice de profil din România și SUA. A publicat, până în 1991, singur și în colaborare, 80 de lucrări științifice. Este autor, cu colaborare, a 14 invenții brevetate în obținerea compușilor macromoleculari.

În anii 1960, în afara ultimilor proprietari, Căpitan Vasile-Bazil Malcoci și soția sa, Elvira, au locuit familiile Vată, Constantinescu, Popescu, Gogonea, Koenig și Gușe, funcționând și spălătoria *Lebăda.* La colț cu Biserica catolică, s-a aflat, după 1990, sediul unor partide. Azi, spații comerciale. În timp, la parter, s-au perindat un pantofar, debitul de tutun al lui madame Iancu și croitoria lui Carol Kourouderakis-Martinescu.

În prezent, spațiul locuibil este compartimentat în 18 apartamente, scutite de chirie, dar având obligația să nu modifice în niciun fel arhitectura. Conform noii legi a patrimoniului, se pot vinde, cu obligația protejării. În 2006, 12 apartamente cu chirie, 6 în proprietate. La subsol, pe toată suprafața clădirii, există beciuri boltite, zidărie cu arcade (bolțișoare) din cărămidă. Suprafața totală teren imobil, 1893 mp; suprafața desfășurată construită a corpului principal-parter, 843 mp.

Tratarea volumetriei și a fațadelor se înscrie în tipologia tradițională, doar modul de abordare a centrului fațadei principale după modelul castelelor gotice și câteva detalii decorative individualizează forma, imprimându-i o tentă romantică.

Arcada pronunțată a intrării în gangul boltit este inclusă într-o travee flancată de doi stâlpi poligonali adosați, încununată cu atic. În axul compoziției se află basorelieful sculptat în piatră reprezentând blazonul familiei, format din doi lei afrontați, sprijinind pajura bicefală încoronată, suprapus inițialelor proprietarului, ***B.D.M.****, și anului ridicării construcției,* ***1864*** (Maria Stoica, *Brăila*..., op. cit., p.232).

Intrând prin poarta masivă, de han bine apărat, descoperi un pasaj dintr-o piatră similară marmurii, pe care se văd urmele instrumentului de șlefuire-*gradina(it.), o daltă cu dinții distanțați.* Se remarcă plafonul casetat, după moda occidentală, și inelele de care atârnau lămpile de plafon.

Maşina de pastilat "Eureka"

Farmacia Faltis

BR-II-m-B-02101, 1899

Portretul întemeietorului, Ion Faltis (1858, Bran - 1936, Brăila), ne urmărește din vitrină. Deschisă în 1897**,** era a noua farmacie din Brăila. A funcționat la început în imobilul de pe strada Galați, colț cu Bd. Cuza, azi restaurat, iar din 1900 în actualul sediu**,** sub firma ***La Dr. Davilla.*** A avut același farmacist, proprietar-diriginte, de la întemeiere și până la naționalizare, tatăl fiind urmat încă din cursul vieții de fiul său Dumitru, care îmbrățișase aceeași profesiune. După 1949, a devenit ***Farmacia Nr. 29*** iar din 1990, ***Farmacia Faltis,*** moștenitoare a unei părți din mobilierul, cărțile și inventarul farmaceutic al fostei farmacii *Dr. Davilla.*

Ion Faltis a avut, arată Elena Ilie în art. *Din istoricul farmaciei la Brăila,* loc.cit., p.403, interesante preocupări în domeniul farmaciei. Una dintre ele o constituie *prospectul unei mașini foarte practice pentru usul farmaceutic care servește la pulverizarea diferitelor semințe oleoase.* Prototipul era oferit de către Faltis Primăriei Brăila, care o acceptă la contravaloarea propusă de autor, de 150 lei. Era o mașină de pastilat, ce marca începutul preparării comprimatelor în România.

După cum aflăm din articolul *Primii farmaciști și primele farmacii ale orașului Brăila* de Dr. Brîncuși-Elena Teodorescu în *100 de ani…,* p.100 squ., Ion Faltis a fost un om de largă cultură, care s-a integrat de la început în viața culturală a Brăilei, organizând aproape săptămânal seri de muzică și de poezie. Era o familie filo-muzicală: el - un bun flautist, soţia sa cânta la chitară şi voce iar cel de-al doilea fiu, Dumitru, la vioară. Aici puteau fi audiaţi şeful muzicii comunale, Hans Leopold Kern, cântând la vioară şi la violă, Petrică Jean la violoncel sau baritonul George Cavadia.

Este şi astăzi o farmacie de familie: după Ion şi Dumitru Faltis, este condusă de Ion şi Liviu Bobaru, autori a peste 100 de medicamente unicat preparate pe baze naturiste - plante culese din flora spontană şi din grădina proprie. O placă de pe strada Galați consemnează restaurarea fațadei prin propriul lor efort financiar.

Ana-Maria Vicol. *Plan aproximativ dreptunghiular, cu laturile principale aliniate străzilor Galați și Mărășești, unghiul terminându-se la fronton cu o sferă, ce sugerează mișcarea astrelor. Parterul are – din rațiuni comerciale – deschideri ample spre strada Galați și păstrează încă rulourile metalice de protecție (care se confecționau, la comandă, în ateliere brăilene, N. Marin* și *Vrânceanu & Fiii fiind cele mai productive).*

O centură simplă marchează limita între parter și etaj. Ferestrele etajului, raportate armonios la deschiderile parterului, au chenare și grupaje de ornamente în relief marcând extremitățile: baluștri, franjuri, butoni – în partea inferioară, și asociații de ornamente dominate de mascaroni – în partea superioară; capete feminine decorativizate și capete de leu ritmează cornișa și spațiile dintre ferestre. Mascaronii se regăsesc, reinterpretați, în ornamentica de metal ștanțat a acoperișului.

Concepția estetică generală și o parte a ornamenticii conduc spre valorile Secessionului.

Cea de a doua fațadă o repetă pe prima, ritmând ușor diferit deschiderile celor două etaje și adăugând un balcon de zid, inițial deschis. Un balcon metalic înaintează în micul câmp de legătură între cele două fațade.

Mihail Pantely

Casa Panteli / Pantely

BR-II-m-B-02113, 1912

Anuar 1913: *Farmacia „Minerva” M. St. Pantely, Str. Regală 30. Depozit de ape minerale, parfumerii și tot felul de articole de toaletă cu prețuri moderate.*

Naționalizată abuziv prin decretul 92/1950, prin încălcarea art. 2 din amintitul decret: imobilele aflate în proprietatea persoanelor ce făceau parte din categoria intelectualilor erau exceptate. Or, Mihail Pantely era licențiat în farmacie și poseda și licență de diriginte farmacist.

Preluată în 1997 de Michaela Munteanu, fiica lui Mihail și a Mariei, n. 01. 10. 1923, unica moștenitoare a lui Pantely Mihail. [Imobilul fusese dobândit în timpul căsătoriei cu Flavia P. la 15 ian. 1919, căsătorie desfăcută la 23 apr. 1921, imobilul revenindu-i lui M. P. în 1925.] A fost farmacistă la „Faltis”. Azi, moștenită de fiica sa, medic la Spitalul de Pneumologie.

Mihail Pantely, președinte al Camerei de Comerț și industrie (1929-1933), farmacist colonel în rezervă. În politică a debutat sub auspiciile lui Nicolae Filipescu, partidul conservator. În anul 1918, deputat independent în parlamentul de la Iași. Deputat al Partidului Național-Țărănist în 1928 și 1932.

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p.XV*: A aparținut farmacistului Mihail Pantely, proprietarul farmaciei Minerva. A fost construită în anii 1911-1912, după proiectul arhitectului Iancu L. Predinger. Cuprinde subsol parțial, parter, etaj parțial și pod înalt. Casa a fost concepută în stil eclectic, cu elemente împrumutate din academismul francez.*

Parterul, susținut pe un soclu masiv, este ritmat de ferestre înalte, plasate în nișe arcuite semicircular, având cartușe cu ghirlande în cheia de boltă. Brâie proeminente marchează limita dintre parter și celelalte registre orizontale ale fațadei, soclul și podul.

Accesul în interior se face prin intrarea plasată în axul fațadei laterale a corpului principal, un volum decroșat, de forma unei arcade monumentale a cărei înălțime depășește aticul ce înconjoară fațadele clădirii și a cărei verticalitate este subliniată de acoperișul prismatic, proeminent.

Deschiderea de tip porte-fenêtre spre un balcon cu parapet din fier forjat, care suprapune intrarea și se unește cu aceasta printr-un cartuș decorativ cu motivul scoicii, individualizează compoziția acestei fațade.

Parter: 4 camere, hol și culoar de trecere, 2 bucătării, 2 băi, 2 WC-uri, 2 cămări; Etaj: 3 camere, 2 bucătării, hol trecere, o baie, un WC.

Str.
Catolică
nr. 15

Casa M. Balter

Br-II-m-B-02074, 1900

Absent din toate anuarele brăilene sau din registrele Camerei de Comerț locale, singurele date certe ne-au fost oferite recent de o **CARTE DE VIZITĂ** bilingvă **din anii 2000**, a unui membru din familie, **Dr. V. Balter** DMD, Dental Surgeon („chirurg stomato"), din Tel-Aviv, care, contactat, ne-a trimis povestea familiei sale, ce acoperă 6 generații și 166 de ani. O reproduc fragmentar, mulțumindu-i pentru amabilitate.

„Casa a aparținut străbunicilor mei, **Malca (M) și Hersh Balter** (n. 1850, Bacău, viticultor și cârciumar). Au avut trei băieți și o fată: Iosef (cârciumar Bacău), Iancu (funcționar la Marmorosch Blank), Leon și Aneta.

Bunicul nostru, **Dr. Leon Balter** (n. Bacău,1876- d. Brăila, 1954), medic stomatolog, studii la Berlin, c**ăsătorit cu Luiza Brociner** din Galați, stabilit la Brăila, str. R.S.Campiniu nr. 23 (v. vol. Aleiul Cuza..., p. 82-83), unde și-a deschis și cabinetul. Poarta casei conține monograma **B L** (suprapuși).

Au avut **trei băieți**, toți născuți în această casă.

Victor (după care poartă numele), n. 1905, a studiat medicina la Paris, unde a și rămas împreună cu soția sa Suzi și de unde au fost deportați de naziști în 1942 la Auschwitz și exterminați.

Silvio, n. 1908, studii în drept la Paris, doctorat la Londra, a locuit la București, căsătorit cu Sara Schneirson. Au avut un băiat, Henri, stabilit în Canada, Otawa.

Alfredo (1911-1971), studii de stomatologie la Paris, neterminate din cauza războiului, activând ca dentist. Căsătorit cu Amalia(Meli) Rozenberg, medic stomatolog pediatru. **Doi copii: Miriam-Evi Balter, n. 1945**, căsătorită cu Hugo Marius Horenstein,care a luat numele de familie-Balter; două fete gemene (M.A. farmacie și ortodonție- a 4-a generație de stomatologi) și un băiat, inginer; 7 nepoți, **și Victor, n. 1949**, medic stomatolog, căsătorit. Are 2 băieți ingineri și 2 nepoți. Locuiesc în Israel din 1975 și sora mea, din 1982".

Ana – Maria Vicol. *Casă burgheză evocând o condiție financiară bună, dar și un bun gust estetic.*

Fațada este ritmată de ferestrele parterului - simple deschideri dreptunghiulare cu un marcaj ornamental pe latura superioară; și etajului – cu deschideri în arc în plin cintru și cu ghirlande și detalii arhitectonice subliind arcul ferestrei.

Parter cu bosaje.

*Lateral (fațada interioară), monograma **M B**, în cartuș barocizat.*

Două nivele, parțial subsol, 4 apartamente, cu o suprafață desfășurată de 354 mp. Înălțimea camerelor: 3,90-4,20 m. Plafoanele - decorație cu „lei" la colțuri.

Naționalizată prin decretul 92/1950, poziția 51; vândută chiriașilor în procent de 95.

Str. D. Bolintinea-nu nr.7

Casa Pericle Economu

BR-II-m-B-02069, 1900

Sediu al unor importante instituții la nivel județean: Direcția de Muncă (1970); Inspectoratul de Stat pentru Protecția Muncii (1996) și Inspectoratul Teritorial de Muncă (2000).

Corpul principal reprezintă o clădire de birouri, cu o suprafață desfășurată de 435,30 mp. În spatele clădirii monument, s-a construit un nou corp, prin demolarea locuinței servitorilor.

Constructor: ing. Luigi Giulini, șef al Oficiului tehnic municipal, autor al proiectului de alimentare a orașului cu apă filtrată din Dunăre, împreună cu firma italiană Almugia-Camiz.

Ana – Maria Vicol. *Construcție cu parter și etaj, marcată de echilibrul volumelor și simplitatea decorației exterioare. O mică prelungire în plan a corpului principal al construcției ocrotește intrarea; coloane cu capiteluri discrete, cu volute și ghirlande, susțin planșeul care este, la nivelul etajului, baza unei mici terase deschisă spre exterior, limitată de panouri de grile metalice.*

Ferestrele sunt dreptunghiuri simple sau terminate în arc turtit. Decorația – discretă și ea – folosește elemente și dispoziții proprii Secessionului: benzi simple și ghirlande. Cornișa stă pe console limitate de suprafețe drepte, fără decor; o bandă de denticuli subliniază cornișa.

Interiorul – azi modificat – conservă semne ale eleganței ce îl vor fi pus în acord cu bunul gust al exteriorului. S-au păstrat uși interioare cu rețele de mici carouri de cristal fațetat și deschideri în arc turtit, tipice Secessionului, un luminator, o scară cu lambriuri din lemn prețios cu fibră fină, deasă, cu ornamente de inspirație arhitectonică și stilizări florale în relief mic.

În conformitate cu recensămintele imobilelor, proprietar figurează în 1912, Eliza Economu. Mai apoi, Luigi Gattorno iar în 1941, A. Gattorno, înregistrat ca *o gospodărie cu 5 persoane.*

***Gattorno cav(allére) Luigi, decanul coloniei**, rezident în Brăila de peste 50 de ani, agent maritim acreditat(navlosire), Agente della Navigazione Generale Italiana pentru Brăila și Galați, care-i datorează marea dezvoltare a traficului pe traseele tradiționale, cât și pe altele noi, introducând linia Veneția-Brăila de la deschiderea până la închiderea navigației pe Dunăre* (*La Colonia Italiana di Braila,* Brăila. Întâia Tipo-lithografie Pericle M. Pestemalgioglu, 1906, p.14).

Pe 29 mai 1927, consulul regal al Italiei la Brăila, A. Gattorno, colonia italiană și echipajele navelor de război italiene aflate în port au depus flori la mormintele soldaților italieni decedați la Brăila în primul război mondial, aflate în Cimitirul Eroilor de la Sf. Constantin.

„Gattorno" S.A.R., fondată în 1857, cea mai veche agenție maritimă din portul Brăila. Capital: 5000000 lei. Reprezintă: *Adriatica S.A. di Navigazione, Veneția; Compagnia Genovese di Navigazione a Vapore S.A. Genova; Lloyd Triestino S.A. di Navigazione, Trieste; Italia S.A. di Navigazione Genova; Agenția Navigazione Generale Italiana.*

Altădată, Societatea de Navigație Gattorno a avut sediul pe str. Împăratul Traian, la numărul 2, unde astăzi se află Café-biliard Europa, fost Casino Europa, fost Intim, fost Familial, fost Expres.

Str.
Grădinii
Publice
nr. 15

Casa Suliotis - azi *Colegiul Economic „Ion Ghica”*, corp B

BR-II-m-B-02070, 1900

Cristache Suliottis (1854-1908), brăilean de baștină, doctor în drept la Geneva și doctor în filozofie la Berlin, șef al organizației conservatoare, deputat și de două ori primar. A cumpărat clădirea în 1891, extinzând-o cu o travee și modernizând-o în spiritul eclectismului de factură neobarocă. Casa, împodobită cu o scară de marmură de Carrara, era printre cele mai frumoase ale orașului.

A donat-o ca sediu al Clubului Regal, fiind refuzat însă de protipendadă… pe motivul depărtării de centru, Clubul rămânând tot la Teatrul Rally.

Aici s-au inaugurat în 1915 cursurile Școlii Elementare Comerciale. În anii ultimului război, a funcționat un orfelinat, care, în urma unui incendiu, a fost mutat în casa *Lykiardopol* de pe str. D. Bolintineanu nr.10, unde s-a aflat până în anii 2000 un Centru de plasament. În urma retrocedării, casa a fost demolată.

Ana - Maria Vicol. *Imobil foarte frumos proporționat, arată soliditate. Decorație din multe stiluri: deschideri și ancadramente neoclasice; ornament baroc. Între ferestre în special - prelucrate și alternante, scoici, perle; vrejuri stânga-dreapta după o ghirlandă; teracote încastrate.*

Balconul prezintă arcuri în plin cintru; deasupra, vrejuri baroce, loc pentru inscripție: doi de ***S*** *(suprapuși, unul mai mic).*

Suprafețe exterioare simple, lipsite de decorații, ritmate de șirul ferestrelor de la parter și etaj. Lasă să trăiască construcția în sus, puternică, foarte bine așezată pe pământ. Suprafețe puțin jucate; streașina îngustă, fără ornament.

Intrare meschină, ușor ieșită în afară; coloane stânga-dreapta, cu fronton deasupra.

Ușa, palmetă grecească sus; jos, blazonul familiei, înconjurate de ornamente baroce; frontonul ușii, din lemn sculptat în relief mijlociu și altorelief.

Plafon: neoclasic și baroc - ornamente de serie cu ghirlande și medalioane în relief mic și mijlociu, cu doi îngerași/amorași-putti, tipici pentru începutul sec. 20.

Imobil inclasabil, prezentând coloane ca la Casa Colecțiilor. Scara, din marmură de Carrara, oferă o rezolvare arhitectonică ce permite extinderea spre pod.

Cecilia şi Gheorghe – părinţii artistului

Casa Petre Ştefănescu-Goangă

BR-IV-m-B-02167, sf. sec. XIX

A aparținut pictorului Petre Alexandrescu (1828, Craiova-1899, Brăila), bunicul dinspre mamă al marelui cântăreț de operă și pedagog brăilean. Venit în Brăila spre a picta biserica Sf. Nicolae, cunoaște pe Athena, fata lui Rally, proprietarul teatrului și hotelului cu același nume. Vor avea 8 copii, Cecilia fiind a opta. La moartea pictorului, casa a intrat în posesia părinților viitorului cântăreț de operă, Cecilia și Gheorghe Ștefănescu-Goangă. Cecilia a fost o talentată pianistă, repurtând mari succese în Franța-Paris, Belgia, Olanda și Austria-Viena, nefâcând însă carieră, deoarece familia a considerat că **arta adevărată nu se face pentru bani.**

Anuar 1913: *Ștefănescu Gh. Goangă. Avocat. Str. Poligonă No. 3. Consult 8-10 a.m., 5-7 p.m. Telefon 50/2*

Petre Ștefănescu-Goangă, n. 15 martie 1902 în Brăila - d. 5 septembrie 1973, București, artist liric de notorietate mondială, cu studii de canto la Paris. A susținut concerte de răsunet în Franța, Belgia, Italia, Olanda, Spania, Ungaria, Bulgaria, Rusia. Profesor emerit la Conservatorul „Ciprian Porumbescu" din București. Artist al Poporului. Cel mai mare bariton al României.

Nicu Teodorescu, *Florile Dunării* nr. 3, Brumar 2013, p. 20: Deoarece stătuse 10 ani în străinătate și nu plătise impozitul, casa îi fusese confiscată. Invitat la Centenarul corului Armonia în 1971, se adresează dr. N. Teodorescu*: Te învestesc să o recuperezi și să faci din ea un Muzeu al Muzicii… muzeu pentru muzicienii brăileni: o cameră pentru mine, alta pentru George Niculescu-Basu, pentru Nicu Apostolescu alta și să nu-i uiți pe Alexandru Enăceanu, pe Elisabeta Niculce-Carțiș sau pe Petre Marcu. Pe peretele din stradă să așezi o placă unde să-i treci pe toți marii artiști care au trecut pragul casei noastre și să începi cu Sarah Bernhardt și cu Enescu.*

Din punct de vedere arhitectural, construcția prezintă elemente specifice perioadei neoclasice. Dezvoltată pe două nivele, are un singur acces din curte, adăpostit de o marchiză monumentală. Declarată monument istoric în anul 2004. Între 2011, 21 noiembrie - 2013, municipiul Brăila implementează proiectul de reabilitare, cu finanțare nerambursabilă din partea UE. Deschiderea oficială a Casei muzicii/ Casa de Cultură a Municipiului a avut loc la 6 iulie 2013.

În timpul executării săpăturilor din subsolul clădirii, s-au descoperit oseminte umane. Cercetările arheologice (aprox. 90 mp, de jur împrejurul fundațiilor imobilului), în extremitatea nord-estică, au identificat 6 morminte de înhumație creștină, orientate est-vest, unele fragmentate din cauza intervențiilor edilitare moderne (nivelul – 0,45 m față de nivelul de călcare actual). În extremitatea sud-estică, s-au descoperit 4 gropi menajere și un nivel de călcare format din pietre de râu la cota -1,00 m.

O altă Casă Goangă se află la Curtea de Argeș, care a aparținut bunicului cântărețului pe linie paternă. Între 1969-1972 a avut statut de muzeu, azi fiind sediul bibliotecii orășenești.

Piaţa
Poligon
nr. 4

Clădirea Societăţii Române de Asigurări din Brăila *azi* ***Biblioteca Judeţeană „Panait Istrati”***

BR-II-m-B-02120, sf. sec. XIX

Prevederea. Soc. Anon. Română de Asigurare**,** str. Oituz 6 (Piaţa Poligonă), edita o *Foaie lunară de informaţii***,** din care Biblioteca posedă 2 numere din anii 1927 şi 1928. Organiza trageri la sorţi în ramura Asigurări Populare de viaţă, cu amortizare fără examen medical la 28 iunie 1929. Capital, lei 10000000. Din consiliul de administraţie făceau parte Ştefan Săftoiu, preşedinte; Fanciotti Eduard, vicepreşedinte ; Comandor Theodorescu Angelo şi Youghaperian G, director.

Imobilul (Botez-Volcu, lucr. cit., p. 120) este amintit în cu „Planul Urbei şi Portului Brăila” încă din anii 1856 şi 1867, având destinaţia de locuinţă. Numele arhitectului proiectant nu este cunoscut. De la sfârșitul sec. XIX și până în anul 1912, clădirea a fost proprietatea Atenei Alexandrescu și a moștenitorilor acesteia. Pictura interioară îi este atribuită artistului Petre Alexandrescu, bunicul dinspre mamă al cântăreţului de operă român Petre Ştefănescu Goangă.

Din 1912, trece în proprietatea familiei Mendl, fiind cunoscută drept *casa Mendl*, reşedinţă a celor doi fraţi. În anul 1930, revine Societăţii Române de Asigurări *Prevederea* şi, apoi, Chesturii Brăila. Între anii 1934-1937, imobilul devine proprietatea Băncii Comerciale Italo-Române, filiala Brăila; 1941-1952 – proprietar este Societatea de Navigaţie *Adriatica*; 1952-1958, trecând în proprietatea statului, clădirea funcţionează ca Liceu Agrosilvic (secţie serală) iar în 1958 este repartizat ca spaţiu de locuit pentru cadrele didactice din Brăila. Din anul 1972, o parte a clădirii este alocată Bibliotecii Judeţene Brăila.

Avariată puternic de cutremurele din 1977, 1986 şi 1990, care au impus interzicerea funcţionării şi mutarea provizorie a bibliotecii, clădirea a suferit în anii 2003-2004 lucrări complexe de la refacerea structurii de rezistenţă şi consolidare până la restaurarea graficii murale şi a stucaturilor, cu fonduri PHARE RICOP şi de la Consiliul Judeţean Brăila.

Consolidarea şi renovarea realizate de S.C. Concivia S.A. Brăila au fost dublate de un proiect de conservare – restaurare realizat de Şerban Angelescu şi Alexandru Conţ, pictori restauratori, care au reuşit cu măiestrie să recupereze fondul decorativ original, cuprinzând plafoane ornate, ancadramente la oglinzi şi uşi, coloane şi feroneria balustradei. După restaurare, a adăpostit secţia pentru copii şi tineret a bibliotecii.

Clădirea este realizată după principii neoclasice, respectând simetria atât în plan, cât şi la faţadă.

Accesul la parter se realizează din două părţi: dinspre Piaţa Poligon, printr-un gang într-o curte interioară şi printr-un portic, dar şi direct din strada Oituz. Cele două accese sunt plasate pe același ax, unul în fața celuilalt, determinând, la nivelul parterului, între ele, o succesiune de holuri.

Compartimentarea inițială la parter a imobilului arată aranjarea simetrică a camerelor față de acest ax. Amplasarea scării este descentrată față de ax, într-o parte laterală a holului principal de primire, prin tratarea acestuia, cu câte o coloană în colțuri. Finisajele folosite la parter sunt decorațiuni din stuc, vopsite cu pigmenți pastelați și aurii. Coloanele sunt realizate tot din stuc, cu capiteluri ionice. Un element important îl reprezintă tratarea plafoanelor cu stucaturi și picturi în stil rococo. O singură încăpere – Camera Maură – are plafonul pictat în stil oriental. Finisajul pardoselii este realizat din dale mozaic cu model geometric-floral.

Accesul la etaj se realizează pe o scară monumentală cu trepte din marmură. Pe un perete din casa scării există o oglindă venețiană cu ancadramente decorative din stuc. Deasupra acesteia, se află o inscripție tip monogramă: **CL.**

Tâmplăriile interioare ale imobilului, obloanele şi uşile de intrare sunt cele iniţiale, din lemn masiv. Faţada dinspre strada Oituz este în stil neoclasic. Ea este organizată după un ax de simetrie vertical, în dreptul căruia este organizat accesul. Deasupra lui există o loggie, prin prezenţa căreia

NICĂPETRE
80

Str.
Belvedere
nr.1

Casa Embiricos

BR-II-m-B-02068, 1912

Concepută de arhitectul Lazăr I. Predinger *în spiritul sintezei stilistice a mișcării **Arta 1900**, clădirea îndeplinește funcțiile de reprezentare și de protecție ale unei personalități concrete (*aici și-n continuare, Geta Lupoaie în *Pro memoria, 631/1999).*

Destinația inițială a clădirii a fost de sediu al agenției de vapoare „M. Embiricos et Co" și locuință a armatorului. Agenția avea ca domenii de activitate: export de cereale și import de cărbune, linie regulată de mărfuri între Anglia - continent și Mediterana, la porturi din Marea Neagră și Dunăre; linie regulată transatlantică între Constanța și New York cu vapoare de lux; linie de pasageri Marsilia-Pireu-Salonic; reprezentanți generali ai societăților de navigație *Byron Steamship Co. Ltd London (M. Embiricos)* și *National Steam Navigation.*

Alte destinații ale clădirii (după falimentul din 1930, pe fondul marii crize mondiale): 1930-1937, sediul Societății meseriașilor brăileni „Mihail Enescu"; 1937, Dispensarul Casei Asigurărilor Sociale; din 1987-2001, Casa colecțiilor de artă, înființată în urma donației „rămarului" brăilean Chiriță Sava / secția de artă a Muzeului Brăilei.

După 1986, prin degajarea terenului de construcțiile parazitare ce o înconjurau, valoarea urbanistică a obiectivului a crescut, fiind gândită vizionar de arhitect, cu patru fațade principale. Alte rezolvări arhitecturale ingenioase: gradarea stăpânită a volumelor spre corpul central, atenuarea agresivității unghiului drept, transmiterea la exterior a compunerii spațiilor interioare, integrarea în situl istoric.

Compusă din subsol, parter și etaj, cu structura din piatră și cărămidă, clădirea se organizează în plan în jurul unui hol central dezvoltat pe două etaje cu camere dispuse perimetral și din care se accede la etaj printr-o monumentală scară de marmură.

Se remarcă vitraliul policrom „Hermes", aflat în axul intrării și pe palierul scării principale; feroneria de excepție a luminatorului, balustradelor scărilor, a porților și împrejmuirii; luminatorul - prețioasă sursă de lumină în interior – din axul holului principal; ușile cu mari suprafețe de geam cristal.

Decorația este bogată, în general sobră și cu relief plat, plastică arhitecturală ce reprezenta în Europa eclectismul începutului de secol 20. Se întâlnesc elemente decorative tradiționale și moderne: pseudo-orientale, *à l'antique* și *à la grecque*, persane, baroce, rococo, Art Nouveau-scenografie adaptată la o clădire cu un plan liber și osatură constructivă clasică.

Predinger aduce o viziune modernă care așază în armonie spațiul, forma și decorația. Deși soluțiile adoptate nu au fost, decât parțial, originale (rezolvări similare se întâlnesc în tot spațiul european), ele au avut darul de a ne fi sincronizat cu experiențele consumate în încercarea de a adapta chipul orașelor la realitățile epocii.

Restaurată structural, clădirea adăpostește azi Centrul Cultural „Nicăpetre" , inaugurat la 6 decembrie 2001, pentru a expune donația sculptorului.

Str.
Grădinii
Publice
nr. 4

Casa Cavadia

BR-II-m-B-02103, 1910

Există două ramuri Cavadia

1) În mijlocul satului Slujitorii Albotești / Zăvoaia, se află conacul moșiei, proprietatea moștenitorilor defunctului **Dionisie Cavadia**. [**Anuar 1913**: *Slujitorii Albotești, Moșia Dionisie Cavadia, întindere 6402 ha*]. Locuitorii, care trăiau în armonie cu proprietarii, au făcut un călduros apel să le doneze conacul spre a înființa o școală de meserii care să poarte numele părintelui lor, *Dionisie Cavadia.* Apelul a găsit imediat răsunet în nobilele suflete ale proprietarilor George Cavadia, Manole Cavadia (Belvedere 10), Maria G. Aslan, Rozina Embiricos și Elena Zavo, care au donat conacul și cele 4 pogoane pe care se afla în anul 1923. După exproprierea de după primul război mondial, Cavadia Gheorghe și Cavadia Manole mai dețin câte 295 ha.

2) Ca și Victor Mendl, Michel Daniel, Iosif Rottenberg, Ioan G. Sassu (român venit din Transilvania) și Ioseph Goldberg, **Stavros Cavadia** (stabilit ca arendaș în anul 1897 în comunele Cioara – Radu Vodă și Tătaru) cere împământenirea cu dispensă de stagiu (art. 7, alin. II, litera „a" din Constituția României din 1866). [În Anuarul Brăila 1913, figurează ca armator!] Cererea formulată stârnește polemici la adresa sa în ziarul „Expresul", 14 martie 1912, care-i reproșează tratamentul necorespunzător aplicat țăranilor de pe moșiile arendate.

Raportul din anul 1914 prezentat în Parlament de către Comisia de indigenate pentru susținerea proiectului de lege în vederea acordării acestei împământeniri, dezminte acuzațiile de mai sus, facilitând astfel rezolvarea favorabilă a cererii lui Stavros Cavadia cu dispensă de stagiu (E. O. Mocanu**,** *Negustori de cereale și armatori în portul Brăila la sfârșitul sec. al XIX-lea și înc. sec. al XX-lea,* în *Analele Brăilei,* nr. 8/2007).

N. Petrovici, lucr. cit., p. 92: „**Sunt cunoscute balurile din casa bogătașului Stavru Cavadia,** la care lua parte toată colonia greacă mai cu seamă. În acel timp Grecia nu intrase în război și populația greacă din Brăila se bucura de toată protecțiunea germană.

Aceste baluri durau până spre ziuă. Toată armata de ocupațiune era reprezentată. Toți generalii din toate națiunile aliate erau prezenți.

Noi priveam cu mâhnire asemenea manifestațiuni ale grecilor. Dar tot ei au fost victimele pumnului german. Stavru Cavadia poseda la un moment dat o prea frumoasă avere. Comerțul de export însă l-a ruinat. Războiul l-a apucat în mare încurcătură financiară. Creditorii săi din Germania, aflând că Stavru dă baluri peste baluri iar datoriile nu și le plătește, au intervenit la Comandantura Germană din Brăila, care n-a vrut să știe de petrecerile oferite și l-a somat ca, în termen scurt, să plătească datoriile. Acesta era pumnul. Sub această impresie, Stavru Cavadia se îmbolnăvește și moare. [Văduva lui Stavru Cavadia, după război, a devenit doamna Vasmagide!]

De atunci, Brăila și-a găsit liniștea, căci alt bogătaș nu și-a pus saloanele la dispoziția inamicilor noștri".

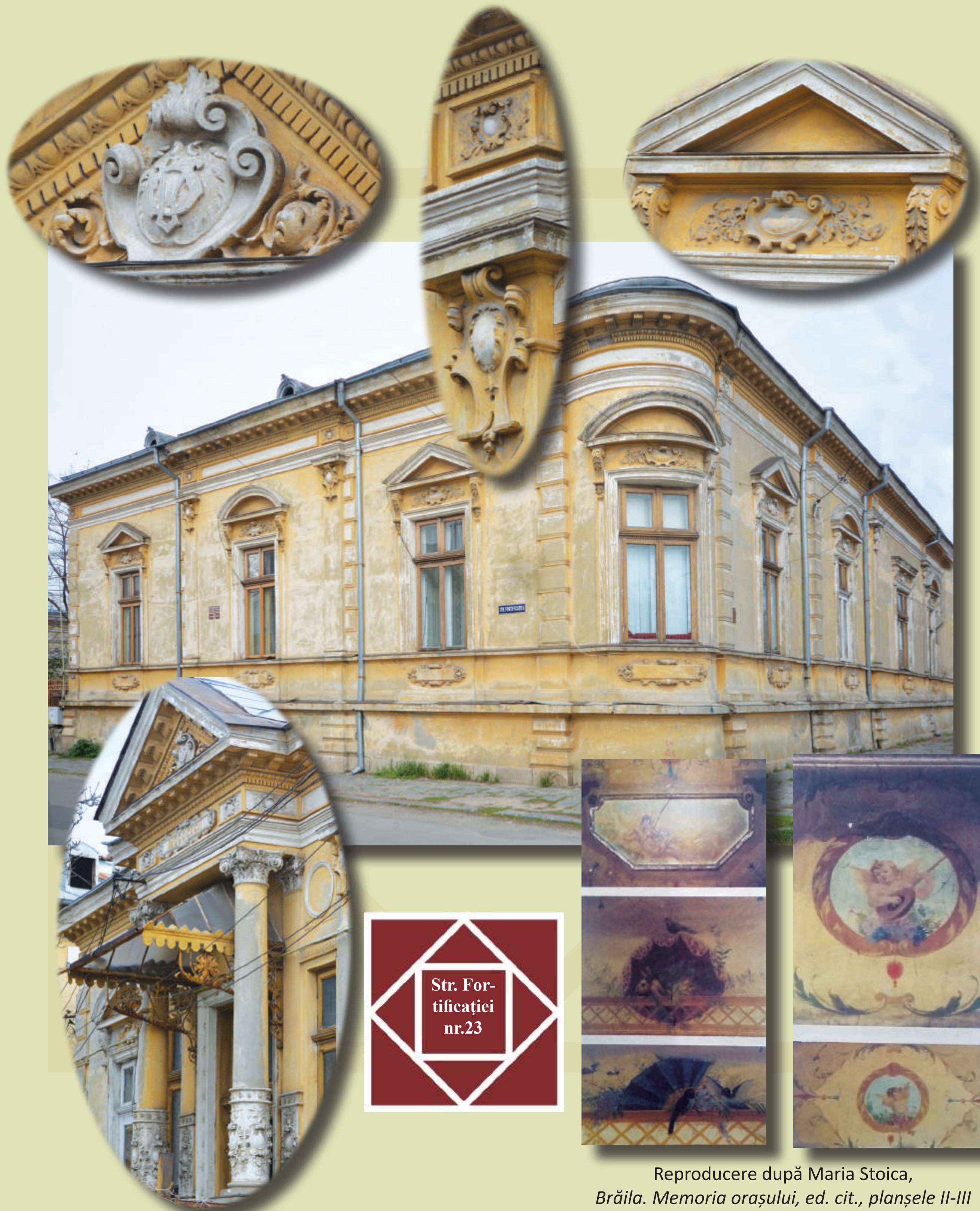
Este una dintre cele mai frumoase case ale orașului, unică prin faptul că avea trei rânduri de grădini suspendate, pe povârnișul / vadul Belvedere, ce duce în port.

Ana – Maria Vicol. *Construcția se distinge prin adaptarea, cu inteligență, la condițiile drumului coborâtor spre Dunăre. Înălțimea temeliei de piatră crește treptat și i se adaugă contraforți, pentru ca nivelul de locuire să se mențină la înălțime egală.*

Registrul ornamental este concentrat la partea de sus a clădirii. Reliefurile lui puternice se organizează în jurul ferestrelor ovale ale podului, ignorând aproape deschiderile mici, înalte, simplu rectangulare ale încăperilor.

Repertoriul decorativ eclectic asociază console, ghirlande, denticuli, franjuri.

Un corp patrulater simplu, construit probabil în altă etapă, reprezintă terminația actuală a clădirii. Văzută dinspre vad, clădirea evocă vechi reședințe italienești fortificate.

Reproducere după Maria Stoica,
Brăila. Memoria orașului, ed. cit., planșele II-III

Casa Gheorghe Gussi

BR-II-m-B-02099, 1892

Anuar 1913: *Leonida Gussi, moșie întindere 2350 ha, Administrator J. Vasiliu, Logofăt Popescu Iancu*

Ziarul *Universul,* 3 aprilie 1913 : Marele proprietar Leonida Gussi a cerut consiliului de familie să pună sub control judiciar pe fratele său mai mic, I. Gussi, care cheltuieşte mari sume de bani fără nici o socoteală iar Tribunalul a opinat punerea lui I. Gussi sub interdicţie ca singurul mijloc de a conserva restul averii ce i-ar reveni din succesiunea tatălui său. La interogatoriu, tânărul a răspuns că este în etate de 24 de ani şi se întreţine din suma de 500 lei pe care i-o dau părinţii lunar. Cheltuieşte însă minimum 3000 lei pe lună, pe care şi-i procură pe piaţă de la diferite persoane, semnând poliţe în valoare de 740000 lei în schimbul sumei de 120000 lei primiţi, cu care, timp de un an şi jumătate, şi-a cumpărat 4 automobile şi a dat unei femei suma de 40000 lei.

1914-Locatari: Gussi C. Gheorghe figurează ca proprietar în *Lista alegătorilor pentru Senat* iar Gussi Leonida ca proprietar la Ianca.

***Egalitatea Brăilei,* 9 ian. 1915**: Act caritabil cu ocazia Crăciunului-D-na Elena G. Gussi, mama dlui Leonida Gussi, fost prefect, a donat 1000 lei Primăriei pentru a fi distribuiţi *la nenorociţii din oraş,* 1000 lei Societăţii *Ajutorul* şi 5000 lei, *Societăţii de Patronaj.*

Anuar Socec 1923-1924. La proprietari de moşii, apare Gussi Leonida Lucia, Ianca, lot 4, cu 339 ha.

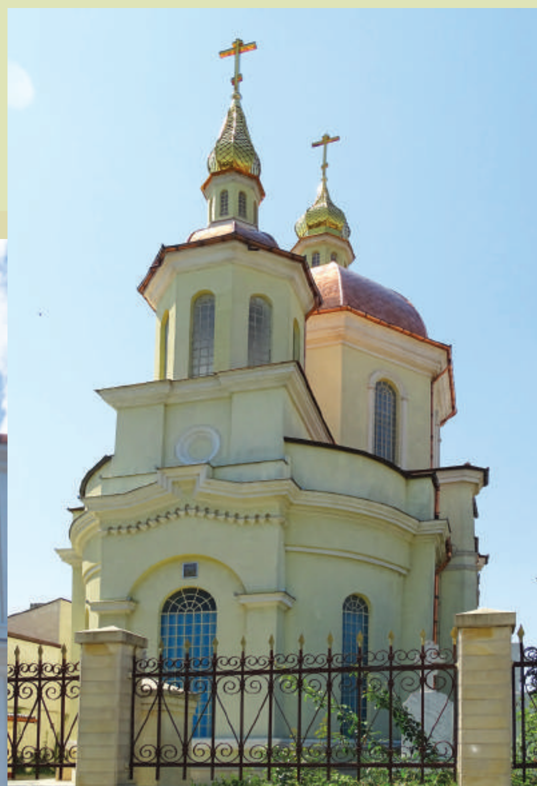
Clădirea a fost confiscată - decizia Sfat Popular Oraş Brăila, prin sentinţa 3560/ 1954.

Ana – Maria Vicol. *Construcţie viguroasă şi simplă, cu plan patrulater clar, cu un singur nivel. Un mic avans în spaţiu pune în evidenţă intrarea în clădire. Coloanele străjuind intrarea, frontonul triunghiular de deasupra ei fac vizibilă aprecierea valorilor arhitecturii clasicizante. Decoraţia se menţine şi ea în repertoriul clasicizant: frontoane triunghiulare, cartuş, şiruri de console, denticuli.*

Interiorul, cândva somptuos, mai păstrează în marele hol central şi în câteva spaţii de locuit fragmente de pictură interioară şi uşi cu carouri de cristal şlefuit. S-au mai păstrat scara de marmură, luminatorul, o sobă cu decor Secession.

Pe fronton este monograma ***D V***, aparţinând comanditarului imobilului.

Str. Nicolae Grigorescu nr. 8

Catedrala Mitropoliei Ortodoxe de Rit Vechi *cu hramul* ***„Acoperământul Maicii Domnului" - Pocrov***

BR-II-m-B-20913, 1870

Biserica ***Acoperământul Maicii Domnului***, **hram 14 octombrie,** lăcașul de cult al lipovenilor, a fost **construită în anul 1880**, pe strada numită o vreme *a Lipovenilor / Biserica Lipovenilor / Theodor Apostol,* pe terenul donat de Sava Ivanof Rucasinicov, ocupat anterior de o biserică din lemn, ridicată în anul 1835. Prima sfințire a bisericii datează din 1849. A doua sfințire a actualei biserici este din 1881, piatra de temelie fiind pusă în 1856.

După răpirea Bucovinei de Nord de către Uniunea Sovietică, la 28 iunie 1940, mitropolia de la Fântâna Albă, după o „escală" la Slava Rusă, a fost mutată la Brăila, biserica *Acoperământul Maicii Domnului* devenind catedrala Mitropoliei de rit vechi a lipovenilor din întreaga lume, păstorită astăzi de Î.P. S. Leonti.

În anul 2014, catedrală devine biserica cu hramul *Nașterea Maicii Domnului* din cartierul Pisc, datorită prezenței masive a credincioșilor de rit vechi și a păstrării raclei Sf. Ambrozie. Aici, în data de 2 noiembrie 2014 a fost înscăunat Ghenadie, ca episcop în eparhia nou înființată a Brăilei (Galați, Brăila, Bordușani).

În curtea bisericii se află mormintele mitropoliților Tihon (1943-1968) și Ioasaf (1968-1985).

A suferit multe stricăciuni la cutremurul din 10 noiembrie 1940 și la cel din 4 martie 1977. La reparațiile din 1947 și 1979 se modificase structura inițială prin dărâmarea câte unui etaj de la turla clopotniței, jumătate de la turla mare și, integral, a turnului altarului.

Deteriorarea lăcașului a impus începerea demersurilor de consolidare - reparație de către preotul paroh Oprea Florea-Fadei încă din 1990, fiind continuate, după decesul acestuia, de noul preot, Vasile Cozma, dar proiectul privind lucrările de construcții și arhitectură aferente consolidării s-a finalizat de-abia în 1995, pe baza expertizei tehnice a dr. ing. Coșovliu Octavian.

În urma descoperirii unei cărți poștale din 1939, ce înfățișează forma originară a edificiului, și a avizului Direcției Monumentelor Istorice, s-a trecut la refacerea volumetriei inițiale a Catedralei (2006-2009), urmată de restaurarea icoanelor (2009-2014), de către preotul paroh Vasile Cozma.

La data de 21.11.2012, s-a semnat recepția finală a lucrărilor de restaurare a catedralei iar la 22.06.2014, s-a sfințit Catedrala de către Mitropolitul Leontie (Izot) împreună cu arhiepiscopul Nafanoil (Ichim), episcopul Paisie (Halchim), un numeros sobor de preoți și credincioși veniți din toată țara.

Alte lucrări: ridicarea obiectivului „Capela - Trapeza și Anexe", cu fondurile parohiei și ale fraților din America și Australia, păstoriți de arhiepiscopul Sofronie (Lipalit) și pavarea curții catedralei cu piatră cubică, donată de Primărie (2008).

Studii istorice ale catedralei. Monumentul prezintă caracteristicile arhitecturii clasice a bisericilor creștin-ortodoxe de rit vechi iar pictura interioară ilustrează stilul consacrat acestui rit.

Epoca de construcție a catedralei se află sub influența curentelor neoclasic și romantic, caracterizate prin prelucrarea formală a unor elemente specifice arhitecturii clasice grecești (coloane, profilaturi, antablamente) și, respectiv, gotice (denticuli care imită decorația în piatră).

Ca arhetip istoric, este o clădire de cult ce respectă succesiunea încăperilor ritului ortodox (pridvor, pronaos, naos, altar), deși, compozițional, se observă în plan o concepție mai modernă decât tiparul clasic.

Are un plan dreptunghiular: pridvor cu turla - clopotniță, pronaos de formă dreptunghiulară, naos cu turla Pantocratorului rezemată pe un sistem de patru arce în plin cintru și altarul spațios compus în plan din două părți, una dreptunghiulară și una semicirculară – absida propriu-zisă, deasupra căreia este așezată o turlă mai mică.

Silueta dată de prezența celor trei turle, precum și configurația învelitorii vădesc influențe ucrainene.

Cetăţuia. *I s-a dat acest nume pentru că în timpul stăpânirei turcești era acolo partea de oraș fortificată, cetatea (*Nae A. Vasilescu, 1906).

De pe malul puţin ridicat al Grădinei Publice privind la acest cartier, denumit pe lângă ***cetăţuia şi cartierul turcesc****, vei vedea case în majoritatea lor cu ceva specific. Gardurile, de lemn sau de zid, ulucite, cum li se mai spune. Casele n-au geamuri la subsol, deşi sunt foarte ridicate de la pământ, aşa că un om înalt, ridicând mâna în sus, cu greu cred că ar atinge partea de jos a geamurilor de la odăi. Geamurile de la camere sunt mici, iar camerele şi curţile tot aşa. Curţile mici sunt pietruite cu piatră de râu, bolovani şi cu rigolă spre poartă. Ieşirea rigolei pe sub poartă este singurul loc pe unde un curios bizar ar putea să încerce să comită indiscreţia să vadă ce-i în curte* (Vasile M. Sassu, lucr. cit., p.11).

Acţiunea romanului *Chira Chiralina* al lui Panait Istrati, publicat în revista *Europe,* cu celebra prefaţă a lui Romain Rolland - **Un Gorki balcanic**, în 15 august 1923, este plasată şi în acest cartier: *Casa din Karakioi era a tatălui meu... În Cetăţuie eram la mama mea.*

Era cartierul turcilor săraci, lucrători în port. Aici s-a născut şi Dumitru Panaitescu, al cărui tată, originar din Ianina, era supus otoman.

Casa D. Panaitescu-Perpessicius

BR-IV-m-B-02149, mijl. sec. XIX

Muzeu memorial, evocând activitatea poetului, criticului, istoricului şi eminescologului, iniţiator al monumentalei ediţii de *Opere* Eminescu.

În cartierul Cetăţuia sau Turcesc, la 21 oct. 1891, pe str. Cetăţii nr. 49, Culoarea Roşie, se năştea copilul Dimitrie Panaiot, fiu al lui Ştefan Panaiot, «originar din Ianina», şi al Elisabetei, născută Daraban, din ţinutul Putnei. Tatăl, tălmăcitor în port, aducea în casă un venit modest, împărțit cu o „țiitoare" de pe o stradă din apropiere, la care se va și muta, lăsând sarcina întreținerii familiei în seama mamei, proprietara casei, partea din față a locuinței fiind sursă de venit prin închiriere [Elena Ilie, *Personalităţi efigii. Oameni, locuri, amintiri…,* p. 82-83, în *Magazin istoric*, 2010].

Copilul, înscris la școală ca Dumitru Panaitescu, urmează cursurile Școlii primare nr. 4 și pe acelea ale Liceului „Nicolae Bălcescu", secția modernă.

După facultate și anii de apostolat la Târgu Mureș și Arad, revine în Brăila, ca profesor de limba și literatura română la Școala Normală de Băieți „Șt. O. Iosif", deschisă după primul război mondial în clădirea fostei Școli nr. 4, unde făcuse ciclul primar. Deși a fost profesor doar un an (1 sept. 1920-vara lui 1921), elevii normaliști au fost puternic marcați de personalitatea și metoda sa de predare. Revenirile lui Perpessicius la Brăila sunt destul de puține, ultima datând din 1945. […] **Cel deprins cu suferința** și-a dedicat viața monumentalei ediții **Opere Eminescu**, inițiind o nouă metodă de cercetare a operei, **eminescologia**, și deschizând astfel noi căi în cultura românească.

Pe fațada casei, se află o placă din marmură, cu dimensinile 30 x 70 cm, amplasată în 1971, cu următorul text: ***În această casă s-a născut și a trăit Dumitru Panaitescu Perpessicius, poet, critic și istoric literar, personalitate proeminentă a vieții culturale românești. 1891-1971.***

Casa memorială, trecută prin avatarurile intervențiilor, unele de salvare, altele de reconstituire, rămâne martor al înfățișării zonei de la începutul sec. al XIX-lea.

Fondul memorial cuprinde obiecte achiziționate de la familie: manuscrise, obiecte personale, piese de mobilier, cărți cu autograf, ediții rare, ediții princeps, fotografii - document și caietele elevului Dumitru Panaitescu.

Prin donația a 971 de cărți făcută de fiul criticului în 1977, ia ființă *Expoziția permanentă cu caracter memorial „Dumitru Panaitescu-Perpessicius*", organizată inițial în două săli (una, foto-documentară; a doua, reconstituire a camerei de lucru). După 1990, o a treia sală cuprinde o parte din manuscrisele criticului.

În curte se află bustul lui Perpessicius în marmură, operă a sculptorului brăilean Nicăpetre.

Vizitatori iluștri: Regele Mihai și Regina Maria, Academicienii Marin Sorescu și Eugen Simion.

Decorația tavanului din holul central - Reproducere după Maria Stoica, *Brăila. Memoria orașului, ed. cit., planșa VIII*

Casa Manos

BR-II-m-B-02124, 1912

Anuar 1913. *Andrei B. Manos & Co.* din Brăila, *Fața Portului nr. 34, care comercializa saci, mușamale și sfoară de Manila*.

***Lumina liberă*, 30 martie 1915**: André(i) B. Manos, Brăila, Port. Depozit de saci şi muşamale.

Egalitatea Brăilei*, 7 august 1915** : *Joi 23 iulie a avut loc în saloanele dnei şi dlui* ***André B. Manos *din strada Rosetti căsătoria religioasă a gentilei dşoare Melpomene B. Manos, sora fraţilor André şi Constantin B. Manos, cunoscuţi comercianţi şi armatori din portul nostru, cu dnul Jean Pictori, doctor în ştiinţele matematice, profesor la şcoala elenă din localitate. Naşi au fost dna şi dnul Anton Calangiu, cunoscutul fruntaş al coloniei elene şi mare comerciant din portul nostru. Frumoasa grădină a proprietăţei celei nouă a dlui André Manos unde s-a celebrat căsătoria, împodobită numai cu lampioane veneţiene şi ghirlande cu becuri electrice multicolore, a oferit invitaţilor un spectacol foarte feeric. Către miezul nopţii s-a oferit participanţilor un banchet copios de 150 tacâmuri.*

Casa Manos, arhitect Iancu Predinger, a fost locuită până în 1948 de familiile Andrei B. Manos și Grigore D. Valerianos, asociați ai firmei *Andrei B. Manos & Co.*

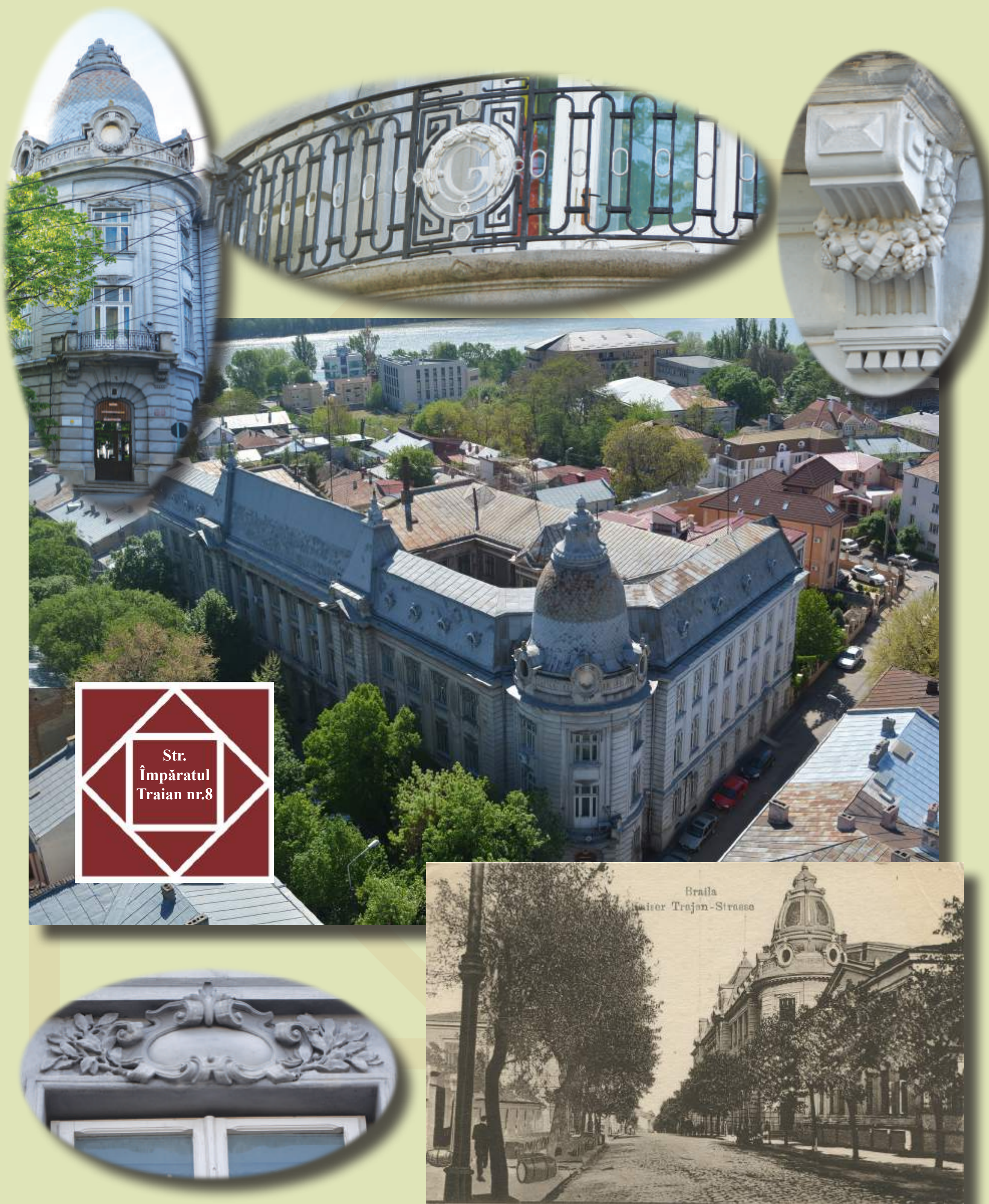
Proprietarul nu avea cetăţenie română, nefiind înscris în listele de alegători, ca şi Lykiardopol, Marchetto, Balter, proprietari ai unor imobile-monumente istorice.

Obiectele comercializate erau la mare căutare, indispensabile comerţului cu cereale din port.

Casa a fost restaurată și refuncționalizată în nouă apartamente de locuit, de către omul de afaceri Gh. Pușcașu.

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p. XV. *Clădirea cuprinde două corpuri cu parter şi etaj. Intrarea în clădire este deschisă de un portic, cu patru coloane ionice frontale şi două laterale, care susţin, la nivelul etajului, balconul din zidărie limitat de baluştri. La parter, elementul central îl formează holul dreptunghiular, bogat decorat, din care se pătrunde în camerele grupate două câte două, de o parte şi de alta, prin uşi înalte, încununate cu frontoane de factură Art Nouveau. Plastica decorativă este concentrată spre părţile superioare ale pereţilor şi spre tavane. Trecerea de la pereţi la tavane se face prin scafe, tratate în friză. Fiecare metopă a frizei conţine un peisaj pictat, în centrul căruia se poate vedea imaginea unui monument de arhitectură antică sau creştină din Grecia.*

*Imobilul a constituit obiectul unei anchete a ziarului *Obiectiv-Vocea Brăilei* din 25 august 2016 (*Clădire monument istoric, ping pong între instituții- Casa Manos, fără acte*). Articolul, ce ocupă o pagină, anunțat în șapă pe o treime din pagina I, nu amintește nimic despre conservarea originalelor decorațiuni interioare, ce reproduceau monumente antice, dar dezvăluie fragilitatea / încălcarea legislației în materie care permite, în final, distrugerea unor monumente unicat (v. și cazul Casei Gussi !).

Str.
Împăratul
Traian nr.8
Braila
Trajan-Strasse

Casa Societăţii de Asigurări Generala
Azi, sediul ***Flotilei de la Dunăre***
BR-II-m-B-02111, 1910

Strada Împăratul Traian nr. 8. Agentură principală. Fondată în anul 1897 la Brăila. Este una dintre cele mai vechi societăți de asigurare, care și-a început activitatea întâi la Brăila, mutându-și ulterior sediul la București. În 1933 avea un capital de 5000000 lei. Despre importanța acestei societăți vorbește impozanta clădire, numită în epocă **Palatul Generala.**

În anul 1904, reprezentanții generali la Brăila ai Societății Române de Asigurări „Generala" erau M. Rottenberg și Ed. Fanciotti, cunoscuți ca armatori și negustori de cereale în port.

În cele 100 de încăperi au funcționat de-a lungul vremii numeroase societăți de navigație și asigurare, dintre care vom aminti doar câteva.

Bunge S.A.R. de comision și export de cereale, fondată în 1930. Capital social subscris și deplin vărsat: 5000000 lei. Este o creație a firmei „N.V. Bunge-S. Handelmaatshapy" din Amsterdam.

Fanciotti Ed. & Co. Societate în nume colectiv. Agenție Maritimă –Asigurări-Comisariat de Avarii-Șlepuri și Remorchere –Import Cărbuni etc. Brăila- Galați- Sulina

Navigația Română. Societate Anonimă de Navigație pe Dunăre și Mare. Transporturi pe apă și combinate. Șantier de construcțiuni și reparațiuni navale și mecanice. Turnătorie de bronz și fontă.

Generala este un imobil solid de 1900 mp, cu subsol, parter, două etaje şi 100 de încăperi. Zidurile sunt placate cu piatră artificială. Arhitect – Oskar Maugsch, constructor – Luigi Segatti. Destinaţia: instituţii, firme, agenţii**.** În timpul Războiului de Reîntregire, a fost la început spital de răniţi iar mai apoi sediul comandamentului de ocupaţie german, strada, în traducerea limbii ocupantului, numindu-se acum *Kaiser Trajan Strasse.* După cel de-al doilea război, ocupată de Comandamentul sovietic. Mult timp, aici, a fost Policlinica teritorială. Din 1980, sediul Brigăzii Fluviale, devenită în 1995, Flotila de la Dunăre.

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p. XV. *Stil eclectic de factură academică. Volumul impunător al clădirii cuprinde subsol, parter, două etaje, pod înalt şi acoperiş ornamental din tablă zincată. Cele două corpuri ale clădirii, dispuse pe aliniamentul a două străzi intersectate în unghi ascuţit, sunt legate printr-un volum cilindric decroşat, subliniat de o cupolă. Un accent particular primeşte centrul faţadei principale prin cele şapte coloane ionice adosate, ce unifică etajele.*

Str.
C.A.Ro-
setti nr.1

Casa Popeea

BR-II-m-B-02123, 1900

Imobilul, situat în zona rezidențială a „cartierului elen” de odinioară, datează din jurul anul 1900. Pe la 1907 aparținea d-nei Reisel Premitca, zisă Roza; în 1923, a fost cumpărat de comerciantul grec Dimitrie A. Cosmetto, după ce fusese parțial distrus într-un incendiu. Noul proprietar reconstruiește casa în forma în care există și astăzi, înscriindu-se în stilul eclectic prin volumetrie și plastică exterioară.

Din 1925, aparține Băncii Comerciale Italiene și Române, care, la rândul ei, în 1933, o vinde avocatului brăilean Constantin Stănciulescu (căsătorit cu fata lui **Popeea**, negustor de veselă, având magazinul lângă Arena de box).

După cel de-al doilea război mondial, avocatul Stănciulescu, ofițer în armata regală, este închis din motive politice și toată averea îi este confiscată. Soția divorțează între timp și, după moartea timpurie a acestuia, revendică jumătate din imobil și teren, dovedind cu acte că această casă fusese cumpărată și cu banii primiți de ea, ca zestre la nuntă. Cealaltă jumătate rămâne în proprietatea statului.

În 1972, Silvia Stănciulescu vinde jumătatea sa de imobil Cooperativei „Viitorul” Brăila, care, la rândul său, o transferă în anul 1994 firmei TRACON. În anul 2002, printr-un contract de schimb de imobile între C.L.M. Brăila și TRACON, aceasta dobândește și cealaltă jumătate de imobil, devenind unic proprietar. În anii 2014-2015, imobilul de locuit a fost refuncționalizat și amenajat ca boutique-hotel.

Clădirea, înscrisă într-o formă dreptunghiulară, are dimensiunile în plan de cca.19 x 12 m, cu regimul de înălțime D+P+E+M. Înălțimea nivelurilor la parter și etaj este de cca. 4 metri. Structura de rezistență este alcătuită din zidărie portantă cu centuri, grinzi și, parțial, buiandrugi din beton armat.

O scară monumentală cu traseu curb permite accesul pe o terasă acoperită, tratată cu elemente decorative specifice stilului, la nivelul parterului, amenajat la cca. 2 m de la cota terenului. În același timp, terasa este protejată de balconul etajului întâi care este susținut de console curbe, în acord cu forma în mâner de coș a părții superioare a ferestrelor de la parter.

Situarea amplasamentului la intersecția străzilor C.A.Rosetti și Pietrei a determinat o volumetrie specifică, conferind colțului de sud-est cap de perspectivă de pe strada Pietrei.

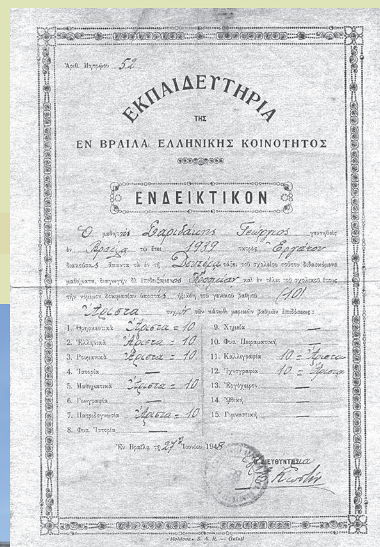
Fațadele ritmate de golul ferestrelor, însoțite de ancadramente decorative, exprimarea diferită a fiecărui registru specific nivelurilor, separarea acestora prin brâuri și cornișe cu profilaturi bogate, prezintă o gamă variată de motive ornamentale menite să marcheze continuitatea, dar și înscrierea în filiera evoluției stilistice specifice.

Pentru a susține caracterul semiprivat al parterului, dimensiunea golurilor ferestrelor este amplificată față de cea a ferestrelor nivelelor superioare.

Ferestrele cu dimensiuni echilibrate, terminate în arc aplatizat la partea superioară, în cazul parterului, drepte în cazul etajului sau arcuite în plin cintru în cazul ferestrelor lucarnă din mansardă, au ancadramente decorate cu profilaturi.

Valoarea arhitecturală a imobilului constă în reprezentativitatea casei pentru stilul eclectic pe care l-a îmbrăcat locuința urbană de calitate la începutul secolului al XIX-lea, calitatea spațiului interior destinat locatarilor, unitatea imaginii arhitecturale datorate volumului echilibrat, valorificării amplasamentului la intersecția a două străzi, utilizării materialelor de bună calitate ale epocii, raportului plin/gol, ritmării fațadelor, proporțiilor golurilor, bogăției limbajului decorativ, specific stilului eclectic, de școală franceză de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.

Ἀριθ. Μητρώου 52

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ
ΤΗΣ
ΕΝ ΒΡΑΙΛᾼ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΝ

Ὁ μαθητὴς Σαριδάκης Γεώργιος γεννηθεὶς ἐν Βραΐλᾳ τῷ ἔτει 1939 πατρὸς Ἐργάτου διακούσας ἅπαντα τὰ ἐν τῇ Δευτέρᾳ τάξει τοῦ σχολείου τούτου διδασκόμενα μαθήματα, διαγωγὴν δὲ ἐπιδειξάμενος Κοσμίαν καὶ ἐν τέλει τοῦ σχολικοῦ ἔτους τὴν νόμιμον δοκιμασίαν ὑποστὰς ἠξιώθη τοῦ γενικοῦ βαθμοῦ (10) Ἄριστα τυχὼν τῶν κάτωθι μερικῶν βαθμῶν ἐπιδόσεως:

1. Θρησκευτικά	Ἄριστα = 10	9. Χημεία	—
2. Ἑλληνικά	Ἄριστα = 10	10. Φυσ. Πειραματική	—
3. Ρουμανικά	Ἄριστα = 10	11. Καλλιγραφία	10 = Ἄριστα
4. Ἱστορία	—	12. Ἰχνογραφία	10 = Ἄριστα
5. Μαθηματικά	Ἄριστα = 10	13. Ἐργόχειρον	—
6. Γεωγραφία	—	14. Ὠδική	—
7. Πατριδογνωσία	Ἄριστα = 10	15. Γυμναστική	—
8. Φυσ. Ἱστορία	—		

Ἐν Βραΐλᾳ τῇ 27η Ἰουνίου 1948

Ἡ Διευθύντρια

«Moldova» S. A. R. — Galaţi

Konstantinos Ghe. Sklavos (1848-1936)

Timp de 37 ani, cu mici întreruperi, este profesor de limba greacă la şcoala comunităţii, ocupând şi funcţiile de director şi director adjunct până în 1913. Este considerat dascălul cu cea mai lungă prezenţă în şcoală.

Şcoala de băieţi a Comunităţii Elene (Şcoala Greacă)
BR-II-m-B-02126

Astăzi, Școala Gimnazială «Nikos Kazantzakis» (fostă Nr.5). A fost **inaugurată la 13 octombrie 1903**. Anterior, aici existase o școală veche pentru băieții grecilor.

Proiectul clădirii a fost realizat de arhitectul de origine franceză Carol Roganti. Şcoala avea 6 săli de clasă, cancelarie, cabinetul directorului şi o sală de sport cu scenă pentru festivităţi. Curtea şcolii se întindea până la faleza Dunării, în faţă fiind curtea de joacă iar în spate, locuinţa îngrijitorului şi grădina. Întreaga clădire prezintă elemente ale arhitecturii clasice eline.

La ferestre şi în partea superioară a zidurilor exterioare, se face vizibilă ornamentaţia cu frunze de acant iar capitelul conţine elemente din stilurile doric, ionic şi corintic.

La intrarea principală se află un portic cu trepte din piatră, mozaicat, cu meandrul grecesc pe margine şi cu 4 coloane în stil ionic, care susţin o metopă în stilul templelor greceşti. Această arhitectură se observă şi la coloanele din părţile laterale ale şcolii.

*Şcoala, un volum prismatic, îşi afirmă şi astăzi funcţia prin deschiderile mari iar apartenenţa la etnie prin stilul neoclasic de factură ionică clar exprimată prin porticul din centrul faţadei (*Maria Stoica*, Memoria…,* p. 268*).*

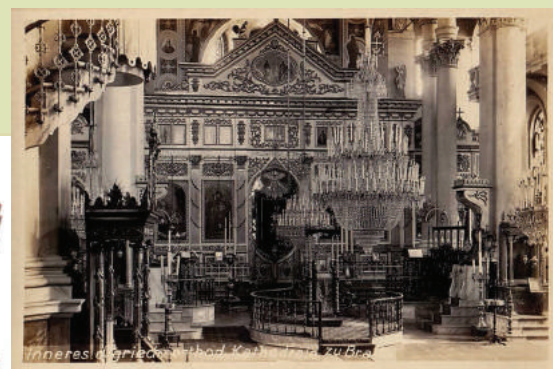
Până la cutremurul din 1977, sub şcoală a existat un beci iar sub curte o hrubă, care au fost astupate cu pietriş.

Construcţia a costat 65000 franci aur, suma fiind strânsă din donaţiile Comunităţii bisericii elene şi prin contribuţia majoritară de 36000 franci a lui Panait Violattos, proprietarul celei mai mari mori din ţară în acea vreme, reprezentând economiile de material de la construcţia acesteia.

În timpul primului război mondial, şcoala a fost transformată de ocupanţii germani în spital de campanie.

Până în anul 1950, când şcoala a fost trecută în sistemul public de stat, lecţiile se predau în limba greacă. Din anul şcolar 1951-1952, a devenit şcoală mixtă cu limba de predare română şi cu orar zilnic de limba greacă. După repatrierea refugiaţilor politici comunişti greci, cunoscuţi la noi sub numele de *partizani,* predarea limbii elene, din lipsa cadrelor calificate, a încetat.

Brăila.
Biserica Grecă.

Inneres

Calea
Călărașilor
nr. 3

Biserica Buna Vestire (Greacă)

devenită, la 1 iulie 2015, monument istoric de interes naţional

BR-II-m-A-02076, 1863-1872

Biserica reprezintă o măreaţă şi valoroasă construcţie din punct de vedere arhitectonic (stil bizantino-gotic, sinteză dintre romantism şi clasicism), ridicată de comunitatea elenă din Brăila cu aprobarea, din 15 mai 1863 a domnitorului Alexandru Ioan Cuza, oficierii în limba greacă, pentru membrii coloniei greceşti şi pentru navigatorii celor aporoximativ 300 de corăbii ce soseau anual în portul Brăila.

Proiectul aparţine arhitectului Avraam Ioanidis din Brussa - Asia Mică, coordonator şi al lucrărilor de construcţie. Ca mărime (43,5 m lungime şi 23,5 m lăţime), este egală cu Mitropolia Atenei. La 8 septembrie 1863 s-a pus piatra de temelie a bisericii, sfinţirea ei având loc la 29 octombrie 1872, sub arhiereasca păstorire a Episcopului Melchisedec al Eparhiei Dunării de Jos.

Biserica are forma de cruce, cu două turle. Ca stil, domină cel bizantin, cu influenţe antice, elene, gotice şi renascentiste. Biserica are trei sfinte altare, altarul principal având baldachin în stilul Renaşterii, şi trei hramuri: Buna Vestire, Sf. Gherasim şi Sf. Nicolae.

Ioanidis *a preluat modelul bazilicii bizantine cu pronaos dreptunghiular, naos în formă de cruce cu braţele egale, având centrul încununat de o cupolă sprijinită pe pandantivi, şi altar. Intrarea în biserică se face printr-un portic etajat, pe care se sprijină turnul clopotniţă. (…) Interiorul bisericii a fost decorat, între anii 1871 şi 1872, de către pictorul italian Fernando Iacevoli (capiteluri, frize, arhitrave), de ucenicul său Gioachimo Brolca (placarea cu marmură a coloanelor) şi de Rolf Schumann (amvonul şi pardoseala). Atât la interior, cât şi la exterior, au fost folosite elemente împrumutate din mai multe stiluri, care dau bisericii un aspect eclectic: coloanele corintice sunt grupate după principii baroce, pilaştrii renascentişti susţin pinioane gotice, ferestrele se arcuiesc fie semicircular, fie sub formă de ogivă, în timp ce profile treptate sau în volută conturează terminaţia celor patru faţade. La interior surprinde planul bazilical al naosului, prezenţa tribunelor suspendate care înconjoară pe trei laturi zidurile şi amvonul în consolă fixat pe unul din stâlpii ce susţin arcadele semicirculare de la baza cupolei (...) Pereții sunt împodobiți, în primul rând, prin reliefuri pictate: pilaștri, capitele, cornișe. Deosebită este forma armăturii iconostasului, asemănătoare, compozițional, cu fațada templelor antice (*Maria Stoica, *Brăila. Memoria unui oraș,* ed. cit., p.213-214*).*

Pictura acestui lăcaș a fost executată în trei etape de Gheorghe Tăttărăscu (1880): Iisus Pantocrator și cei patru evangheliști; pictorul grec Constantinos Livadas Liochis (1900-1902): Sf. Altar, cu o parte din naos, arcada cea mare dinspre răsărit și arcadele mari din nord și sud, și Belizarie (1945-1946): pronaosul și partea finală a naosului.

Posedă vitralii deosebit de valoroase. Policandrele sunt realizate din cristal de Boemia iar catapeteasma a fost lucrată în foiţă de aur de către meşteri aduşi de la Constantinopol.

În timpul săpăturilor pentru viitoarea biserică (în partea stângă a Sf. Altar, cu intrare din curte), s-a descoperit *Izvorul Maicii Domnului*, pe care Prea Sfinţitul Doctor Casian Crăciun, Episcop al Dunării de Jos, îl dorea *Dunăre pentru tot neamul românesc, de pace şi de belşug! Să fie Hramul Naţional al sursei vindecărilor!* De Izvorul Tămăduirii, timp de trei zile, Brăila devine loc de pelerinaj.

În viziunea lui Nicolae Iorga (1904), e *o minunată biserică în stil rococo şi cu o cupolă orientală, clădire puternică de piatră, cu stâlpi de marmură în faţadă,* având *curtea bine pietruită şi îngrijită ca un salon.*

La cutremurul din 1940, faţada a fost avariată şi, după reparaţie, nu mai are aceeaşi înălţime. Prezintă numeroase crăpături care afectează pictura, realizată prin donaţia enoriaşilor, al căror nume de-abia se mai descifrează.

Îşi aşteaptă restaurarea…

Str.
Danubiului
nr. 8

Fosta ***Bancă Agricolă,*** azi ***Direcţia de Poştă***

BR-II-m-B-02094, 1870

Anuar 1913: Banca Agricolă, str. Băii cu Braşoveni, director: Săvescu I.; la bancă, Brondello A., Polonă 22; Trohany A., Coroanei 31

Calendar 1922: Banca « Agricola », str. Danubiului. Directori : Anghel Teodorescu şi Brondello Fr. ; Procurist : Georgescu Al.

Anuar SOCEC 1923-1924: idem, dar Brondello Fr. – subdirector

Anuar Economic 1933, Banca Agricolă, str. Lt. Col. Iacobescu (Danubiului) 8, Tel.18. Director: V. Nicolau

Ana – Maria Vicol. *Construcție masivă, cu parter și etaj, în plan patrulater, cu intrări plasate simetric, la extremitățile din stânga și dreapta ale fațadei.*

La etaj, deschiderile spre exterior – ferestrele, susținute de mici console și prevăzute cu grile metalice, înaintează ușor în spațiu depășind linia fațadei. Corniță puternică, ornamente în relief mic, dominate de stilizări vegetale, benzi, ghirlande, volute.

Organizarea ritmică și armonioasă a fațadei principale se adaptează și se păstrează și pentru fațada secundară.

Feronerie exterioară de remarcabilă condiţie artistică, cu vizibile date Secession.

În interiorul adaptat destinaţiei actuale a spaţiului s-au restaurat şi se păstrează arce turtite, plafoane cu chenare pictate – discret policrome, benzi în antrelac, reliefuri mici, aurite.

Feroneria celor două uşi prezintă monograma **R A** a comanditarului clădirii.

Cartea de onoare, deschisă la 15 noiembrie 1994, la 124 de ani de la darea în folosinţă a imobilului din str. Danubiului nr. 8, după 3 ani de reconstrucţie şi restaurare şi la inaugurarea sediului Direcţiei de Poştă, trimite la anul 1870 ca an al construcţiei, fără vreo atestare expresă. În sala de consiliu, pe plafon, în acord cu destinaţia actuală, s-a pictat *capul de bour*, primul timbru românesc, cu valorile de 27, 54, 81 şi 108 bani.

Soc. Anonimă Română de Navigațiune pe Dunăre

S. R. D.

ITINERARIUL

curselor de pasageri și mărfuri, cu începere dela 15 Mai 1938 și până la noui dispozițiuni

PE LINIA:

Braila—Galați—Reni—Isaccea—Tulcea—Ismail

Chilia Nouă—Chilia Veche—Periprava—Vâlcov

DELA BRĂILA SPRE VÂLCOV

în fiecare zi

DELA VALCOV SPRE BRAILA

în fiecare zi

LEGĂTURI CU C.F.R.

Curse regulate de mărfuri colete, cu plepuri de tarif mica viteză, în fiecare săptămână, cu plecarea din Brăila Miercuri.

SRD, Club NAVROM, azi BCR - filiala Brăila
Arhitect, I.L. Predinger

BR-II-m-B-02095, 1910

«S.R.D.» a fost prima societate particulară românească de navigaţie şi cea de-a treia societate de navigaţie română după NFR (Navigaţia Fluvială Română), 1895 **şi SMR** (Serviciul Maritim Român), 1895, ambele de stat.

Egalitatea Brăilei, 13 martie 1915: După 6 luni de existenţă şi activitate, bilanţul încheiat la 31 dec. 1914 prezintă un beneficiu de 166652,20 lei. Preşedintele Consiliului de Administraţie – Anghel Saligny. Îşi sporise parcul de nave, cumpărând remorcherele *Dacia* al dlui D. Simsinovici, *Vasilchi* al dlui G. Portocalo şi *Valeriano* al dlui Grig. Valeriano, ca şi trei şlepuri de la Şantierul *Fernic* din Galaţi.

Anuar economic 1933: «S.R.D.» Societate Anonimă Română de Navigaţie pe Dunăre. Agenţia: Faţa Portului. Tel.555. Birouri: Danubiului 15. Tel.131. Sediul şi direcţiunea generală la Bucureşti, str. General Berthelot 15. Direcţiunea de exploatare: Brăila. Agenţii în porturile: Brăila, Galaţi, Reni, Isaccea, Tulcea, Ismail, Kilia Nouă, Vâlcov, Sulina, Silistra, Olteniţa, Giurgiu, Corabia, Calafat, Turnu Severin, Timişoara, Belgrad, Buda-Pesta şi Viena. Capital: lei 49500000. Posedă un parc de 97 de șlepuri și de tancuri, 16 remorchere, 3 vase de pasageri, 4 elevatoare și un atelier mecanic flotant. Personalul este compus din 500 îmbarcați și 80 funcționari administrativi. Președintele cons. de adm.: Victor Antonescu (ministru al Justiției în guvernul I.I.C. Brătianu din anii Războiului de Reîntregire); director general: ing. M. Philippide; subdirector la Brăila: A. Gheorghiade; procuriști: N. Puianu, N. Horneț și I. Porteli.

A XII-a Adunare Generală..., 1937, p. 58-59:

S.R.D. Cu sprijinul marelui animator al economiei naționale, regretatul Vintilă I. C. Brătianu, s-a întemeiat în 1914 societatea de navigație S.R.D. cu un capital de 7200000 lei. SRD și-a inaugurat activitatea cu 60 de șlepuri, 4 elevatoare și un remorcher**.**

După 23 de ani de activitate, SRD are azi un capital de 53300000 lei investiți în 24 tancuri pentru transportul produselor petroliere, 70 de șlepuri pentru transportul cerealelor și diverselor mărfuri, 4 pontoane, un șantier flotant, 3 vapoare de pasageri amenajate cu un confort modern, 15 remorchere, dintre care 2 vase de cataracte, 3 șalupe puternice, 4 elevatoare, marele șantier naval de la Galați, fost *Șantierele Române de la Dunăre,* unde lucrează, cotidian, 600 lucrători.

Societatea întreține curse zilnice și regulate de pasageri și mărfuri pe linia Brăila-Vâlcov și execută transporturi de cereale și produse petroliere pe toată întinderea Dunării, de la Sulina la Regensburg, făcând să fluture pavilionul național prin toate porturile dunărene.

Sediul SRD, care, prin dezvoltarea luată, constituie un triumf al flotei comerciale române, este la București. Direcțiunea de exploatare a vaselor la Brăila iar direcțiunea de exploatare a șantierelor la Galați.

Ana – Maria Vicol. *Constructorii clădirii cu plan patrulater au acordat toată atenţia zonei de primire, plasată pe latura din stânga a faţadei, în spaţiul propriei curţi.*

O surplombă amplă conţine scara monumentală şi balconul cu baluştri iar o terasă sprijinită pe coloane (azi, închisă) reprezenta o frumoasă deschidere a clădirii spre exterior.

Repertoriu ornamental eclectic, cu elemente Secession: brâuri decorative (denticuli, ove), medalioane ovale, ghirlande.

O bandă continuă subliniază linia ferestrelor.

Str. Pensio-
natului
nr. 3

Casa Marchetto - *azi* ***Camera de Comerţ, Industrie şi Agricultură, filiala Brăila***
BR-II-m-B-02117, 1900

Camera de Comerț Brăila a fost constituită prin decretul din 16/28 octombrie 1864, fiind alcătuită din 7 membri aleși dintre cei 815 comercianți și meșteșugari patentați cu drept de vot. Primul președinte al Camerei a fost desemnat Constantin C. Hepites, care va îndeplini această funcție până în 1882.

Prin lege, camerele erau obligate să înființeze și să întrețină școli comerciale și industriale. Astfel, în 1931, Camera subvenționa școlile comerciale elementare și superioare de băieți și de fete. Din inițiativa lui Petre Bancotescu, fost președinte al Camerei între 1908-1911, prin testament, s-a construit o clădire impozantă, inaugurată în august 1940, în care a funcționat Liceul Comercial de băieți. Regimul communist a confiscat însă imobilul, în prezent în acest local funcționând Liceul Teoretic Nicolae Iorga.

La numerotarea imobilelor din 1904, F. Marchetto e înregistrat la numerele 8 și 10.

Anuar 1913: Marchetto A. şi Marchetto E, str. Lipoveni 24, amploiaţi comerciali.

În perioada interbelică, Camera de Comerț avusese sediul în Casa Verona, str. General Praporgescu nr.12 / Casa cu lei (!), imobil reabilitat cu fonduri PHARE de către Colegiul Economic *Ion Ghica*, retrocedat apoi Camerei, cu drept de utilizare până în anul 2012.

Amestec interesant de stiluri, preluând şi anticipând stilul neoromânesc, dar şi din *Arta 1900. Aceeaşi torsadă; curbura de jos a balconului, streaşina care s-a scurtat foarte tare,* un fel de a scoate afară o parte din volum, de a crea goluri. Favoriza interiorul, realizând comunicarea între interior şi exterior.

Ana-Maria Vicol. *Clădirea cu plan asimetric este adaptată spaţiului condiţionat de neregularităţile schemei stradale ale acestei părţi vechi a oraşului.*

Construcţia cu demisol, parter şi etaj este masivă, fără să pară astfel. Arhitectul a asociat volume şi suprafeţe rectilinii şi curbe, cu ieşiri şi retrageri în spaţiu, cu coloane puternice, suportând greutatea unui segment important al clădirii, plasate neobişnuit, în zona care ocroteşte intrarea principală.

Deschiderile, numeroase, rectangulare, cu arce în plin cintru şi arce trilobate creează o armonie de plinuri şi goluri care nu urmăreşte ritmul constant, simetria.

Ornamente în relief mic orientează spre decorul brâncovenesc, şi ca formă şi ca dispunere: benzi, zone special cruţate, plăci patrulatere, butoni.

Întreaga construcţie are soliditate. Totodată, eleganţa şi bunul gust ţin sub control preluările în influenţele de construcţie şi decor venite din gândiri estetice diferite.

Str.
Orientului
nr. 19
fostă
Justiției

Casa turcească
Inc. Sec. XIX

Casa turcească

BR-II-m-B-02115, înc. sec.XIX

Resentimentele celor aproape trei secole de ocupaţie turcească şi necesitatea fondării unui oraş modern au condus la demolarea tuturor clădirilor turceşti, cu excepţia geamiei din Centru, transformată în biserică ortodoxă, Sfinţii Arhangheli, datând din secolul al XVII-lea. Aşa se face că Brăila nu posedă monumente arhitectonice decât de la mijlocul secolului al XIX-lea, care au cunoscut însă, de-a lungul timpului, numeroase transformări.

Albumul *Monumentele judeţului Brăila* (Florian Anastasiu şi Ana - Maria Vicol, *Muzeul Brăilei*, 1977) prezintă imaginea a două dintre aceste relicve: **Casa de pe str. Colţei nr.1**, **1843,** prăbuşită şi rasă de pe faţa pământului în august 2005, înscrisă, totuşi, în LMI 2015 sub codul **BR-II-m-B-02083** [în imagine, dreapta sus], şi **Casa turcească.**

Ana-Maria Vicol. Este singura casă turcească aflată în stare bună de conservare şi puţin modificată de intervenţii şi adăugiri ulterioare, care păstrează următoarele elemente tipice de veche arhitectură civilă turcească:

- susţinerea construcţiei – de aspect modest, aşa cum erau majoritatea celor din cetatea Brăilei - este asigurată de un schelet de lemn;

- existenţa „saceacului”, streașina mult prelungită, construită din lemn prevăzut cu un gen special de îmbinări;

- surse scrise menționează existența „göbecului” – piesă din lemn ce reproduce un motiv decorativ oriental și care se fixează în centrul tavanului unei case turcești;

- în beciul acestei clădiri, lipsită de fundaţie, se văd stâlpii masivi de stejar afumat ce susţin întreaga construcţie.

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p. XII. *Clădirea, cu aspect modest, se compune din două corpuri, ambele cu parter scund, ridicat peste beci. Este construită din piatră cu legături transversale, din lemn, înglobate în zid. Planşeul de lemn al beciului este susţinut de stâlpi masivi de stejar afumat, terminaţi cu o consolă pe care se sprijină grinzile.*

Calea
Călăraşilor
nr.29

Salutări din Brăila
Palatul Administrativ

Braila Palatul Administrativ

Palatul Administrativ şi Judecătoresc
Azi, ***Facultatea de Inginerie şi Agronomie, Universitatea Dunărea de Jos***
BR-II-m-B-02078, 1891

Arhitect Lorenzo Custa, funcționar al Oficiului tehnic municipal, *diresse i lavori Palatul Administrativ, sediu al Prefecturii și Tribunalului,* ca și al proiectului Abatorului.

Prefectura era la etaj iar Tribunalul, Parchetul și Instrucția, la parter. De 10 Mai, aici, se organiza defilarea armatei.

În Palatul Administrativ erau organizate primirile înalților oaspeți. Astfel, la 24 ianuarie 1915, cu ocazia depunerii jurământului Legiunii de cercetași Vlad Țepeș, onorată de prezența A.S. Regale, Principele Carol, venit pentru prima dată în orașul nostru în calitate de Principe Moștenitor al Tronului, aici s-au făcut prezentările membrilor Consiliului Comunal, cu ținuta de rigoare: frac, cravată albă, mănuși negre, decorații fără doliu, butoni negri, și tot aici, după solemnitatea depunerii jurământului, s-a servit dejunul, la care au participat domnii N.N. Ionescu, prefectul județului; Nistor Filotte, primarul orașului; Colonel N. Rovinaru, comandantul garnizoanei; C. Alessiu, senator; Ath. Popescu; Matei V. Sassu, deputat; Dogaru, directorul Liceului; V. Goraș, profesor, și Maior Țanovici.

Clădire monumentală, avea pe fronton un ceas și o sirenă. În timpul rebeliunii legionare din 21 ianuarie 1941, datorită tactului și diplomației judecătorului de instrucție Traian Dumitrescu, atacatorii legionari ai palatului au fost arestaţi fără vărsare de sânge.

Clădirea a adăpostit de-a lungul timpului, după cel de-al doilea război, o Şcoală de partid, Facultatea muncitorească, Sfatul Popular al raionului Brăila şi Consiliul Popular Judeţean (din 1968 şi până la cutremurul din 4 martie 1977, când a fost evacuat la hotelul Sport).

La un moment dat, după război, a devenit **Palatul Culturii**, care va găzdui, între septembrie 1955 şi februarie 1957, **Biblioteca raională**.

Renovată în anii 1990 pentru a redeveni bibliotecă, fostul Palat Administrativ devine sediul Facultăţii de Inginerie. Desprinsă din Universitatea *Dunărea de Jos,* ar putea fi embrionul unei universităţi de stat brăilene.

Vasile M. Sassu (op.cit., p.7-9): *Palatul Administrativ cuprinde Prefectura şi Tribunalul. Local mare, cu aer de seriozitate, cu săli încăpătoare, cu ceas pe fronton şi un clopot deasupra care poate, cine ştie când, o fi bătut ora, dar azi e înţepenit şi cred că pentru totdeauna.*

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica**,** p. XIV. *Este una dintre clădirile reprezentative pentru eclectismul de factură franceză, dominant în România la sfârşitul secolului al XIX-lea. Clădirea şi-a păstrat aspectul până la cutremurul din 1940, care a provocat deteriorarea decoraţiei frontonului. Aceasta n-a mai fost refăcută, deşi, la recondiţionarea faţadei din anul 1993, a fost solicitată reconstituirea decoraţiei sculpturale, ca o condiţie a acordării avizului de către Comisia Monumentelor.*

Aici s-a aflat cârciuma lui Kir Leonida unde scriitorul Panait Istrati, a muncit ca baiat de pravalie.

MONUMENT ISTORIC
Monument historique
Historic monument

Locanta
"Kir Leonida"
sf. sec. XIX

Locanta Kir Leonida

BR-IV-m-B-02160, sf.sec.XIX

Biserica Mitropoliei Proilaviei, modestă ca înfățișare, construită din lemn, cu un singur turn, era situată la capătul străzii Malului și s-a prăbușit între anii 1842-1846 împreună cu o bună parte din cimitirul înconjurător, obiectele de cult fiind transferate Bisericii Sf. Spiridon. Avea hramul Sfinții Arhangheli, care a fost dat bisericii înființate în 1831 în geamia din centrul orașului.

Puțină lume mai știe de existența Mitropoliei Proilavia, numele străzii Malului fiind însă bine cunoscut de cititorii lui Panait Istrati.

Strada Malului. *Acel coridor scurt care începe din Calea Călărașilor și se termină la malul Dunării, de unde și numele. Se afla în plin Carachiu (Karakioi), cartier în majoritate grecesc, chefliu și guraliv, dar nu bătăios ca Atârnații și Comorofca. Karakioiul mă atrăgea prin voioșia lui pacifică, prin latura lui cosmopolită. Eram angajat la crâșma lui Kir Leonida, reputată prin vinurile și mâncărurile ei. Dădeam în brânci optsprezece ore pe zi, stâlcit cu bătaia pentru cele mai neînsemnate greșeli. Destinat să-mi fac ucenicia crâșmărească la spălatul vaselor, mai trebuia, între timp,* ***«să învăț hruba», nemărginitul labirint al celor două sute de butoaie cu vinuri și rachiuri, pierdute în inima pământului*** (subl. ns.- I.M.), *unde ajungeai după ce parcurgeai cele optzeci de trepte ale scărilor (*care se întindeau până dincolo de strada Călărași - n.n*. I.M.); să învăț pe dinafară zecile de calități ale băuturilor și să le recunosc, mai târziu, după culoare și miros. (…)* **[Hruba]** - *Numerele unu, două, cinci, paisprezece, douăzeci: vinuri noi! Numerele…cutare, cutare : vinuri de un an, de doi, de cinci, de zece, de douăzeci de ani ! butoaiele astea au « presiune » : fac să sară caneaua! Vinul de-aici are iz! Ăstălalt are « floare»! Să bagi de seamă, că dracu’ te-a luat! Acu, culorile: astea-s vinuri albe; astea negre; ghiurghiuliu; vin pelin; vin tămâios.* **[Crama]**-*Țuică, drojdie, secară, tescovină, șliboviță, rom, coniac, piperment, ananas, mastică simplă, mastică de Hio. De aci să scoţi numai când ţi-oi spune eu! Când îţi fac «cu ochiu» să nu scoţi! – Astea-s rachiuri vechi! Ăstelalte, noi! Să nu te puie naiba să le amesteci ori să te înşeli! Şi când te trimit la beci, ori la cramă, să-mi vii «într-o pârţâitură de cal». Dacă-ţi vine să te «pişi» în toiul trebii, «strânge robinetu»!* **(*Căpitan Mavromati*)**

Astfel de hrube au fost în Brăila cu sutele. În anii 1955-1956, s-au astupat 140 iar în perioada 1961-1964 peste 850, folosindu-se 85000 mc beton şi loess stabilizat. Din când în când, şi-n zilele noastre mai dispare câte o casă şi se descoperă că, de fapt, beciul acelei case fusese săpat peste o hrubă de genul celei istratiene.

Cu ocazia împlinirii a 125de ani de la naşterea marelui scriitor, care-şi făcuse ucenicia ca negustor la locanta Kir Leonida, pe zidul clădirii a fost plantată o placă comemorativă.

Brăila
Batalionul de Pontonieri

1919
COLEGIUL NATIONAL "GH. M. MURGOCI"

GH.M.MURGOCI
20.VII.1872 – 5.III.1925

BRAILA

Bd. Inde-
pendenţei
nr. 4

Fostul Liceu de Fete - *azi,* *Colegiul Naţional Gheorghe Munteanu-Murgoci*

BR-II-m-B-02110, 1890

A fost Cazarma guarzilor comunali (gardiştilor) şi, mai apoi, **a sergenţilor de oraş.** Când, în 1852**,** se hotărâse construirea în fiecare capitală de judeţ a câte unei cazărmi pentru dorobanţi şi a unui grajd pentru cai, pentru ridicarea acestora, arhitectul oraşului, Kuhnovschi, indică *locul de lângă biserica veche, cumpărat de Magistrat de la polcovnicul Popescu, locul din Bulivar, lângă mormintele după uliţa Silistrei.* Cazarma pentru dorobanţi nu s-a mai ridicat, dar planul acesteia a stat la baza cazărmii amintite mai sus. În cazarma sergenţilor din oraş – construită în stil neoclasic - a funcţionat, pentru o scurtă perioadă, şi Liceul *I.C.Massim,* care se va unifica cu Liceul Real *Nicolae Bălcescu.* În 1908, aici se instalează un Batalion de Pontonieri din Regimentul 2 Geniu, pe multe ilustrate putându-se citi : **Cazarma pontonierilor.**

Şcoala Secundară de *Fete, gradul II,* a luat fiinţă la 1 septembrie 1919, într-un local, închiriat de Primăria Brăila (v. Prof. Dr. Elena-Emilia Lica, lucr. cit., *passim*). Solicitându-se localul unde se afla *Comandamentul Regimentului II Grăniceri*, de pe Bd. Carol, care va fi cumpărat la 31 august 1921 (un teren în suprafaţă de 5588 mp cu toate construcţiile de pe el) cu bani împrumutaţi de comitetul de părinţi - 400000 lei, restul de 600000 lei fiind donaţi de primărie, primar Radu Portocală. În anul 1925, şcoala a cumpărat de la familia Vaglianatou un teren în suprafaţă de 1580 mp în vederea construirii unui internat iar în 1936 un imobil cu suprafaţa de 2574,50 mp, servind pentru extinderea clădirii şcolii, căreia i se adaugă noi aripi, una în 1926 şi alta în 1930-1931.

Devenit Liceu de Fete, tip E, cunoaşte numeroase transformări, din Liceu Teoretic de Fete ajungând Liceul Industrial Nr. 4, pentru ca, în anul 2000, ca o recunoaştere a valorii, să devină Colegiul Naţional *Gheorghe Munteanu-Murgoci,* a cărui clădire a fost reabilitată.

Liceul de Fete sau Şcoala Secundară*. Şcoală nouă, care s-a instalat în fosta cazarmă a Grănicerilor, în fostul liceu Maxim, demult, al doilea liceu de băieţi din Brăila. Localul a fost reparat şi mai ales a crescut foarte mult, aşa că azi liceul de fete are o clădire modernă, elegantă, corespunzând cerinţelor actuale şi cu mari perspective de creştere în viitor* [Vasile M. Sasu, lucr. cit. p.7-9].

Calea
Călărașilor

Statuia Slt. Erou Ecaterina Teodoroiu

amplasată în faţa Liceului "Gh. Munteanu Murgoci"

BR-III-m- B-02143

Monumentul de artă plastică și cu valoare memorială, dezvelit în 1928, se compune din sculptura ronde-bosse din bronz turnat și patinat (190 x 210 x 85 cm), montată pe un soclu din zidărie și ciment. Pe soclu, la bază, este încastrată o placă de bronz cu inscripția:

Sublocotenentul
Erou
ECATERINA
TEODOROIU
căzut în luptele de la
Mărăşeşti august 1917.

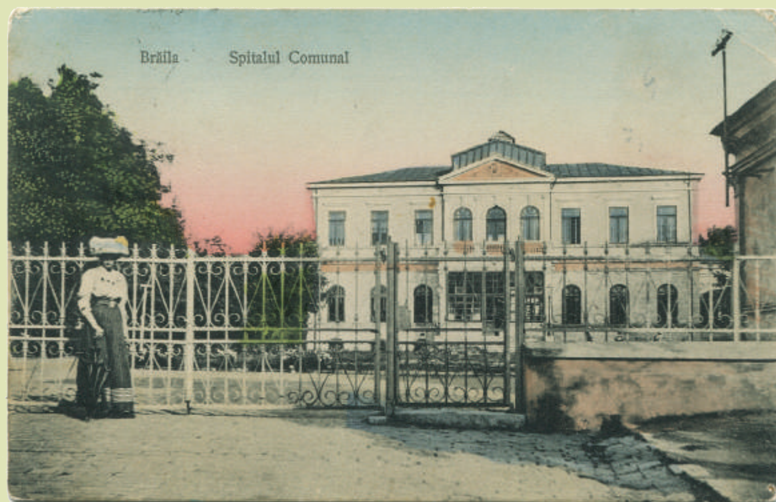
Monumentul este semnat şi datat stânga jos: **Ionescu Varo fecit 1928;** lateral stânga jos : Turnătoria Fraţii Guran.

Sculptura o înfăţişează pe eroină îmbrăcată în uniforma de sublocotenent, cu sabia în mână, în timpul atacului. Sculptorul a folosit, pentru efectul său emoţional, contrastul între fragilitatea, feminitatea celei portretizate şi mişcarea energică, atitudinea manifest - ofensivă. Jos, la picioare, alături de cască se află un vultur cu aripile desfăcute pentru zbor, simbolizând eroismul ostaşilor români. Vulturul cu aripile deschise coborât pe pământ, secondând-o, ar putea avea şi sensul creştin de însoţitor al sufletelor pe care le restituie, după moarte, lui Dumnezeu.

Ansamblul Ecaterina Teodoroiu a devenit, în timp, modelul uşor idealizat al femeii-erou cu un destin disputat între eroismul militar şi romantism [Ana-Maria Vicol - *Brăila Patrimoniu cultural. Artă monumentală.* 2003].

Ridicarea unui monument în memoria eroinei Ecaterina Teodoroiu este rodul inițiativei învățătoarei Parascheva Dumitru, directoarea Școlii primare de fete nr.4 din strada Ștefan cel Mare nr. 425, care a obținut în 1924 aprobarea Ministerului Instrucțiunii Publice să poarte numele *Ecaterina Teodoroiu.* Într-o adresă din 15 martie 1926, invită primarul orașului Brăila să participe la consfătuirea organizată pentru stabilirea mijloacelor de strângere a fondurilor pentru monumentul eroinei. Monumentul, opera lui Vasile Ionescu Varo, datând din 1928, indică o operativitate și o dăruire deosebite, expresie a sentimentului de recunoștință față de făuritorii României Mari. Monumentul va fi amplasat în grădinița îngrijită și îngrădită din fața bisericii Sf. Ioan, fiind mutat în Parcul Monument și de acolo, în 1974, strămutat în fața Liceului *Gheorghe Munteanu-Murgoci.* Surse orale afirmă că sabia eroinei nu mai este cea originală. În perioada interbelică, la sărbătorirea Reîntregirii Neamului, în fața statuii defilau soldații.

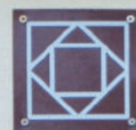
Ordinul de zi al comandantului Regimentului 43/59 infanterie: *Ecaterina Teodoroiu a fost la înălțimea celor mai viteji apărători ai țării sale, pe care i-a (în)trecut prin puterea cu care înfrângea slăbiciunea femeiască, știind să dovedească vigoarea bărbăției de trup și de suflet și calitățile întregi ale unui ostaș îndrăzneț, neobosit și plin de entuziasmul de a se face folositor cu orice preț… Aceea care, în vitejia-i comunicativă, a murit în clipa când se descoperea spre a-și îndemna ostașii cu vorbele «Înainte, băieți, nu vă lăsați, sunteți cu mine», are drept din clipa aceasta la cinstirea veșnică a tuturor românilor.*

ADMINISTRAT

MONUMENT ISTORIC
Monument historique
Historic monument

Spitalul Comunal
Brăila
1884; 1923; 1935

Spitalul oraşului Brăila,
azi ***Spitalul de Psihiatrie „Sf. Pantelimon"***

BR-II-m-B-02080, 1884, 1923, 1935

Începuturile vieții spitalicești din Brăila trebuie identificate în instituția Carantinei, existentă încă din anii ocupației turcești și reorganizată sub jurisdicție românească după realipirea Brăilei la Țara Românească. Primul medic al Carantinei românești a fost Constantin Hepites (1832), cel care deschisese și prima farmacie brăileană, *La aquila română* (1833), cunoscută în întreaga țară, autor al primei farmacopei române. Timp de mai mulți ani a fost și *maghistrat*, adică primar al orașului.

Sediul Carantinei s-ar fi aflat pe malul Dunării, cam în dreptul Vadului Rizeriei, în zona unde se află astăzi strada cu numele *Carantina,* relicvă a memoriei culturale a urbei. În același perimetru au ființat un spital militar, primul spital civil pentru orășeni și un spital pentru boli venerice, încă din 1846 proiectându-se clădirea unui spital, care urma să se ridice în vecinătatea Carantinei.

În urma revendicării Carantinei, în care funcționa și spitalul civil al orașului, de către Ministerul de Război, în anii 1880 revine în actualitate construirea unui spital nou. Se fac înştiinţări ale primăriei privind darea în construcţie prin licitaţie. Planurile noului spital aveau în vedere construcţiile «după un sistem nou uzitat în Europa» iar într-un săptămânal din localitate, purtând data de 14 februarie 1883, se deplângea starea spitalului brăilean, «aflat într-o veche Carantină, ruinată în sensul propriu al cuvântului, având drept ventilaţiune tavanurile găurite (…), latrinele neaerisite şi duşumele vestigiuri de scânduri roase de animale subterane. Ruşine pentru Marsilia României !», cele 60 de paturi fiind insuficiente pentru populaţia oraşului, estimată la 40000 locuitori. «Spitalul trebuie clădit într-un loc deschis, pe un loc uscat, pe un teren vast.» (*apud* Dr. Ionescu Valeriu, *Începuturile vieţii spitaliceşti la Brăila*, loc.cit., p. 10).

În aceste împrejurări, în anul 1884 a fost pusă piatra fundamentală a mult doritului spital, ridicat după *sistemele nou uzitate în Europa.* Locul ales, aerisit, uscat şi cu deschidere spre Dunăre, cu faţada retrasă din linia străzii Silistra, devenită din 1885, Calea Călăraşilor, corespundea doleanţelor ziaristului, dar şi ale brăilenilor. Antreprenori : Mathias Hirsh şi Pavel Simion.

Când a fost dat în folosinţă în 1886, **Spitalul Comunal** a funcţionat numai cu 70 de paturi la parter, etajul fiind destinat locuinţelor pentru personal. În anul 1887, se lucra la îmbunătăţirea condiţiilor de spitalizare, cerându-se izolarea bolilor contagioase în încăperi speciale, construirea unei încăperi pentru autopsie, asigurarea ventilaţiei şi construirea de băi şi alte dependinţe absolut necesare. În tot cursul acestui an fuseseră internaţi în spital 616 bărbaţi şi 276 femei, dintre care fuseseră vindecaţi sau amelioraţi 533 bărbaţi şi 227 femei, înregistrându-se o mortalitate de 10%. Se făcuseră 75 de operaţii. În anul 1897, spitalul îşi extinde capacitatea de spitalizare la 100, prin amenajarea etajului I cu noi paturi, clădindu-se pentru locuinţele personalului un pavilion aparte, încăpător pentru 4 familii. Tot în acest an s-au mai construit un local pentru bucătărie şi spălătorie, un pavilion pentru farmacie, o locuinţă pentru farmacist, o clădire la intrarea în spital pentru portar, precum şi o gheţărie. În anul 1923-1924, a fost construită secţia de boli contagioase, cu 50 de paturi. Din 1891, în cadrul spitalului, începe să funcţioneze o farmacie comunală, primul farmacist al acesteia fiind I.St. Bărdzănescu.

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica*,* p.XIV. *Aspectul iniţial al faţadei (dinspre Calea Călăraşilor), pierdut în urma lucrărilor de reparaţie realizate după Primul Război Mondial, era determinat de compoziţia simplă, simetrică, de factură neoclasică, având în ax un volum decroşat, încununat de fronton dreptunghiular.*

După ultimul război, s-a numit **Spitalul de Stat**. Azi, **Spitalul de Psihiatrie «Sf. Pantelimon»**, medic fără arginţi.

Calea
Călărașilor
nr.2

Banca Naţională a României, sucursala Brăila

BR-II-m-B-02074, 1886

Sucursala din Brăila a fost înfiinţată în 1880, odată cu centrala Băncii Naţionale din Bucureşti, *Legea pentru înfiinţarea unei bănci de scont şi circulaţiune* (M.O.nr. 90 din 17/29 aprilie 1880) menţionând la art. 3 înfiinţarea imediată de sucursale la Iaşi, Galaţi, Brăila şi Craiova.

Martor al puterii economice a Brăilei din acei ani, este o clădire reprezentativă a oraşului, construită în stil academic. Proiectul a fost realizat de arh. Grigore Cerchez (1850-1927), personalitate a arhitecturii româneşti de la sfârşitul sec. XIX şi începutul sec. XX, de orientare eclectică şi neoromânească, fiind una dintre primele sale opere de referinţă.

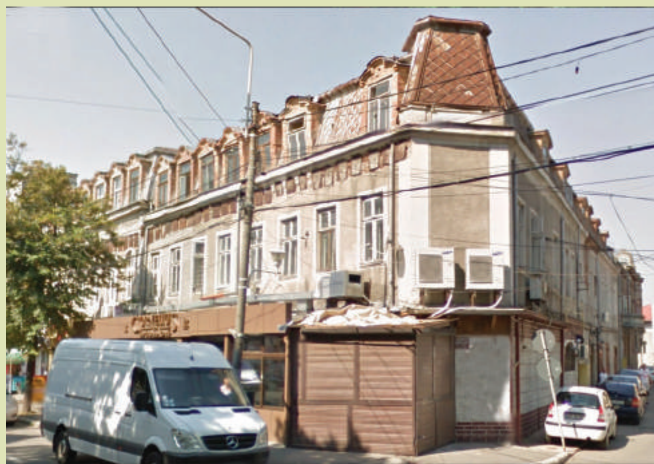
Primul director, Constantin Fleva, a funcţionat în această calitate până la 24 aprilie 1884. Au urmat, între 1884-1933, Constantin Carapan, Miltiadi Portocală, Epaminonda Ştefănescu, G. D. Pădure, Gheorghe Popescu, Constantin Lungu, Cardenius Popovici şi Anghel Daniil. În 1936 avea 16 salariaţi. În timpul legionarilor, Banca Naţională, devenită sediul acestora (*Casa Verde),* a fost evacuată la Banca Hrisoveloni, unde astăzi este Banca Carpatica.

În anii 1962-1964, s-a realizat consolidarea prin subzidire, deoarece exista pericolul surpării datorită fundaţiei de calcar, penetrate de Izvorul Tămăduirii. A fost consolidată şi reparată în anul 1996, când s-au înlocuit în întregime instalaţiile electrice, sanitare, termice şi de climatizare, curenţi slabi, ventilaţii.

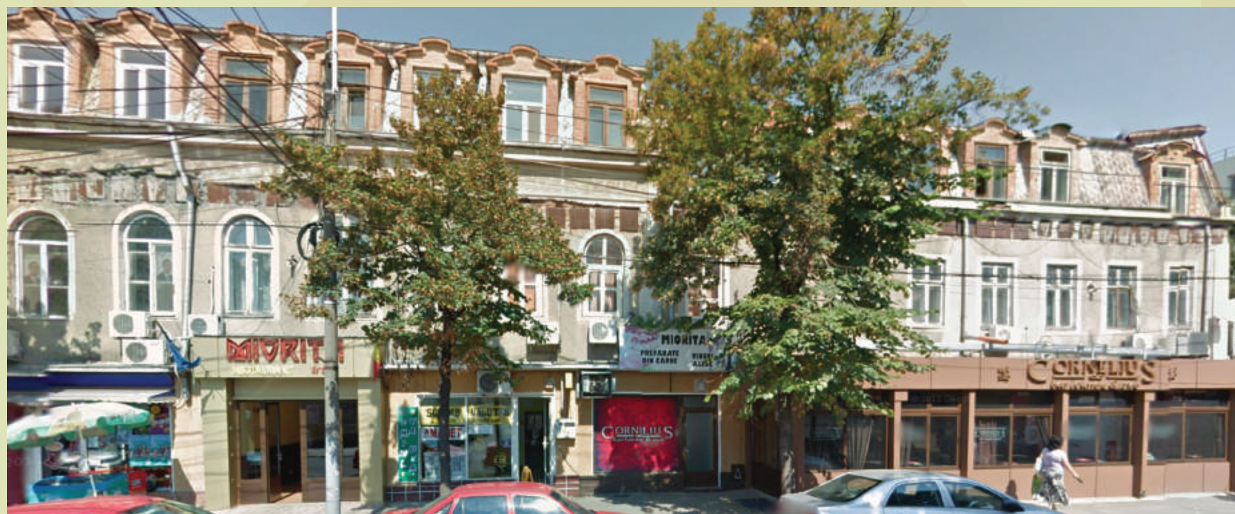
Clădirea cu regim de înălţime subsol+parter+pod înalt cunoaşte importante lucrări de reamenajare şi de reparaţii între anii 2014-2016 constând în refacerea finisajelor interioare şi exterioare, fără schimbarea arhitecturii faţadelor, refacerea acestora cu repararea elementelor decorative existente prin vopsitorii în culori de apă şi placări cu foiţă de aur a elementelor de decoraţiuni interioare (sau vopsitorii speciale cu lacuri pe bază de pigment din aur), schimbări de tapet de mătase. Fără să se intervină la elementele structurale existente, s-a refăcut holul de primire iar sala de relații cu publicul s-a transformat în sală de conferinţe.

A fost sucursala BNR între 1881 şi 2000, trecând mai apoi prin mai multe transformări ca agenţie, pentru ca astăzi să redevină sucursală pentru judeţele Brăila şi Tulcea, având toate atributele tradiţionale, minus acelea de casierie şi tezaur. În prezent este şi sediul PatriotBank**.**

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p. XIV**.** Realizată sub coordonarea arhitectului Grigore Cerchez, în antrepriza inginerului Ion Triandafil, între aprilie 1885 şi noiembrie 1886, când a avut loc şi inaugurarea, clădirea reia, la scară redusă, modelul sediului din Bucureşti al BNR. *Distribuţia încăperilor este simetrică în raport cu centrul compoziţiei, rezervat sălii ghişeelor, în jurul căreia se desfăşoară, în formă de pătrat, cele patru aripi ale clădirii, ocupate de birouri. Compoziţia interiorului este evidenţiată pe faţadă, fiecare spaţiu fiind exprimat printr-un volum individualizat prin decroşuri şi acoperiş separat.*

Str. Roșie
nr. 2

MONUMENT ISTORIC
Monument historique
Historic monument
Hotel "Atena"
mij. sec. XIX

Hotel Atena (Hôtel d'Athène)

BR-II-m-B-02125, mijl. sec. XIX

O clădire cu trei fațade înspre străzile Roșie, Călărași și Campiniu. A fost proprietatea lui N.G.Tetorian, a familiei Caravia, a doctorului Brand de Lemeni, a Creditului Urban București și a lui Michel Daniel, director general al Societății Anonime Române pentru exploatare de cariere *Turcoaia – Granit, care a modificat acoperișul pentru a se extinde spațiul de locuit, prin mansardare, în 1921 (*v. Maria Stoica, op.cit., p.231). A fost cunoscut și sub numele de **Grand Hotel Victoria** și **Hotel Continental.**

Veșnic în schimbare de destinație (Mircea Vasiliu, op. cit., p. 28), a adăpostit o vreme un hotel, apoi birouri. Gurile rele spun că un timp ar fi avut chiar felinar roșu la poartă. Aceasta la etaj, pentru că la parter au existat tot timpul prăvălii, cu diferite activități.

O ilustrată din 1909, deci dinaintea mansardării, ne arată drept chiriaș, la parter, în colțul de la strada Roșie, Tipografia *Lucrătorii Asociați* (str. Călărași nr. 6, peste drum de vechea Poștă), prezentată astfel într-o reclamă din 1913:

Atelierele Tipografice ale ziarului „Presa"- „Lucrătorii Asociați". Instalațiune cu motoare electrice. Execută lucrări de artă tipografică prompt, conștiincios, exact și eftin. Fabrică de Ștampile în metal și cauciuc. Execută cu acuratețǎ orice lucrare atingătoare de artă grafică.

În 8 august 1913, proprietar oficial al tipografiei devine Emanoil Guttmann-Mimy, care, în 1921, îi schimbă denumirea din Lucrătorii asociați în Presa, timp de 20 de ani, publicând ziare, reviste și cărți, dar executând și alte tipuri de lucrări: litografie, confecțiuni din hârtie, legătorie etc. A fost unul dintre cei mai prolifici ziariști brăileni, conducând sau colaborând la numeroase ziare: Trompeta (1896), Curierul Brăilei (1899), Liberalul (1901), Curierul Lacului-Sărat (1902), Gazeta conservatoare (1905), Presa (1908) și Curierul (1919).

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p.XIII. *Hotelul avea pivnițe și hrubă zidită sub colțul drept al clădirii, 13 prăvălii cu câte o cameră și antreu, depozite, magazii și grajd la parter, 30 de camere de locuit, 3 saloane și o terasă la etaj. Intrarea, integrată fațadei de răsărit, se face printr-un gang boltit asigurat cu porți masive din lemn. În curte se aflau grajdul, șopronul pentru trăsuri și fântâna. […]Decorația celor trei fațade, de factură neoclasică, era compusă din pilaștri suprapuși ce puneau în evidență compoziția planimetrică, structura spațială și componenta funcțională a clădirii, din ancadramentele ferestrelor și balcoane din fier forjat.*

BRAILA _ Palatul Agriculturii

Calea
Călărașilor
nr.58

Palatul Agriculturii

BR-II-m-B-02079, 1923-1929

Piatra fundamentală a palatului (arhitecți Florea Stănculescu- arhitectul Ministerului- și Leonida Plămădeală) s-a pus în ziua de 15 iulie 1923 în prezența lui Alexandru Constantinescu, ministrul liberal al Agriculturii și Domeniilor, care a donat din partea ministerului 500000 lei și căruia i s-a ridicat în 1936, în semn de recunoștință, un bust amplasat în fața Palatului (din inițiativa unor personalități locale în frunte cu Luciliu Opreanu), despre a cărui soartă nu se mai știe nimic, după coborârea de pe soclu în anii 1950. Alte fonduri, cele mai multe, au provenit de la Comitetele de construcţie, iniţiate de prefectul judeţului, Şerban Răducanu, la care au contribuit toţi plugarii recent împroprietăriţi după Primul Război Mondial. Ca şi în cazul construirii Şcolii Normale de Fete!

Vasile M.Sassu (op.cit., p.7): ***Camera de Agricultură -*** *o construcţie ornamentată cu flori multe şi cu bustul lui Conu Alecu Constantinescu în faţă. E un local nou şi frumos.*

Clădirea are subsol, parter, două etaje cu 122 de camere şi o plastică arhitectonică foarte bogată, bazată pe formele caracteristice ale arhitecturii româneşti /*stilului neoromânesc,* întemeiat de Ion Mincu.

Fundaţie de piatră, zidărie din cărămidă şi ciment, acoperiş din plane pe schelet din lemn de brad.

Partea centrală, delimitată de două foişoare, cu intrarea monumentală în retragere, este prevăzută cu o loggie ale cărei arce trilobate sunt sprijinite pe coloane din zidărie. Decoraţia antablamentului constă din cartuşe şi reliefuri cu ornamente vegetale. Nivelul al treilea este prevăzut cu un sistem de ferestre aparente cu ancadrament în arce trilobate sau geminate. Aripile clădirii sunt finalizate prin câte două foişoare, ale căror arce simple sunt sprijinite pe coloane din zidărie iar acoperişul din olane este susţinut de stâlpi din lemn de brad.

Loggia nivelului al III-lea este ornamentată cu reliefuri din ipsos, de inspiraţie vegetală şi cartuşe cu monograma **P.A.** (*Palatul Agriculturii).* Acoperişul, spart din loc în loc de luminatoare, este înalt, cu forme jucate (v. G. Pricop, *Aspecte privind dezvoltarea arhitecturii Brăilei la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea,* în *Istros* V, 1987, p.354-355).

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p. XV. *Clădirea a fost dotată (...) cu mobilier luxos, din lemn sculptat şi aurit, cu lămpi Gallé şi de alabastru, cu perdele croşetate de la Casa Demeter din Bucureşti.*

În anii de după război, ca şi astăzi, a fost sediul Direcţiei generale pentru agricultură – (dezvoltare rurală Brăila), în prezent aici funcţionând agenţiile de plăţi pentru agricultură, pentru finanţarea investiţiilor şi pentru domeniile statului, ca şi oficiile pentru consultanţă agricolă şi fitosanitară.

197
BRAILA . Scolile Comunale

Șoseaua
Parcului
nr. 2

SCOALELE PRIMARE COMUNALE SPIRU HARET

Şcoalele Primare Comunale „Spiru Haret”

BR-II-m-B-02116, 1923-1925

Fosta școală mixtă, Școala Generală nr. 3, azi dezafectată, în conservare, posibil sediu al Palatului Copiilor. Înainte de dezafectare, datorită reducerii populației școlare și a desființării Casei de Copii, ce funcționase în localul Societății de Patronaj de pe Șoseaua Buzăului, fusese dotată cu o modernă sală de sport, azi nefuncțională.

Construirea localului a fost încredințată filialei brăilene a Societății „Edilitatea” și a fost realizată după planurile executate de arhitectul **Ioan Paxino,** „diplomat al guvernului francez” (G. Pricop, art. cit., p.351-352). Piatra fundamentală a fost pusă în octombrie 1923 în prezența ministrului culturii.

Proiectul prevedea construirea a 8 săli de clasă, 4 de băieți și 4 de fete, despărțite print-un coridor, și a unei mari săli de festivități la etaj. De asemenea, erau prevăzute două locuințe separate pentru directorul și directoarea școlii, care urmau să fie legate de clădirea principală printr-un sistem de coridoare. Acest ultim proiect nu a fost realizat.

Edificiul are parter și etaj. Fundațiile și soclul sunt din piatră, zidurile din cărămidă, șarpanta învelitorii din lemn de brad ecarisat, învelitoarea din țiglă.

Fațada, cu partea centrală în decroș, intrare(a) monumentală în arc de cerc, este pusă în evidență prin două foișoare închise și printr-o plastică arhitectonică adecvată, specifică stilului neoromânesc: loggie cu colonete din zidărie sub arcade trilobate, ornamente vegetale în relief, din ipsos; ferestrele au ancadramente în arc de cerc; acoperișul înalt, cu forme jucate (ibidem).

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p. XV-XVI. *Volumetria monumentală se compune din corpuri distincte pentru Școala de băieți și Școala de fete, ordonate după principiile compoziției simetrice. În centru, ușor decroșat, se află volumul principal, învestit cu funcție de reprezentare, având la parter trei uși, suprapuse la etaj de loggia cu trei arcade. Acesta este flancat de două tronsoane verticale, asemenea unor turnuri de strajă, din care se dezvoltă volumele laterale care adăpostesc sălile de clasă.*

Fiecare spațiu al clădirii este pus în evidență, în exterior, prin retrageri succesive și prin acoperișul propriu. În afara sălilor de clasă, școala a fost dotată cu o mare sală de festivități și conferințe, cantină și băi.

Str.
Pietăţii
nr. 1

SPITALUL JUDEȚEAN DE URGENȚĂ BRĂILA

Şcoala Normală de Fete - *azi,* *Spitalul „Sf. Spiridon”*

BR-II-m-B-02118, 1923-1927

La 25 decembrie 1922 a fost înființat Comitetul de construcție pentru Școala Normală de Fete, care încredințează arhitectului **Ioan Paxino** întocmirea planului. În anul următor, la 24 august, construcția este luată în antrepriză de Tache Dumitrescu, Giovani Galidangelo și Giuseppe Beloni. Construcția localului începe în august 1923, pe un teren de circa 3 hectare, la bariera orașului.

Clădire cu patru niveluri, fundațiile de piatră, zidăria din cărămidă plină, îmbinată cu mortar de var; acoperișul din lemn de brad, învelitoarea din olană.

Proiectul prevedea construirea unui „palat” pentru 500 de eleve, cu 17 săli de clasă, săli de meditație, 4 dormitoare, un amfiteatru de 1000 de persoane, sală de chimie, bibliotecă, laboratoare, săli de gimnastică și lucru, infirmerie, capelă, o școală de aplicație cu 4 clase, locuințe pentru corpul didactic. Se mai prevedea o fermă și grădină pe 7 ha de teren pentru practică agricolă.

G. Pricop, p. 353-354. *Încăperile sunt dispuse în jurul unui coridor poligonal.*

Partea centrală a fațadei, în decroș, are intrarea monumentală în arc de cerc. Ferestrele, în unghiuri drepte, au postamenții dreptunghiulari.

Plastica arhitectonică foarte sobră este realizată din nișele oarbe practicate la demisol, brâul continuu din cărămidă care desparte parterul de cele două etaje și prin rotunjirea colțurilor fațadei principale, care echilibrează proporțiile monumentale ale edificiului.

Acoperișul înalt, cu forme jucate, este spart de luminatoare semicirculare.

Cutremurul din 1940 a afectat grav clădirea școlii, unitățile sus-menționate mutându-se în alte spații. După ample reparații, aici a funcționat Spitalul Municipal, Spitalul Nr. 3 „Sf. Spiridon”; astăzi, Spitalul Județean de Urgență, pavilionul B.

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica, p.XVI. *Clădirea monumentală, poate cea mai mare din țară cu acest program, ocupă o suprafață construită de 8000 mp, [...] cu 132 de camere ce urmau să asigure confortul școlar pentru 500 de eleve*.

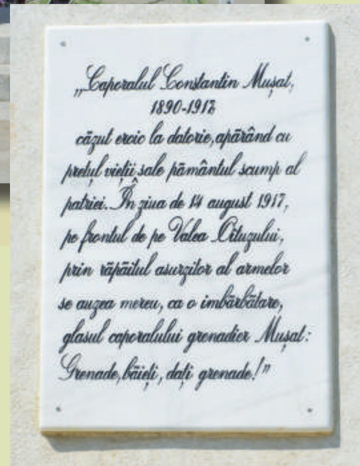

Buşteni
Monumentul Eroilor

Calea Călăraşilor

„Caporalul Constantin Muşat,
1890-1917,
căzut erou la datorie, apărând cu
preţul vieţii sale pământul scump al
patriei. În ziua de 14 august 1917,
pe frontul de pe Valea Oituzului,
prin răpăitul asurzitor al armelor
se auzea mereu, ca o îmbărbătare,
glasul caporalului grenadier Muşat:
Grenade, băieţi, daţi grenade!”

Monumentul caporalului erou Constantin Mușat

BR-III-m-B-02139

Pe Calea Călărașilor, f.n. (în fața fostei cazărmi a Regimentului 38 Infanterie), Viziru III, se află opera sculptorului Ion George Dimitriu – Bârlad și a ing. Mircea Radu, 1927, turnată de *Asociația Arta Română-Turnătoria București.*

Ana-Maria Vicol, *Monumentele…,* ed. cit., p.14. *Sculptură ronde–bosse din bronz turnat și patinat și un soclu din zidărie și ciment. Piedestalul (343x 215x135 cm) este format dintr-o bază masivă dreptunghiulară în trepte, surmontată de un trunchi de piramidă. Sculptura (260x160x100 cm) îl reprezintă pe erou în haine militare, cu o cască pe cap, în momentul când, cu un ultim efort, aruncă grenada cu singurul braț pe care-l mai avea. La picioarele eroului sunt împrăștiate mai multe grenade defensive. Deși mutilat în luptele pentru luarea cotei Momâia (Oituz) din decembrie 1916, refuzase să părăsească frontul, murind în iulie 1917 în timpul unui bombardament de artilerie.*

Pe partea centrală a piedestalului, se află o placă de marmură cu următoarea inscripție: *Caporalul Constantin Mușat (1890-1917), căzut eroic la datorie, apărând cu prețul vieții pământul scump al patriei, în ziua de 14.VIII.1917, pe frontul de pe Valea Oituzului. Prin răpăitul asurzitor al armelor se auzea mereu ca o îmbărbătare glasul caporalului grănicer.*

Monumentul este împrejmuit cu un gărduț din piloni de beton și lanțuri.

Peste un an, în 1928, prin grija patronului fabricii de hârtie, Otto Schiel, se dezvelea la Bușteni, în prezența M.S. Regina Maria, monumentul **Ultima grenadă,** dedicat caporalului Constantin Mușat, realizat de același sculptor Dimitriu Bârlad, copie a monumentului brăilean.

S-a născut în comuna Crucea-Ialomița. Croitor de meserie, necăsătorit, Regimentul 2 Grăniceri. Rănit în luptele pentru luarea cotei *Momâia* (Oituz) din decembrie1916. În Spitalul militar de la Iași, i s-a amputat brațul stâng, datorită unei plăgi prin împușcare pe câmpul de luptă, trebuind să fie reformat. A insistat să fie trimis pe front ca aruncător de grenade, având mâna dreaptă în stare bună. Eroul a murit în luptele din satul Nicorești, jud. Bacău, în ziua de 31.VII.1917, fiind înmormântat pe câmpul de luptă. Pentru pilda frumoasă ce a dat camarazilor lui de armă, a fost citat pe armată prin Înalt Ordin de zi.

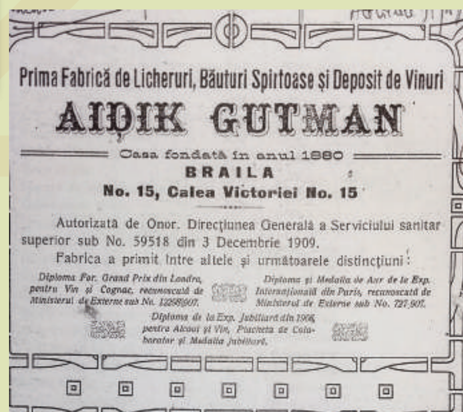
Constantin Kirițescu: *Jertfa lui a rămas ca o pildă mișcătoare de înțelegere a datoriei către țară , dincolo de marginile fixate și de legile firii și de ale oamenilor.*

Pe stânga, în alte două unități militare descoperim un alt **monument al eroilor**, executat de S.D. Lyritis: o cruce cu o placă de marmură încastrată cu următoarea inscripție: *Eroilor regimentului 78 infanterie, morți pe câmpul de glorie și onoare, pentru înfăptuirea României Mari*, și **bustul lui Matei Basarab**, opera sculptorului Ion Mercea.

Prima Fabrică de Licheruri, Băuturi Spirtoase și Deposit de Vinuri

AIDIK GUTMAN

Casa fondată în anul 1880

BRAILA

No. 15, Calea Victoriei No. 15

Autorizată de Onor. Direcțiunea Generală a Serviciului sanitar superior sub No. 59518 din 3 Decembrie 1909.

Fabrica a primit între altele și următoarele distincțiuni:

Diploma Far. Grand Prix din Londra, pentru Vin și Cognac, recunoscută de Ministerul de Externe sub No. 12298/907.

Diploma și Medalia de Aur de la Exp. Internațională din Paris, recunoscută de Ministerul de Externe sub No. 727/907.

Diploma de la Exp. Jubiliară din 1906, pentru Alcool și Vin, Placheta de Colaborator și Medalia jubiliară.

Ansamblul Str. Eremia Grigorescu
- zona cuprinsă între Bd. Al.I.Cuza şi str. Plevnei, nr.1-13 -
BR-II-a-B-02107, sec. XIX

S-a numit întâi **strada Sf. Gheorghe**, după biserica ce poartă numele sfântului biruitor al balaurului. S-a chemat apoi **strada Gări**i, gara datând din 1872. Următoarele denumiri sunt legate de „războaie": **Calea Victoriei (**din 1885**,** după Războiul de Independență**); Generalul Eremia Grigorescu (**după primul război mondial) și, din nou, **Victoriei (** după cea de-a doua conflagrație), de data aceasta, întru cinstirea biruinței împotriva Germaniei lui Hitler. În 1990, asociindu-se, poate, victoria asupra fascismului (9 mai 1945) cu prezența soldatului sovietic eliberator de popoare(!), s-a revenit la **General Eremia Grigorescu**, deși ziua Victoriei se serbează acum cu un fast și mai mare, ea devenind și Ziua Europei. Generalii Eremia Grigorescu și Alexandru Averescu, conducători ai armatei române pe frontul Mărășești-Mărăști-Oituz, sunt autorii memorabilelor ordine de luptă: **Pe aici nu se trece!** (Grigorescu) și **Nici pe aici nu se trece!** (Averescu).

Porțiunea străzii din fața Liceului *Bălcescu* și până la biserica *Sf. Gheorghe*, care făcea legătura cu strada Gării, a fost construită în jurul anului 1855, neexistând până la această dată. Din aceeași perioadă data **Piața Sf. Gheorghe**, între străzile Plevnei și Rahovei, devenită, sub comuniști, **Piața Gheorghe Doja**.

În 1916, la nr.1, exista farmacia *Nouă,* proprietar Mihail Şchiopul, licenţiat în farmacie. În anii de după război, o măcelărie, urmată de un aprozar. **Astăzi, optica Malaga**. Pe colţ, la Unirii, clădirea cu etaj, un cuptor pentru specialităţi: cornuri cu nucă, pâine împletită în opt, covrigi cu mac şi susan, care, dacă rămâneau de pe o zi pe alta, se vindeau la preţuri mai mici. În anii 1960, o tutungerie - difuzarea presei şi atelierul şcoală al Şcolii Medii Nr.2, cum se numea pe atunci Colegiul *Nicolae Bălcescu.*

Între Unirii şi Bd. Carol, teren viran, depozit de lemne pentru populaţie:

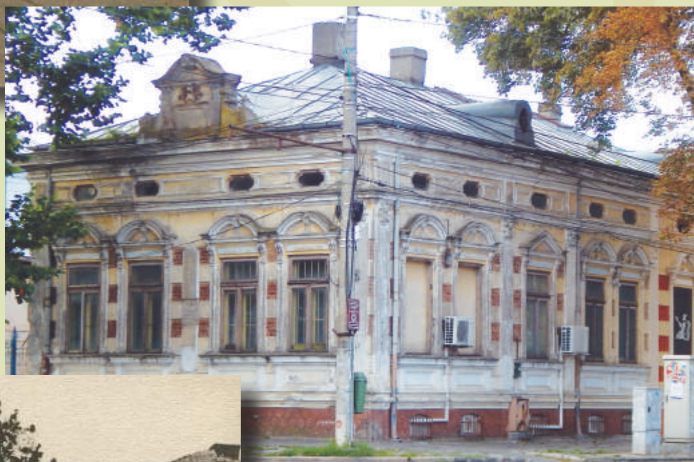
Constantin Zelescovici. Depozit de lemne de foc şi cărbuni. Fag de prima qualitate. En gros & En detail. Greutate garantată. Învinge orice concurenţă. (*Expresul*, 16 ianuarie 1913). O altă reclamă, din anul 1922, prezintă pe **Max M.Sercus & I. Israilovici.** Comerciant de Lemne de foc şi Cărbuni Cardiff - En gros & En detail, Calea Victoriei şi Piaţa Nordului (vis-à-vis de Biserica *Sf. Ioan*).

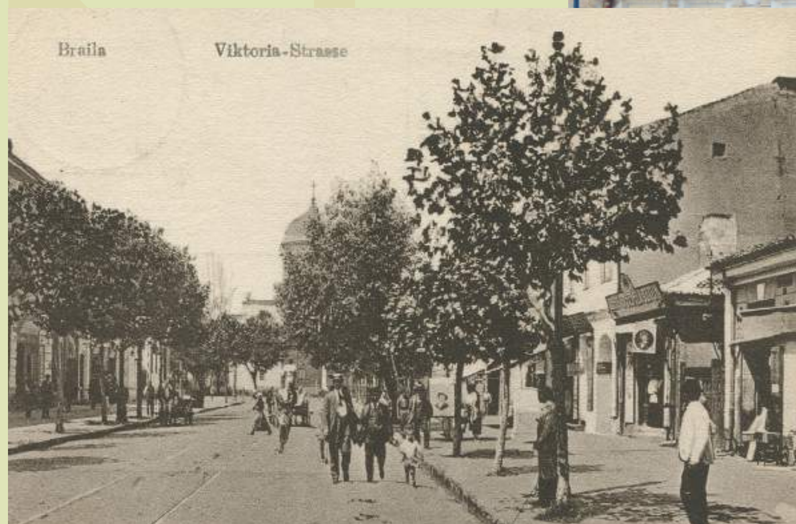
După război, terenul viran a ajuns loc de joacă/maidan, fiind utilizat şi la orele de sport de Liceul *Nicolae Bălcescu.* În prezent, locul a fost îngrădit, proprietarul fiind un italian sau un fost prefect.

În 1939, s-a amenajat *grădina Bd. Carol-Victoria,* formând două parcuri simetrice la intersecţia celor două străzi, de o parte şi de alta, cu o suprafaţă de 3600 mp/ 200 lei mp, valoare-72000 lei.

Calendar 1922: vinuri-depozite - Abramovici David, Victoriei 13; Abramovici Zaharia, Plevnei 187

Brăila - Calea Victoriei.

Braila
Viktoria-Strasse

Anuar 1913: Gutman A., Sf. Gheorghe 15: Băuturi spirtoase (fabrică).

Cea mai mare donaţie făcută Comunităţii evreilor este datorată familiei Aizic şi Hanza Guttman. Legatul, incluzând 4 mari imobile (marea clădire din Calea Victoriei nr. 9-13 din Bd. Carol până în strada Plevnei şi imobilele din strada Plevnei nr.279, Unirii nr.115 şi 117), a fost publicat în M.O. Nr.190 din 24 noiembrie 1913.

Imobilul cu etaj a fost ocupat de-a lungul timpului de numeroşi chiriaşi. La etaj, există 14 ferestre şi două balcoane pe al căror grilaj se disting iniţialele **C.A.**, prezente şi pe poarta dinspre Plevna, de lângă clădire.

Etajul, în timpul celui de-al doilea război, a fost hotel pentru ofiţerii germani. Apoi, sediul Clubului grecilor partizani-comunişti; al C.G.M. (Confederaţia Generală a Muncii), având ca simbol două mâini împreunate, sugerând solidaritatea, şi internatul Liceului *Nicolae Bălcescu.*

La parter, s-au perindat diferite magazine. După primul război au luat fiinţă, la nr.9 (colţ cu Bd. Carol), acum strada numindu-se General Eremia Grigorescu, şi nu Calea Victoriei, farmacia ***Victoria,*** farmacist Gabriela Călcâi Focşa, care a continuat să funcţioneze şi după naţionalizare, păstrându-se mobilierul original şi o parte din instrumente până în 1990. Numele de Călcâi s-ar datora preparării de către farmacistă a unei alifii contra bătăturilor, fiind atribuit farmaciei – *La Călcâi* - şi după plecarea farmacistei la Bucureşti. Alte farmaciste: domnişoarele Meleacă, Perşoiu, Calciu şi doamna Corciova. Soţul acesteia, profesor de biologie la Liceul *Bălcescu*, era un cunoscut inventator-experimentator, creând o specie nouă, din combinarea cocoşului cu raţa, cu cioc şi picior de raţă şi creastă de cocoş. Ca şi catârul (hibrid rezultat din împerecherea măgarului cu iapa sau a armăsarului cu măgăriţa), nu se înmulţea, rămânând fără urmaşi. A inventat procedeul de conservare a pulpei de caise cu ajutorul bioxidului de sulf. Tot de la domnia sa elevii învăţaseră să facă pocnitori de Anul Nou din amestecul fosforului roşu cu cloratul de potasiu.

Lângă farmacie, unde astăzi este alimentara, a fost tutungeria lui Dimache, ciung (invalizii din primul război aveau întâietate la atribuirea tutungeriilor). Cele mai căutate erau ţigările Regala. Aproape în permanenţă a funcţionat şi o croitorie. În clădirea de pe colţ, cu intrare şi pe strada Plevnei, locuia familia doctorului Tamler, medic stomatolog la CFR. Făcea echipă, la policlinica CFR, cu medicul generalist Aurelian Stanciu. Multă vreme a fost depozit de vinuri, înainte şi după război. Copil fiind, mă duceam să cer etichete şi am auzit un schimb de replici care mi s-a întipărit în memorie: - *Nu mai avem Odobeşti! - Bagă Cotnari!* - procedeu care se practică şi astăzi.

Reclamă (!) Cui i s-a urât cu viaţa şi voieşte să-şi pună capăt zilelor să nu se mai împuşte în Grădina Mare sau în Grădina Monument ori să se arunce înaintea trenului sau în Dunăre, cea mai bună cale să se adreseze domnului Buium Leibovici, moştenitor al lui Aizic Guttmann, din str. Gării colţ cu Plevna (Casa A. Guttmann), unde se găseşte un întreg depozit de otravă de diferite calităţi, sub formă de vin şi rachiu. [*Dreptatea Brăilei*, nr. 37/5 dec. 1914]

In aceasta scoala a
invatat scriitorul
PANAIT ISTRATI
intre anii 1891 si 1896

Şcoala Generală Nr.11 *- azi,* ***sediul Casei Corpului Didactic***

BR-IV-m-B-02158, 1891

Ana-Maria Vicol. *Destinată prin proiect să fie instituție școlară, construcția își manifestă, cu sobrietate, eficiența. Spații interioare ample, înalte, cu proporții adaptate specificului activităților de clasă; compartimente speciale rezervate corpului didactic; holuri și spații de trecere largi contribuind la crearea și păstrarea ordinii interioare.*

Exteriorul este și el eficient și simplu. Clădirea are un singur nivel, cu plan dreptunghiular, cu două retrageri dictate de dispunerea simetrică a spațiilor interioare și de asigurarea luminii de zi în toate compartimentele.

Practic, clădirea nu are decorații exterioare, ci mai degrabă sublinieri (benzi, mici panouri, bosaje pe linii de colț) ale unor elemente de construcție: cornișa, ferestrele, îmbinări de zidărie.

Evident, în timp s-au făcut modificări interioare și exterioare în fosta școală primară pentru primele patru clase, în primul rând zidirea intrării școlarilor, unde astăzi este secretariatul.

La sfârşitul secolului al XIX-lea, se numea **Şcoala de băieţi nr.3 *Tudor Vladimirescu.*** Aici, a absolvit, în 6 ani (1891-1897, rămânând de două ori repetent în clasa I, când frecventase numai 3 luni, prima dată, şi 6 luni, a doua oară), ciclul primar micul Panait Istrati, având ca învăţător din 1893 pe directorul Petre Moisescu.

Pe fațada dinspre strada Griviței, o placă memorială evocă evenimentul.

Nu mi-a fost dragă deloc şcoala, pentru care am avut aptitudini mediocre, afară de-o singură materie, citirea, unde totdeauna am fost preţuit cu nota cea mai mare. Domnul Moisescu, prin bunătatea căruia am fost în stare să termin cele patru clase primare, se încăpăţâna să vadă în mine un element de viitor şi mă punea să citesc în faţa tuturor inspectorilor şcolari. Dumnezeu să-l odihnească la dreapta lui! Iertate să-i fie păcatele, că mult a iubit! Lui îi datoresc scrisul şi cititul, singurele materii la care am fost atunci neîntrecut. Dacă n-ar fi fost el, aş fi sfârşit-o poate într-o casă de corecţie. În clasele I-III, fusese promovat al şaptelea din 44 de elevi iar în clasa a IV-a, al 13-lea din 54 de elevi: conduita - 7, atenţiunea - slabă, silinţa - mulţumitoare.

Citim în *La stăpân*:

Împlinisem treisprezece ani, când, în cancelaria şcoalei nr. 3 din Brăila, domnul director Moisescu, înmânând mamei certificatul meu de absolvire a patru clase primare, o întrebă:

- *Ce-ai de gând să faci cu băiatul ?*

- Apoi… ce să fac…domnule director. O să-l dau la stăpân ori la vreun meşteşug, răspunse mama, după un oftat adânc.

Rezemat cu spatele de fereastră, bunul domn Moisescu îşi chinuia «cioculeţul» cărunt, frământându-l între degete, se uită la mama, se uită la mine, privi în pământ şi zise, ca pentru sine însuşi :

- *Păcat !...*

Iar după o pauză :

- *N-ai putea să-l dai la liceu ?*
- *Nu, domnule director; îs femeie sărmană…o biată spălătorească văduvă !*
- *Păcat…*

Str. G-ral
Eremia
Grigorescu
nr. 23

Şcoala Generală Nr. 6 C. Sandu-Aldea

BR-II-m-B-02108, 1923-1925

Ridicată după planul lui Ioan Paxino, arhitectul Casei Școalelor, sub conducerea arh. ing. Ion Constantinescu, constructorul Casei Agronomului și al Școlii „Spiru Haret”, este una din clădirile frumoase ale orașului, cu o arhitectură deosebită, cu ziduri groase, din beton și cărămidă.

Botez - Volcu, lucr. cit., p.119. Se compune din subsol, parter și două etaje, formând un singur corp simetric, destinat jumătate pentru școala de băieți și jumătate pentru cea de fete.

Ana-Maria Vicol. *Impunătoare prin dimensiuni și proporții, școala aceasta domină cu autoritate spațiul iar, prin aspectul exterior – o adevărată lecție de valorificare a datelor arhitecturii casei românești – se impunea, cu siguranță, privirii. Impresia era cu atât mai puternică cu cât clădirea cu plan dreptunghiular și două nivele era pregătită să fie văzută pe toate cele patru laturi ale sale.*

Fațada principală era și este cea dinspre str. Gen. Eremia Grigorescu; fațadele laterale sunt perfect simetrice; latura opusă fațadei lasă loc și unor rezolvări gospodărești: pe acolo se accesau spațiile prevăzute, în subsol, pentru depozitatul lemnelor, astăzi primind alte destinații.

Pe toate laturile, ferestre mari primesc lumina zilei în interior; scad în dimensiune ferestrele podului înalt.

Întregul aspect exterior evocă și amplifică demnitatea caselor și conacelor boierești, românești: streașină din lemn, amplă, ocrotitoare, meșteșugit țesută; ferestre cu extremitatea superioară frumos arcuită, în semicerc; sublinierea de forme prin reliefuri simple sau chenare elegante, compuse din asocieri de frunze și vrejuri stilizate: fleuroni, butoni decorativi. Intrarea principală este astfel dimensionată și accentuată de banda decorativă urmărind arcul extremității superioare, încât capătă aparența unui portal.

Actualul sediu al școlii este absolut remarcabil: armonios, ferit de excese, semnificativ pentru un timp anume în afirmarea școlii naționale de arhitectură.

La etaj, o sală de spectacole, comună ambelor școli, folosită ca Ateneu Popular.

La inaugurare, 15 septembrie 1927, în prezența Ministrului Educației, i s-a dat numele defunctului prim ministru I.I.C.Brătianu (ca și străzii din fața școlii). A fost localul școlilor nr.10 de băieți și nr.11 de fete și sediul Ateneului Popular *C.Sandu Aldea*. Pentru confecționarea mobilierului sălii de conferințe și de spectacole, Primăria a procurat lemnul necesar de la firma Oberman. Sub conducerea președintelui său, N.Butoianu, fost revizor școlar, a organizat în 1931 comemorarea scriitorului, preconizând inițierea unui festival și editarea unei broșuri cu aspecte din viața agronomului brăilean. În 1945, numele Ateneului a devenit *Mihail Sadoveanu,* care însă nu s-a impus.

Numele Ateneului *C.Sandu Aldea* s-a extins și asupra școlii, care, după război, devenise Școala (mixtă) Nr. 6. A fost oficializat de-abia în 1992, ziua de 21 Mai-Sfinții Împărați Constantin și Elena devenind ziua Școlii.

[C. Sandu-Aldea, n. 1874, Tichilești-Brăila – d. 1927, București, inginer agronom, scriitor și profesor universitar, cu studii doctorale la Paris și Berlin, fondatorul ameliorării plantelor de cultură din România. Ca scriitor s-a remarcat prin nuvele și romane de factură semănătoristă.]

La cerere, sala ateneului era închiriată corpului ofițeresc de la Regimentul 3 Artilerie *Franța* pentru seri de dans. În sala de festivități a funcționat un cinematograf înainte și după război. Aici, a fost primul sediu al Liceului Nr.3, devenit *Nicolae Iorga*.

Pe vremuri, directorii își aveau locuința în incinta școlii. Clădirea cochetă a directorului școlii, astăzi grădiniță de copii, a servit de-a lungul timpului drept sediu al I.O.V.R; al unei secții informative a armatei române/ germanilor / sovieticilor; al Salvării și al unor cooperative de industrie locală, precum *I.C.Frimu, 9 Mai* și *23 August.* Astăzi, în urma retrocedării clădirii de pe strada Polonă, este sediul Teatrului „Cărăbuș”, care își susține reprezentațiile în sala de spectacole a școlii.

Primul erou al Brăilei
VASILE-LICĂ STRATULAT
Sublt. în Reg. 3 Artilerie
Franța, căzut la 4 iulie 1941

5. Ofiţerii Reg. 3 Artilerie
Care au luat parte la luptele dela 6 August 1917.

Cazarma artileriei

BR-II-m-B-0210, 1884-1885

Brăila a fost și un oraș militar. Astfel, în timpul celui de-al II-lea Război Mondial, Brăila era o mare garnizoană cu multe unități, precum: Regimentul 38 Infanterie, Regimentul 5 Grăniceri, Regimentul de pontonieri fluvii, un divizion de cavalerie, Regimentul 4 artilerie călăreață, Regimentul 1 artilerie fortificată, Regimentul 3 Artilerie „Franța". Tot aici era și sediul comandamentului Diviziei 10 infanterie, al cărei comandant a fost, în acea vreme, generalul Gheorghe Avramescu, brăilean, al cărui nume a fost dat unei străzi din cartierul Fabricilor.

Anuarul Brăilei 1913 ne oferă comandamentul regimentului: Petcuș Leonida, colonel; Gorschi G., lt. colonel; Condeescu N., maior; Botez Mircea, maior; Livezeanu Ion, căpitan; Măldărescu C., căpitan; Săndulescu A., căpitan; Niculescu Ion, căpitan; Bucur Panait, căpitan medic; Pantilion Petrea, căpitan; Gabrielescu D., locotenent; Ionescu Tudor, locotenent; Stavrescu Gh., locotenent; Panaitescu A., locotenent; Fertziu Mihai, Marinescu Ion și Tomaide Gh. - sublocotenenți.

Regimentul 3 Artilerie, înființat în 1876, își stabilește sediul la Brăila în 1881, condus fiind de colonelul Enric Herkt / Henkel. Este **supranumit „Franța"** după tipul cazărmii construite între anii 1884-1888, monument de arhitectură, proiectat după planul cazărmii franceze, „tip centralizat", cu coridor central, denumită „tip colonel Emy". După acest model au fost ridicate Cazarma infanteriei Galați, Cazarma Copou din Iași, Cazarma jandarmilor călări din București și aceea a escadronului de jandarmi călări din Iași.

Atlasul istoric Brăila - Maria Stoica**,** p. XI. *Clădirea de plan rectangular se dezvoltă simetric față de volumul central, mai înalt, cu două corpuri laterale formate din parter și etaj, separate printr-un profil ce accentuează orizontalitatea compoziției. Axele fiecărui corp al clădirii sunt evidențiate, la nivelul acoperișului, printr-un atic triunghiular. Structura spațială, specifică acestui tip de arhitectură, și decorația fațadelor, de factură neoclasică, sunt elementele care exprimă identitatea monumentului.*

Ca un element pitoresc, să amintim de fanfara regimentului și de trompeta / goarna lui moș Criș, care suna deșteptarea, plecarea la instrucție și orele mesei: *Lingura și strachina / Ciorba este gata…*Unitatea era îngrădită cu gard din beton și din scânduri iar pe colț se aflau *Cercul de recrutare* și câteva locuințe ale ofițerilor din regiment. A împărțit imobilul cu administrația Pieței Victoria și cu Escadronul 4 Cavalerie.

Astăzi, în fața cazărmii, se află **bustul generalului Eremia Grigorescu,** operă a sculptorului I.Gavriș, 1998.

NEDELCU P. CHERCEA
CTITORI SCOALELOR DE BAIETI SI FETE
SI BISERICEI SFT. MINA 1928

ANNA N. CHERCEA

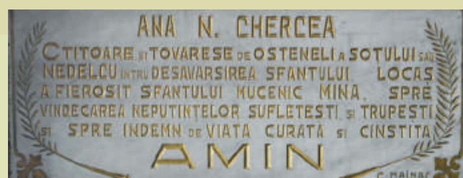

MONUMENT ISTORIC
Monument historique
Historic monument
BUSTUL LUI NEDELCU CHERCEA
BUSTUL ANNEI CHERCEA
1928 - 1929
(în cavoul bisericii)

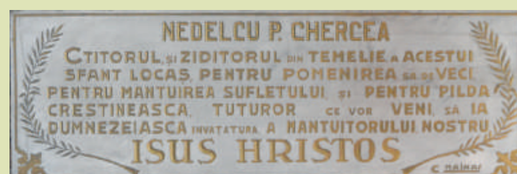

ANNA N. CHERCEA

NEDELCU P. CHERCEA

Str. Deva
nr. 2

ANA N. CHERCEA
CTITOARE ȘI TOVARĂȘE DE OSTENELI A SOȚULUI SĂU
NEDELCU ÎNTRU DESĂVÂRȘIREA SFÂNTULUI LOCAȘ
A FIEROSIT SFANTULUI MUCENIC MINA, SPRE
VINDECAREA NEPUTINȚELOR SUFLETEȘTI ȘI TRUPEȘTI
ȘI SPRE ÎNDEMN DE VIAȚĂ CURATĂ ȘI CINSTITĂ
AMIN
C. MAINAR

NEDELCU P. CHERCEA
CTITORUL ȘI ZIDITORUL DIN TEMELIE A ACESTUI
SFÂNT LOCAȘ PENTRU POMENIREA SA DE VECI
PENTRU MÂNTUIREA SUFLETULUI ȘI PENTRU PILDĂ
CREȘTINEASCĂ TUTUROR CE VOR VENI SĂ IA
DUMNEZEIASCA ÎNVĂȚĂTURĂ A MÂNTUITORULUI NOSTRU
ISUS HRISTOS
C. MAINAR

Cartierul Nedelcu Chercea

Până în anul 1923, cartierul Nedelcu Chercea era o parte a comunei Islaz, denumită Vatra Veche. Devenită la 1 aprilie 1923 comună rurală, Vatra Veche va primi denumirea de Nedelcu Chercea (Decret Regal, nr. 5857/1923). Este un omagiu cum nu se poate mai bine meritat ce s-a dat d-lui Nedelcu Chercea, dat fiind multiplele fapte frumoase și filantropice ce a săvârșit [Egalitatea Brăilei, 18 martie 1923]. Așa i-au spus băștinașii și în regimul comunist, care-i schimbase numele în cartierul 1 Mai.

Amintim doar daniile făcute în satul natal: Biserica cu hramul Sf. Mare Mucenic Mina (1919-1928), Școala primară mixtă cu locuința directorului și grădinița de copii (1923-1928), casa parohială (1932), localul de primărie cu 6 săli (astăzi dispensar), dispensarul cu 2 camere (1933) și Monumentul eroilor (1936).

Biserica cu hramul Sf. Mare Mucenic Mina (1919-1928)

Clădire în stil bizantin romanizat, masivă, solidă, cu ziduri groase de 80 cm, cu acoperiș din țiglă în solzi, smălțuită policolor, importată din Germania, care creează imaginea unui frumos covor popular. Pictură executată de C. Cardaș. În interiorul bisericii, la subsol, se află un cavou, unde sunt înhumate osemintele ctitorilor, în două sicrie din marmură de Carrara. Cripta este pictată iar în partea de apus, încastrate în zid, sunt busturile de marmură albă ale ctitorilor, creații ale sculptorului Frederic Storck.

Ana-Maria Vicol, *Monumentele...,* ed. cit**.,** p.78 squ. În criptă se află, de fapt, 4 monumente de artă care imortalizează familia donatoare:

1) **Bustul *Nedelcu P. Chercea,*** semnat lateral dreapta pe plintă, nedatat (1928-1929), material-marmură, dimensiuni - 60x50x35 cm [**BR-IV-m-B-02151**]

2) **Bustul *Anna N. Chercea,*** semnat lateral dreapta pe plintă, nedatat (1928-1929), material-marmură, dimensiuni - 60x50x35 cm. Pe plinta ambelor busturi, sub nume, se află inscripția: *Ctitorii școalelor de băeți și fete și bisericei Sft. Mina, 1928* [**BR-IV-m-B-02152**]

3) **Basorelieful *Nedelcu P. Chercea***, semnat stânga jos, în monogram - F.S. (Frederic Storck), nedatat (1929), material- bronz, inscripție lateral dreapta - Turnătoria V.V. Rășcanu 1929, dimensiuni - 31x 22,5 cm

4) **Basorelieful *Anna N. Chercea,*** semnat dreapta jos, în monogram - F.S. (Frederic Storck), nedatat (1929), material- bronz, inscripție lateral dreapta - Turnătoria V.V. Rășcanu 1929, dimensiuni - 31x 22,5 cm.

În fața școlii, s-au aflat statuile în bronz ale ctitorilor, realizate de Fr. Storck în 1928. Pe soclurile de marmură ale acestora se află inscripția *Totul pentru țară, nimic pentru noi.* Soclurile au rămas, dar busturile au fost topite după 1948 la Cooperativa „Metalurgica". Astăzi, pe vechile socluri se află busturile refăcute din ipsos.

VOUA EROILOR
DIN COMUNA NEDELCU P. CHERCEA
CĂZUȚI IN RĂZBOIUL PENTRU
INTREGIREA NEAMULUI
1916-1919
ACEST MONUMENT SA RIDICAT
CU AJUTORUL LUI DOMNEZEU
DE MINE NEDELCU P. CHERCEA
IN ANUL 1936 SUB DOMNIEA
MAJESTĂȚII SALE
REGELE CAROL

Str. Deva
nr. 2

Monumentul Eroilor, Obelisc

BR-IV-m-B-02153, (1916-1919), 1936

Ridicat în 1936, din piatră de granit și bronz. Reprezintă ***Victoria.*** Situat pe terenul dobândit în fața bisericii, prin decizia nr.6 a Consiliului Municipal Brăila din 27 mai 1935, în urma petiției înaintate de Nedelcu Chercea, în vederea ridicării unei troițe pentru comemorarea eroilor din comună. Exprimându-și acordul, prefectul Eugen Stănescu cere Primăriei (primar Radu Ionescu) să transmită domnului Nedelcu P. Chercea o *adresă omagială.* Suprafața monumentului - 31 m². Suprafața terenului neclădit - 835 m². Poartă de intrare - arc de triumf, pe care scrie *Comuna Nedelcu P. Chercea*. Plasat între linia ferată și Șoseaua Brăila - Focșani. Terenul dimprejurul monumentului va fi amenajat ca parc public, împrejmuit cu un grilaj de fier, neputând fi parcelat pentru locuri de casă. [Parcul este astăzi un maidan!]

Monumentul va fi dezvelit la 1 noiembrie 1936. Statuia poartă în vârf o acvilă iar pe latura din față, semnul crucii și, pe placă de marmură neagră, înscrisul: *Vouă eroilor din comuna Nedelcu P. Chercea căzuți în războiul pentru întregirea neamului 1916-1919...* Pe latura stângă, alt înscris*:... și în memoria generalului Butoianu St. Mihail, fiu al acestei comune și nepotul meu, fost inspector general sanitar al armatei, născut 1877 - decedat 1935.* Alte înscrisuri de pe latura din spate și din dreapta, numele a 60 de eroi și un text nu se pot citi, culoarea neagră de pe literele săpate în piatră fiind spălată de curgerea vremii.

La dezvelire, s-a solicitat Primăriei Municipiului sprijin pentru salubrizarea zonei. Date primare: material-bronz, piatră, marmură; dimensiuni - 300 x 136 x 63 cm; inscripție lateral dreapta pe sfera ce susține vulturul - Turnătoria V. V. Rășcanu, București 1936; semnat pe fața monumentului - G. Vinante, Galați; datat pe sfera care susține vulturul-1936; nici o inscripție nu indică autorul bronzului [*Monumentele județului Brăila*, ed. cit., p. 17].

Așa cum Ecaterinei Teodoroiu i se furase (când statuia se afla pe str. Galați) sabia, și aici, s-a furat vulturul!

Furtul a fost observat de un localnic în ziua de 11 ianuarie 2013, făptașul n-a fost prins iar vulturul, pierdut pentru totdeauna, a avut soarta busturilor din bronz masiv al lui Nicolae V. Perlea și al generalului Ion Macri, sustrase din Cimitirul Sf. Constantin.

MORTI PENTRU PATRIE
CAMPANIA
1913

Cimitirul
Sf. Constantin
Str. Pietății
nr.17

Strada Şcolilor

Inițial, porțiunea dintre Calea Călărași și Bd. Cuza s-a numit strada **Şcoalei / Şcolii Publice,** evocând existenţa Şcolii lui Ioan Penescu, iar de la Bd. Cuza până la cimitir s-a numit **Sf. Constantin,** după ridicarea bisericii între anii 1857-1863. Datorită cimitirului, aflat în extremitatea vestică a străzii, i se zicea şi **Strada morţilor**. Ulterior, numele de **Sf. Constantin** s-a extins neoficial la întreaga stradă, care, oficial, după construirea unei noi şcoli (astăzi, Şcoala Nr.8 - *Ion Băncilă*), a primit numele **Şcoalelor,** azi **Şcolilor.**

Cimitirul Sf. Constantin a fost înființat prin Deciziunea nr. 46 a Consiliului Comunal Brăila din 2 martie 1870, când se atribuie, pe Islaz, două locuri pentru cimitirele ortodoxe, unul afară din bariera Galați, pe o întindere de 10000 stânjeni pătrați, și al doilea afară din bariera Sf. Constantin, iarăși pe un spațiu de 10000 stânjeni pătrați.

Cimitirul Eroilor *căzuţi la datorie* ***Pentru patrie*** *în suprafaţă de 10260 mp*

BR-IV-m-B-02166, (1916-1919)

Aici se desfășoară ceremoniile dedicate cinstirii eroilor de Ziua Înălțării, în prezența Prea Sfinției Sale Dr. Casian Crăciun, Episcop al Dunării de Jos, astăzi Î.P.S. Arhiepiscop, și a oficialităților locale. Ca și de Ziua Independenței și de Ziua Armatei Române.

Jumătate din suprafața amintită (5632 mp) reprezintă **Parcela eroilor români. 1916-1919,** care cuprinde cruci de ciment mozaicat, cu inscripții indicând numele eroilor și data morții lor sau cu mențiunea ***Patria recunoscătoare pentru soldatul necunoscut, mort pentru patrie.*** Dimensiunile crucilor: 90 x 45 x 17 cm.

Cele două intrări sunt marcate de inscripțiile: ***Glorie eroilor 1877-1917. Recunoștință veșnică. Pentru patrie 1916-1919.***

În același perimetru, se află un monument înălțat inițial în curtea Școlii nr. 1 Radu Negru de comitetul de conducere al comunei în 1939 și transbordat aici în anii 1980, cu înscrisuri de un fierbinte patriotism:

- *Eroilor noștri din 1916-1919*
- *Această cruce simbol al credinței creștine să vorbească viitorului despre faptele trecutului.*
- *Cinste și veșnică pomenire eroilor din 1916-1919*
- *Mărire celor cari căzut-au în război,*
Mărire în veci și slavă martirilor eroi.
Mărire celor cari murit-au să întregească,
Sporind cu brazdă nouă moșia strămoșească!

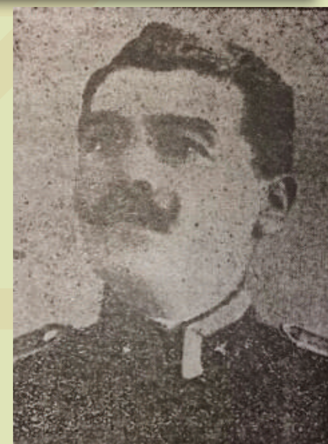

Cimitirul
Sf. Constantin
Str. Pietății
nr.17

GENERAL
DE
DIVIZIE
ION MACRI
1858-1937

GENERAL
DE
DIVIZIE
ION MACRI

Osuarul românilor căzuţi în Moldova în 1917

BR-IV-m-B-02161

Material: ciment, placă de marmură. Dimensiuni: 446 x 370 x 530 cm. Nesemnat; datat 1938. Placa încastrată pe monument cuprinde următoarea inscripție: ***Eroii – Moartea lor este viața noastră.*** *Osuarul celor 1907 oseminte ale eroilor morți în 1917 în Moldova, reînhumați în Cimitirul Eroilor din Brăila în anul 1938.*

***

Capela și osuarul din Cimitirul militar, ca și capela cu hramul Sf. Dumitru (astăzi, biserică parohială) **din cimitirul Sf. Constantin au fost proiectate de arhitectul Constantin Niculcea,** tatăl cunoscutei artiste lirice Elisabeta Niculce Carțiș. Din 1924, fusese arhitect șef, ocupând funcții similare până la pensionare, în anul 1953.

Bustul generalului de aviaţie Ion Macri

BR-IV-m-B-02163, 1923

În 25 aprilie 2006, de aici s-a furat **bustul din bronz curat al generalului de aviație Ion Macri,** luptător în primul război mondial, întemeietorul primei școli militare de aviație din România, la soclul căruia se depuneau, cu prilejul sărbătorilor, de către autorități, coroane de flori. **În 1925 era președintele Societății de Educație Fizică din Brăila, militând pentru organizarea Parcului sportiv. A fost general de divizie, comandant al Diviziei 10-Brăila.** Bustul data din 1923 și a fost adus la Brăila în 1993. Era opera sculptorului Varo Ionescu, autorul statuii Ecaterinei Teodoroiu.

Infractorii au fost prinși. După dislocarea bustului, acesta a fost tăiat în bucăți și vândut la un centru de achiziție a metalelor contra sumei de 1 200 000 lei. Brăilenii pierduseră un simbol, aici autoritățile depunând coroane de flori în semn de cinstire a eroilor căzuți pentru apărarea patriei.

La picioarele soclului - atât a rămas - se află ***osemintele Generalului de divizie Ion Macri (1868-1937),*** ale ***Generalului de divizie Moise Groza (1844 - 1919), eroul de la Grivița, 1877-1878*** (strămutat din parcela 23, litera U), și ale ***Generalului maior (P.M.) Alexandru Popovici (1862-1917), fost comisar de poliție al portului Brăila, împușcat,*** pentru spionaj, ***de trupele de ocupație la 22 iulie 1917.*** [Pe 22 iunie 1935, la cripta eroilor din cimitirul Sf. Constantin, a avut loc un parastas pentru pomenirea fostului comisar al portului, Alexandru Popovici. Execuția avusese loc la zidul cimitirului Sf. Maria, unde fusese și înmormântat. În 27 mai 1993, osemintele eroului au fost înhumate alături de Moise Groza. O stradă din cartierul Obor îi poartă numele.]

GLORIA AI PRIGIONIERI DI GUERRA ITALIANI
MORTI QUI IN BRAILA
OSCURAMENTE DURANTE L'OCCUPAZIONE
TEDESCA E DALLA PIETA DEI FRATELLI RUMENI
SEPPELLITI IN QUESTO CAMPO
FRA I LORO EROI NAZIONALI
BRACCIALINI CLODINO CAPPOLETTA ROCCO MARIOTTO PASQU
RUNCI RAIMONDO SOLFRINO GIOVANNI SPERI LUIGI
TRINCO ANTONIO VENDILATICI MERCURIO
IV NOVEMBRE MCMXXI

MONUMENT ISTORIC
Monument historique
Historic monument

Cimitirul
Sf. Constantin
Str. Pietății
nr.17

„Братская могила"
Воиновъ 14го Армейскаго корпуса
погребенныхъ здѣсь въ кампанию
1877го и 1878го годовъ

Monumentul soldaţilor italieni (1914-1918)

BR-IV-m-B-02162, 1921

La 23 mai 1915, Italia se alătură Antantei, *Tripla înțelegere* devenind astfel *Quadrupla înțelegere*. În urma declarării războiului între Italia și Austria, toți italienii chemați sub arme au pornit-o spre țară. Plecarea mobilizaților italieni din orașul nostru și din împrejurimi (carierele Carabal, Iacob Deal și Turcoaia) a avut loc duminică 24 mai. Brăilenii le-au făcut o caldă manifestație, urându-le să se întoarcă victorioși.

Material-ciment, placă de marmură. Dimensiuni: 200x250x90 cm. Traducerea inscripției de pe placa încastrată pe monument: ***Glorie prizonierilor de război italieni morți aici la Brăila, necunoscuți de nimeni, în timpul ocupației germane, și un gând pios fraților români îngropați în acest loc, printre eroii lor naționali.***

Pe 29 mai 1927, consulul regal al Italiei la Brăila, A.Gattorno, colonia italiană și echipajele navelor de război italiene aflate în port au depus flori la mormintele militarilor italieni decedați la Brăila.

Monumentul soldaților ruși (Osuar)

Cu o inscripție în limba rusă, care, în traducere, înseamnă:

Mormântul comun al ostașilor corpului 14 armată, înmormântați aici în campania din anii 1877 - 1878.

BRAILA TÜRK
ŞEHITLIGI
CIMITIRUL
EROILOR
TURCI

BURADA 1916 1917
CORPUL ŞASE ARMATĂ TURC
RUGAŢI-VA PENTRU SUFLETELE
EROILOR MORŢI ÎN 1917

Şoseaua
Focşani
nr. 121

BIRINCI DÜNYA HARBI
ESNASINDA 1916 1919
YILLARINDA ROMANYA'DA
ŞEHIT DÜŞEN TÜRK KAHRA
MANLARININ KABRISTANI
DIR 1936 IBRAIL VILAYETI
ROMEN KAHRAMANLARI 10
NCU FIRKA KOMUTANI GEN
CIUPERCAN BAŞKANLIGIN
DA VE TÜRKIYE CUMHURIYE
TI BUKREŞ BUYUKELCILIGI
YARDIMI ILE ESKI TÜRK KAHR
AMANLARI MEZARLIGINDAN
NAKLEDILMIŞTIR.
AICI DORM SOMNUL DE
VECI EROII TURCI CĂZUŢI
ÎN LUPTELE DIN 1916-1919
CIMITIRUL RECONSTRUIT
PRIN STRĂMUTARE ÎN 1936
DE COMITETUL JUDEŢEAN
AL SOCIETĂŢII CULTUL EROI
LOR BRĂILA SUB PREŞE
DENŢIA GENERALULUI
CIUPERCĂ N COMANDANT
UL DIVIZIEI 10 ŞI CU AJUTO
RUL LEGAŢIEI TURCA
BUCUREŞTI

MONUMENT ISTORIC
Monument historique
Historic monument
CIMITIRUL EROILOR
TURCI
1936
Cod LMI BR-IV-s-B-02154

Cimitirul Eroilor Turci

BR-IV-s-B-02154, 1936

Pe 6/19 ianuarie 1917, de Bobotează, zăpada acoperă pământul și se lasă un ger înspăimântător. Venită din ținuturi călduroase, armata turcă era echipată necorespunzător.

Turcii, în tunici, degerați, aduși legați de cai până la spitale. Cei mai mulți au murit, neavând cel puțin consolația soldatului care moare în luptă. (N. Petrovici, p.149-152).

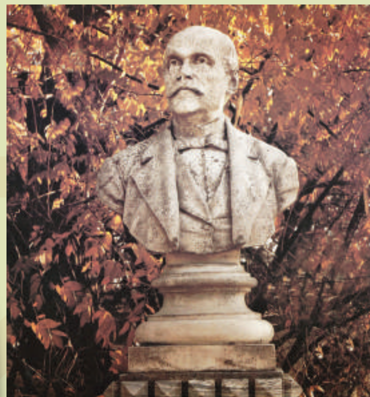
Tabloul acesta apocaliptic a fost evocat de Mihail Sebastian în ziarul *Cuvântul,* din 14 ianuarie 1933: *Treceau în fiecare zi, pe bulevard, care cu boi, ducând stive înalte, cenușii, de trupuri înghețate. La început, păreau să fie arbori retezaţi, butuci negri, despuiaţi de coajă. Nu. Erau soldaţi turci, înlemniţi în posturi, cu mâna pe puşcă, acoperiţi de zăpadă şi ucişi de ger. Priveam spectacolul cu oarecare curiozitate, complet netulburat de defilarea aceea a morţii. Pentru că nu era o moarte adevărată în acele corpuri ţepene. Ci, mai degrabă, o trecere în mineral, o transformare în piatră şi lemn, de unde ideea de suferinţă sau de agonie era exclusă.*

Deși nu muriseră pe câmpul de luptă, osemintele acestor soldați se află în **Cimitirul Eroilor Turci,** situat pe Șos. Focșani, reconstruit în 1936 de Comitetul județean al Societății „Cultul Eroilor” Brăila, sub președinția generalului Nicolae Ciupercă, comandantul Diviziei 10, cu ajutorul Legației Turciei-București, prin strămutarea din zona cimitirelor de la Podul Brăilița.

În cimitir se află turcii căzuți în luptele din 1916-1919. Douăsprezece morminte se află de o parte și de cealaltă a monumentului ridicat în cinstea acestora. Într-o groapă comună de lângă monument se află osemintele a **742 de turci** din Corpul 6 Armată Turc, căzuți în perioada 1916-1917.

Aici, concetățenii de etnie turcă și reprezentanții Uniunii Democratice a Turcilor din România, filiala locală, serbează în fiecare an, la 18 martie, Ziua Eroilor.

Cimitirul
Sf. Constantin
Str. Pietății
nr.17

RIDICAT
GEORGE FLORESCU

RIDICAT
IN MEMORIA PREA
IUBITULUI NOSTRU
SOȚ SI PARINTE
GEORGE FLORESCU
NASCUT IN RIMNICO SARAT
IN ANUL 1838
DECEDAT IN BRAILA LA 12 MARTIE
1902

***Bustul lui Ioan Suliotis**, de Ion Georgescu*

BR-IV-m-B-02164, sf. sec. XIX

Date primare: Marmură albă; 61x55x50 cm. Soclu de marmură cenușie, proiectat special pentru acest monument; 200x88x88 cm. Monumentul este semnat pe spate: I. Georgescu *fecit;* nu este datat.

Ioan Suliotis (1814-1890) este *reprezentat cu respectul obișnuit al sculptorului pentru redarea exactă a trăsăturilor modelului, lucru așteptat și de comanditar. Georgescu alege momentul când semnele vârstei înaintate se fac simțite pe chipul celui portretizat. Sculptorul – care poate l-a și cunoscut pe Ioan Suliotis, personaj important în viața publică - a făcut sesizabile calmul și liniștea interioară, spiritualizarea trăsăturilor feței, reflex al statutului său social și cultural. A acordat o atenție plină de grijă amănuntelor ținutei vestimentare: riguroasă, corectă, colaborând la expresia de bunăstare și soliditate burgheză, reale de altfel pentru Ioan Suliotis. Soclul de marmură cenușie este proporționat și ornamentat astfel încât să intre în acord cu sculptura lui Ion Georgescu și cu sensul ei expresiv* [Ana – Maria Vicol, *Patrimoniu*].

Decorațiile sculpturale de pe monumente - spicele de grâu și ancora - indică și sursa bunăstării.

Bustul reprezentându-l pe Ioan Suliotis și basorelieful înfățișându-l pe Gherasim Pana – fost medic șef al orașului – sunt singurele piese din patrimoniul cultural brăilean datorate lui Ion Georgescu, artistul a cărui artă constituie, în aprecierea lui G. Oprescu, *cea mai înaltă expresie a sculpturii noastre în secolul al XIX-lea.*

Monumentul funerar Suliotis – Pana a fost construit de Eufrosina Filitti – soția lui Ioan Suliotis – și de sora sa Maria Filitti – soția lui Gherasim Pana. Se află în Cimitirul Sf. Constantin, **parcela 16, litera D, numerele 12-15**.

În criptă a fost înmormântat și Cristodul Suliotis (1853–1908), jurist, publicist și traducător, doctor în drept la Geneva, doctor în litere și filozofie la Berlin, deputat de mai multe ori în Parlament, primar, în două rânduri, al orașului Brăila.

Bustul lui George Florescu

BR-IV-m-B-02165, înc. sec.XX

TITLU : George Florescu
AUTOR : probabil I. Georgescu
DATARE : Necunoscută
TEHNICA SI MATERIAL : Marmură albă
Soclu din marmură albă
AMPLASARE : Cimitirul Sf. Constantin, parcela 18, litera F. locurile nr.7 - 8.
DESCRIERE : Portret in spirit clasic. Piesă cu reale calităţi artistice ; execuţie tehnică ireproşabilă. Dimensiuni aproximativ : 7o x 5o x 3o cm.
CONSERVARE : Bună
PROPUNERI : Curăţarea locului din jur ; supravegherea sculpturii.

Descriere primară din anul 1977

1860 1927

Cimitirul
Sf. Constantin
Str. Pietății
nr.17

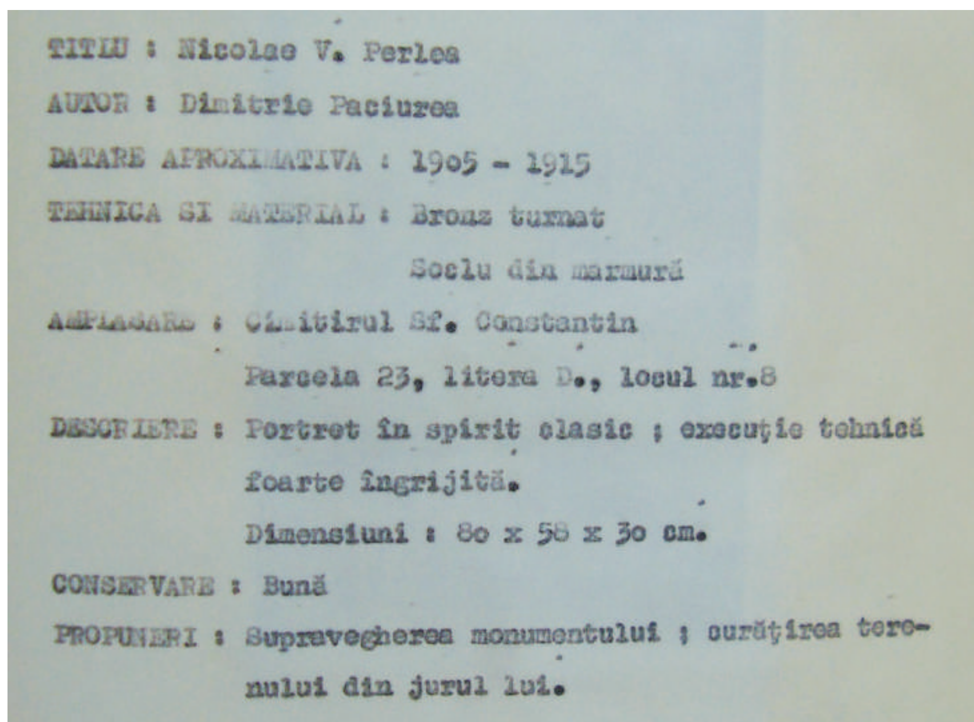

Cimitirele vechi ale urbei, la cheremul hoților

Bustul lui Nicolae V. Perlea

TITLU : Nicolae V. Perlea

AUTOR : Dimitrie Paciurea

DATARE APROXIMATIVA : 1905 - 1915

TEHNICA SI MATERIAL : Bronz turnat
Soclu din marmură

AMPLASARE : Cimitirul Sf. Constantin
Parcela 23, litera D., locul nr.8

DESCRIERE : Portret în spirit clasic ; execuţie tehnică foarte îngrijită.
Dimensiuni : 80 x 58 x 30 cm.

CONSERVARE : Bună

PROPUNERI : Supravegherea monumentului ; curăţirea terenului din jurul lui.

Recomandare muzeistică din anul 1977. Astăzi, după furtul bustului, au rămas soclul și panoul care indică valoare de patrimoniu.

Bustul lui Francesco Carnevalli

BR-IV-m-B-02156, înc. sec.XX

Francesco Carnevalli, născut în insula Elba, al cărui bust din bronz se afla la Cimitirul catolic, fiind o reprezentare exactă, corectă, a celui portretizat (60/45/25 cm). A fost furat, dar hoții au fost prinși. Răul însă se produsese: bustul fusese decapitat. Se „păstrează" într-o magazie a cimitirului în posesia Bisericii romano-catolice. A rămas numai soclul din marmură albă, cu numele sculptorului: ***A. Rivolta, Italia*** și numele celui care a executat turnarea în bronz: ***Fonderia Artistica C. Vignali, Viale Petrarca, Firenze.***

Bibliografie selectivă

Volume

xxx – Patrimoniu. Lista Monumentelor istorice, anexă la Ordinul ministrului culturii nr. 2828/2015, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 113 bis, 15.02.2016

xxx – *Brăila. Patrimoniu cultural*. *Artă monumentală,* Editat de Direcția Județeană pentru Cultură..., nov. 2003

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Brăila – *Documente privind istoria orașului Brăila,* Vol. I- 1975 și II - 1989

Anastasiu, Florian, Vicol, Ana-Maria, *Monumentele județului Brăila,* Muzeul Brăilei, 1977

Botez, Ștefania, Volcu, Ion, *Brăila în cărți poștale ilustrate. Album foto-documentar 1896-1948,* Editura PROILAVIA, Brăila, 2011

Bubulete, Doina, Arh., *Actualizare Plan Urbanistic General Municipiul Brăila*

Buculei, Toader, *Prezențe brăilene în spiritualitatea românească,* Editura EX LIBRIS, Brăila, 2004

Cândea, Ionel, Stoica, Maria, *Brăila. Atlas istoric,* Editura Istros a Muzeului Brăilei, Brăila, 2013

Giurescu, Constantin C., *Istoricul orașului Brăila din cele mai vechi timpuri până astăzi,* Editura Științifică, București, 1968

Munteanu, Ioan, *Stradele Brăilei II,* Editura Ex Libris, Brăila, 2009

Munteanu, Ioan, *Portul Brăila. Mărire și decădere,* Editura Proilavia, Brăila, 2013

Stoica, Maria, *Brăila. Memoria orașului. Imaginea unui oraș românesc din secolul al XIX-lea,* Muzeul Brăilei. Editura Istros, Brăila, 2009

Pricop, G., *Aspecte privind dezvoltarea arhitecturii Brăilei la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea,* în *Istros V,* 1987

Sassu, Vasile M., *Brăila,* Cartea Românească, Seria Cunoștințe folositoare, București, 1941

Teodorescu, Maria-Elena,Teodorescu, Nicu, *Letopisețul napolitanilor de la Dunăre (până la 1901), Vol. II,* Editura Opinia, Brăila, 2000

xxx- Fișe analitice de inventariere a monumentelor și ansamblurilor istorice: Arh. Anghel Camelia Octaviana și Arh. Medrihan Silvia (Casa Panait Istrati și Biblioteca Județeană); Arh. Stan Paul și Arh. Ujeucă Dan (Casa Alessiu și Casa Eremia); Arh. Medrihan Silvia (Casa Chercea); Arh. Cornelia Ciobănașu, Arh. Paul Filip Ciobănașu și Arh. Nicoleta Caba Gheorghiu (Casa Popeea); Arh. Alexandru Bălan (Banca Națională)

CUPRINS

Argument.....5
Centrul istoric al municipiului Brăila.....9
Silozurile „Anghel Saligny”.....11
Ancorei şi 10 magazii, Debarcaderului.....13
Gara fluvială.....15
Moara Violatos cu uriaşul coş.....17
Moara «Lykiardopoulos».....19
Ansamblul Piaţa Traian.....21
Biserica „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril”.....23
Fântâna arteziană în stil baroc.....25
Grupul statuar Traian.....27
Ceasul public.....29
Teatrul Municipal ,,Maria Filotti”.....31
Sediul Muzeului Brăilei „Carol I”.....33
Hotel „Danubiu”.....35
Grădina Publică.....39
Casa „Panait Istrati”.....41
Bustul lui Panait Istrati.....43
Extaz, Nud.....45
Castelul de apă.....47
Ansamblul «Str. Mihai Eminescu - str. 1 Decembrie 1918».....49
Palatul Societăţii Filarmonice «LYRA».....57
Casa Nedelcu Chercea.....59
Fabrica de bere «R.H. Müller».....61
Casa A.Teodorescu.....63
Casa Alexiu.....65
Casa Irimia.....67
Biserica Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel.....69
Casa V. Ştefănescu.....71
Casa Varlaam.....73
Hanul Malcoci.....75
Farmacia Faltis.....77
Casa Panteli.....79
Casa M. Balter.....81
Casa Pericle Economu.....83
Casa Suliotis.....85
Casa Petre Ştefănescu-Goangă.....87
Clădirea Societăţii Române de Asigurări din Brăila.....89
Casa Embiricos.....91

Casa Cavadia..........93
Casa Gheorghe Gussi..........95
Catedrala Mitropoliei Ortodoxe de Rit Vechi..........97
Casa D. Panaitescu-Perpessicius..........99
Casa Manos..........101
Casa Societăţii de Asigurări Generala..........103
Casa Popeea..........105
Şcoala de băieţi a Comunităţii Elene..........107
Biserica Buna Vestire (Greacă)..........109
Fosta Bancă Agricolă..........111
SRD, Club NAVROM..........113
Casa Marchetto..........115
Casa turcească..........117
Palatul Administrativ şi Judecătoresc..........119
Locanta Kir Leonida..........121
Fostul Liceu de Fete..........123
Statuia Slt. Erou Ecaterina Teodoroiu..........125
Spitalul oraşului Brăila..........127
Banca Naţională a României..........129
Hotel Atena..........131
Palatul Agriculturii..........133
Şcoalele Primare Comunale „Spiru Haret”..........135
Şcoala Normală de Fete..........137
Monumentul caporalului erou Constantin Muşat..........139
Ansamblul Str. Eremia Grigorescu..........141
Şcoala Generală Nr.11..........145
Şcoala Generală Nr. 6 C. Sandu-Aldea..........147
Cazarma artileriei..........149
Cartierul Nedelcu Chercea, Biserica Sf. Mare Mucenic Mina..........151
Monumentul Eroilor, Obelisc..........153
Strada Şcolilor, Cimitirul Eroilor..........155
Osuarul românilor..., Bustul generalului de aviaţie Ion Macri..........157
Monumentul soldaţilor italieni, Monumentul soldaţilor ruși..........159
Cimitirul Eroilor Turci.............161
Bustul lui Ioan Suliotis, Bustul lui George Florescu..........163
Bustul lui Nicolae V. Perlea, Bustul lui Francesco Carnevalli..........165
Bibliografie selectivă..........166

Volumul „Monumente istorice ale oraşului Brăila – o istorie ilustrată" este continuarea firească a albumului „Aleiul Cuza şi alte monumente – o istorie ilustrată", care s-a bucurat de un real succes în rândul brăilenilor şi nu numai. Această lucrare este rezultatul proiectului „Oraşul ca moştenire pentru viitor, clădiri de patrimoniu şi interes turistic", finanţat de Consiliul Judeţean Brăila prin Programul pentru finanţarea nerambursabilă a activităţilor nonprofit de interes judeţean – cultură, sport pentru anul 2016 şi implementat de Asociaţia Naţională a Bibliotecarilor şi Bibliotecilor Publice din România – Filiala Brăila.

Albumul de faţă, ca şi precedentul, reprezintă rodul muncii distinsului profesor Ioan Munteanu şi al unei echipe de proiect inimoase şi dorim să reprezinte contribuţia noastră la redescoperirea Brăilei de către locuitorii ei, dar şi de către toţi cei care intră în contact cu frumosul oraş de la Dunăre. Mulţumirile noastre pleacă spre toţi cei care au făcut posibil să ne bucurăm de încă o carte de colecţie.

Corina Ciuraru,
Preşedinte
Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România - Filiala Brăila

ISBN 978-606-8375-78-6